

Jässi-jätevesihanke Neuvontapilotti Etelä-Karjalassa Loppuraportti

JÄSSI

Jätevesihanke

Minttu Peuraniemi
Anu Nikulainen
Kirsi Mäensivu
Niina Tiainen

LÄNSI-UUDENMAAN VESI JA YMPÄRISTÖ RY
JULKAISU 227/2012

Jässi-jätevesihanke Neuvontapilotti Etelä-Karjalassa

Loppuraportti

Minttu Peuraniemi
Anu Nikulainen
Kirsi Mäensivu
Niina Tiainen

Suomen
OMAKOTILIITTO
PAREMMAN ASUMISEN PUOLESTA

SUOMEN KYLÄTOIMINTA RY
BYAVERKSAMHET I FINLAND R.F.

Suomen VESIENSUOJELU-
YHDISTYSTEN LIITTO RY

SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Lohja 2012

Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry

Länsi-Uudenmaan
VESI ja YMPÄRISTÖ ry
Västra Nylands vatten och miljö rf

LÄNSI-UUDENMAAN VESI JA YMPÄRISTÖ RY, JULKAISU 227/2012

Valokuva(t): LUVY ry

Julkaisu on saatavana myös internetistä: www.luvy.fi/julkaisut

Lohjan Painotuote Oy, Lohja 2012

ISBN 978-952-250-074-8 (nid.)

ISBN 978-952-250-075-5 (PDF)

ISSN-L 0789-9084

ISSN 0789-9084 (painettu)

ISSN 1798-2677 (verkkojulkaisu)

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Hankkeen kuvaus	6
2.1 Tausta	6
2.2 Toimijat	6
2.3 Tavoitteet	7
2.4 Toiminta-alue	8
2.5 Toimintamuodot ja työnjako	9
2.6 Organisaatio	9
2.7 Työntekijät	10
2.8 Yhteistyö	12
3 Kulut ja rahoitus	13
4 Toiminta	14
4.1 Hankkeen suunnittelu ja seuranta	14
4.2 Neuvontamateriaali ja laatutyö	14
4.3 Hankkeen ja neuvonnan markkinointi	16
4.4 Tiedotus	17
4.5 Yleisneuvonta	18
4.5.1 Neuvontapisteet tapahtumissa	20
4.5.2 Jätevesi-illat	21
4.5.3 Kuntakohtaiset yleisötilaisuudet	23
4.5.4 Muut tilaisuudet	24
4.5.5 Puhelin- ja sähköpostineuvonta	24
4.6 Täsmäneuvonta	25
4.6.1 Toteutustapa – täsmäneuvonnan toimintamalli	25
4.6.2 Alueiden valinta	27
4.6.3 Neuvottavien tavoittaminen	29
4.6.4 Täsmäneuvontaan liittyvät yleisötilaisuudet	29
4.6.5 Pyyynnöstä tehdyt käynnit	29
4.6.6 Neuvonnassa kerätyn tiedon käyttö	30
4.6.7 Neuvontakohteiden lyhyt kuvaus	31
4.6.8 Annetut toimenpide-ehdotukset	32
4.7 Työajan jakautuminen työtehtävittäin	33

4.8	Palaute neuvonnasta	35
5	Tulokset	36
5.1	Tavoitetut asukkaat	36
5.2	Tuloksellisuus	37
6	Johtopäätökset	38
6.1	Aikataulu ja yhteistyö	38
6.2	Neuvojien osaaminen ja laatutyö	39
6.3	Näkyvyys tiedotusvälineissä	39
6.4	Yleisneuvonnalla kattavuutta	39
6.5	Täsmäneuvonnalla vaikuttavuutta	40
7	Pohdintaa jatkotoimista	42
7.1	Jässi-neuvonnan periaatteella eteenpäin	42
7.2	Lappeenrannan seudulla vielä työtä tehtävänä.	43
	Kirjallisuuslähteet	44
	Liitteet	
	Liite 1. Neuvonnan tukimateriaali: Kartoituslomake, arviolomake, saatekirje	47
	Liite 2. Kesämökkiesite	53
	Liite 3. Maaseutu Plus -liite	55
	Liite 4. Hanke-esite ja Jässi-hankkeen tulokset -esite	63
	Liite 5. Omakotiliiton tiedote Lappeenrannan asukkaille	67
	Liite 6. Koonti yleisneuvonnan tilaisuuksista	69
	Liite 7. Lähtötilannekatsaus.	72
	Liite 8. Palaute yleisneuvonnasta	85
	Liite 9. Palaute täsmäneuvonnasta.	90

1 Johdanto

Haja-asutuksen jätevedet ovat Suomessa nousseet kiinnostavaksi puheenaiheeksi viimeisten kymmenen vuoden aikana. Lisääntyneen vesivarustelun ja tihentyneen asutuksen takia useilla viemäröimättömillä alueilla on jo vuosikymmenet kärsitty puutteellisesti puhdistettujen jätevesien haittavaikutuksista ja riskeistä. Jotkin kunnat ovatkin vaatineet saostussäiliökäsittelyä tehokkaampaa puhdistusta jo 1980-luvulta lähtien. Asian kuntoon saattamiseksi valtakunnan laajuisesti on lainsäädäntöä tiukennettu 2000-luvulla kun ympäristönsuojelulaki (86/2000) astui voimaan. Lakia tarkennettiin jätevesien osalta Valtioneuvoston asetuksella (542/2003) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Asetuksen puhdistusvaatimukset eivät koskeneet ainoastaan uudisrakennuksia, vaan myös olemassa olevilta järjestelmiltä edellytettiin toimia. Näille kuitenkin asetettiin 10 vuoden siirtymäaika.

Asetuksen edellyttämien toimenpiteiden toteutuminen eteni kuitenkin varsin hitaasti suhteessa annettuun siirtymäaikaan. Syitä hitaaseen liikkeelle lähtöön ovat mm. asukkaiden pelko ylijä ja jopa virheinvestoinneista, hämmennystä aiheuttaneet yliaktiiviset kauppiat, tiettyjen rajojen epämääräisyys sekä ennen kaikkea yhteisöllisen paineen puuttuminen pienyhteisöissä asioiden kuntoon saattamiseksi. Toistaiseksi on ollut jopa sosiaalisesti hyväksyttävää viivytellä toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Itse lainsäädännön ja asetuksen muuttaminen vuonna 2011 ja ennen kaikkea sen tiimoilta virinnyt keskustelu olivat omiaan hämmentämään asukkaita entisestään. Kaikkein merkittävin haaste on kuitenkin ollut puolueettoman ja kiinteistön tilanteeseen räätälöidyn tiedon puuttuminen – tai oikeammin neuvonnan huono saatavuus. Lainsäädäntö ei siis sinällään paranna jäteveden käsittelyn tilaan, vaan asukkaita on opastettava ja motivoitava toimimaan lainsäädännön vaatimalla tavalla.

Kun ympäristöministeriö kuulutti haettavaksi järjestöille suunnatun valtionavustuksen haja-asutuksen jätevesineuvonnan toteuttamiseksi pilot-alueilla vuonna 2010, tarttuivat Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry toimeen yhteisen neuvontahankkeen toteuttamiseksi. Nämä kaksi valtakunnallista haja-asutusalueiden asukkaiden etujärjestöä sekä vesiensuojelun katto-organisaatio näkivät kiistattomia etuja toimia yhteistyössä yhteisen tavoitteen – paremman lähiympäristön – saavuttamiseksi. Järjestöjen paikallinen tarttumapinta on laaja ja vesiensuojeluyhdistysten kokemukset neuvonnasta kattavat. Valtakunnallisten järjestöjen toteuttamana onnistunut toimintamalli voitaisiin ottaa myöhemmin käyttöön myös pilot-alueiden ulkopuolelle. Näin syntyi Jässi-jätevesihanke.

Jässi-hankkessa päädyttiin toteuttamaan kokonaisvaltaista, monikanavaista neuvontaa, joka kiinteistökohtaisen neuvonnan lisäksi sisälsi myös yleisneuvontakampanjan. Syy tähän oli neuvottavien suuri määrä hankealueella, juuri tapahtuneet lakimuutokset sekä se, että alueella ei vastaavaa kampanjaa ollut aiemmin tehty ja kysyntää sille oli paikallisyhdistysten piirissä havaittu. Yleisneuvontaa täydensi kiinteistökohtaista neuvontaa tarjoamalla neuvontamahdollisuuden myös heille, jotka eivät kiinteistökohtaisen neuvonnan piiriin tällä erää päässeet. Kiinteistökohtaista neuvontaa kohdennettiin vesiensuojelullisesti merkittäville alueille nk. nuohoojatekniikalla.

2 Hankkeen kuvaus

2.1 Tausta

Jässi-jätevesihanke liittyy ympäristöministeriön jätevesineuvontapilotteihin, joita toteutettiin vuonna 2011 valtion vuoden 2010 lisätalousarviossa tarkoitukseen varatulla määrärahalla. Määrärahan kohdistaminen ko. tarkoitukseen perustui selvitysmies Lauri Tarastin selvitykseen (2009) ja ympäristöministeriön työryhmän raporttiin (2010), joissa ehdotettiin valtion tuke-
maa ja järjestöjen toteuttamaa kiinteistökohtaista neuvontaa yhtenä ratkaisuna jätevesien käsittelyn parantamisen edistämiseksi haja-asutusalueilla. Neuvontapilotoinnin tarkoituksena oli kerätä kokemuksia hajajätevesineuvonnasta sekä kehittää ja toteuttaa sitä rajatuilla pilot-
alueilla, jotka olivat

- Varsinais-Suomi (Salo, Sauvo, Somero ja Kemiönsaari),
- Etelä-Karjala (Lappeenranta, Lemi, Savitaipale ja Taipalsaari) ja
- Pohjois-Pohjanmaa (Oulainen, Haapavesi, Siikalatva ja Pyhäntä).

Tavoitteena oli kehittää yhtenäinen, valtakunnallisesti sovellettavissa oleva malli jätevesineuvonnan toteuttamiseksi. Jässi-hankkeen toimijajärjestöt yhdistivät voimavaransa keväällä 2010 hakeakseen valtion avustusta valtakunnalliseen neuvontapilottiin jo ennen kuin valtionavustukset tulivat varsinaisesti hakuun. Näiden kolmen päätoimijan tiiviillä yhteistyöllä arvioitiin saavutettavan valtaosa haja-asutusalueiden neuvontaa kaipaavista asukkaista ja turvattavan jaetun tiedon oikeellisuus. Varsinainen hankehakemus (4.11.2010) laadittiin siten, että toiminta kattaisi kaikki pilot-alueet.

Ympäristöministeriö myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta Jässi-hankkeelle Etelä-Karjalassa toteutettavaan neuvontatoimintaan. Kyseinen alue lienee päätynyt pilot-kohteeksi pitkälti Pien-Saimaan huolestuttavan tilan vuoksi, jonka parantaminen oli pilot-alueiden valinnan aikana noussut jopa eräänlaiseksi kansanliikkeeksi.

2.2 Toimijat

Jässi-hankkeen päätoimijat ovat Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry ja Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry.

- **Suomen Omakotiliitto ry** (jatkossa OKL) on valtakunnallinen omakoti- ja vapaa-ajan asukkaiden palvelu- ja etujärjestö. Liittoon kuuluu 76 000 henkilöjäsentä ja 265 paikallisyhdistystä. Noin puolella jäsenistä on myös vapaa-ajanasunto. Omakotiliitto haluaa pientaloasujien edunvalvontajärjestönä tuottaa muiden neuvontapalvelujensa lisäksi myös jätevesineuvontapalvelua haja-asutusalueen kiinteistönomistajille.
- **Suomen Kylätoiminta ry** (jatkossa SYTY) on maamme yli 2800 rekisteröidyn kyläyhdistyksen valtakunnallinen yhteistyö- ja keskusjärjestö. Lisäksi toiminnassa on mukana noin 1000 rekisteröitymätöntä kylätoimikuntaa. Kylätoiminta kattaa käytännössä koko maan haja-asutusalueet ja painottaa voimakkaasti paikallisten asukkaiden vastuunottoa oman alueensa kehittämistyössä, johon kuuluu myös kylien infrastruktuurista ja jätevesiasioista huolehtiminen.

- **Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry** (jatkossa SVYL) on alueellisten vesiensuojeluyhdistysten kattojärjestö. Sen jäseninä ovat 10 alueellista vesiensuojeluyhdistystä, joiden jäseninä on kuntia, teollisuuslaitoksia, yrityksiä, paikallisia yhdistyksiä sekä muita yhteisöjä. Vesiensuojeluyhdistykset ovat vuosikymmeniä vastanneet mm. erilaisten puhdistamoiden kuormitustarkkailuista ja tehneet haja-asutuksen jätevesineuvontatyötä jo 2000-luvun alusta yhteistyössä kuntien kanssa. Neuvontatyöhön on sisältynyt mm. suunnittelijakoulutusta, yleisötilaisuuksia, tiedotusta sekä kiinteistöille jalkautettua neuvontaa. Vesiensuojeluyhdistysten jätevesiossaaminen on erittäin vahvaa. Haja-asutuksen jätevesiasioiden vastuuyhdistyksenä toimii Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (jatkossa LUVY).

Päätoimijoiden paikallistoimijat Etelä-Karjalan hankealueella ovat

- OKL: Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry
- SYTY: Etelä-Karjalan Kylät ry ja sen n. 75 rekisteröitynyttä kylää
- SVYL: Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry (jatkossa SVSY)

2.3 Tavoitteet

Jässi-hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja testata jätevesineuvonnan toimintamallia, jossa kolmen erityyppisen toimijan vahvuudet yhdistetään palvelemaan asukkaiden tietotarvetta jätevesiasian suhteen. Tämä toimintamalli voidaan myöhemmin laajentaa sovellettavaksi koko maassa, koska kaikki hankkeen osapuolet ovat käytännössä valtakunnallisia toimijoita.

Hankkeen tavoitteena oli lisätä paikallisten asukkaiden aloitteellisuutta ja valmiutta jätevesiratkaisujen järjestämiseksi lainsäädännön mukaisella tavalla.

JÄSSIN TAVOITTEET PÄHKINÄNKUORESSA:

- **VALISTUNUT KULUTTAJA**
- **HELPOUS KULUTTAJALLE**
- **SKAALAETU**
- **VERTAISTUKI**
- **OIKEAT NEUVOT OIKEAAN KOHTEESEEN**
- **LAADUKAS NEUVONTA**

Yleisneuvonnan tavoitteena Jässi-hankkeessa oli

- testata OKL:n, SYTY:n ja heidän paikallisjärjestöjensä sekä paikallisen Marttayhdistyksen yhteistyötä jätevesineuvonnan saralla, vesiensuojeluyhdistysten asiantuntemusta ja täsmäneuvontaa hyödyntäen;
- kehittää toimintamalli, jonka avulla Etelä-Karjalassa voitaisiin jatkossakin hoitaa yleisneuvontaa asukkaiden etujärjestöjen toimesta;
- perehdyttää OKL:n ja SYTY:n paikalliset toimijat haja-asutuksen jätevesiin ja siihen liittyvään neuvontatyöhön, ja ennen kaikkea

- jakaa pilottialueella puolueetonta ja asiantuntevaa jätevesitietoutta kustannustehokkaasti mahdollisimman laajalle asiakaskunnalle.

Kiinteistökohtaisen neuvonnan tavoitteena Jässi-hankkeessa oli

- testata Länsi-Uudellamaalla kehitettyä kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamallia uudessa ympäristössä ja kehittää sitä edelleen paikallisiin olosuhteisiin ja ympäristöministeriön mahdollisesti jatkossakin rahoittamaa neuvontatoimintaa paremmin vastaavaksi;
- kehittää toimintamalli, jonka avulla Etelä-Karjalassa voitaisiin jatkossakin hoitaa jalkautetun jätevesineuvonnan työnsarkaa vesiensuojeluyhdistyksen ja kuntien yhteistyönä, omakoti- ja kyläyhdistysten roolia unohtamatta;
- perehdyttää paikallinen vesiensuojeluyhdistys henkilökuntineen haja-asutuksen jätevesiin ja siihen liittyvään neuvontatyöhön ja ennen kaikkea
- jakaa vesiensuojelullisesti merkittävillä alueilla puolueetonta ja asiantuntevaa, asukkaan tilanteeseen räätälöityä jätevesitietoutta kustannustehokkaasti mahdollisimman laajalle alueelle.

Määrällisesti hankkeessa tavoiteltiin järjestettävän 20–50 yleisneuvontatilaisuutta ja tarjottavan alueen asukkaille n. 500 kiinteistökäyntiä.

2.4 Toiminta-alue

Etelä-Karjalan pilottialueeseen kuuluivat Lappeenrannan kaupunki sekä Lemin, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kunnat. Hankealueella on yhteensä noin 15 600 haja-asutusalueen kiinteistöä, jotka ovat kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn varassa. Alueella on runsaasti nk. erityisalueita, eli herkkiä ranta- ja pohjavesialueita. Varsinkin vapaa-ajan asutus rannoilla on paikoittain hyvinkin tiivistä.

Alueen kunnat tekevät yhteistyötä mm. ympäristövalvonnassa, jota hoitaa Lappeenrannan seudun ympäristötoimi. Kunnat jakavat yhteisen vesiensuojelullisen huolenaiheen, Pien-Saimaan, joka toimii myös alueen talousveden lähteenä. Pien-Saimaa kärsii rehevöitymisestä, mikä ilmenee mm. runsaina leväkukintoina. Vesistön kunnostamiseksi onkin ympäristötoimessa käynnissä nk. PISA 2013 -hanke.

Lappeenrannan kaupungilla on ennestään ollut käytössään ympäristönsuojelumääräykset, joihin sisältyy myös määräyksiä jätevesistä mm. tärkeillä pohjavesialueilla ja ranta-alueilla. Lakimuutosten myötä nämä määräykset on päivitetty ja tarkoituksena on saada määräykset voimaan samankaltaisina myös muissa seudun kunnissa.

Hankealueella toimii useampikin vesiensuojeluun ja vesihuoltoon liittyvä hanke, joten yhteinen tahtotila myös haja-asutuksen jäteveden käsittelyn kuntoon saattamiseksi oli jo lähtökohdiltaan olemassa.

2.5 Toimintamuodot ja työnjako

Käytännössä hankkeessa toteutettiin kahden tyyppistä neuvontaa: yleisneuvontaa ja kiinteistökohtaista neuvontaa maastossa (jatkossa ”täsmäneuvonta”). Yleisneuvonnan keinoina olivat jätevesi-illat kylissä, neuvontapisteet tapahtumissa sekä puhelinneuvonta. Lisäksi tiedotettiin lehdistön ja verkkosivujen kautta. Täsmäneuvontaa tehtiin kiinteistökohtaisilla neuvontakäynteillä, joiden toteutus pohjautuu Länsi-Uudenmaan hajajätevesihankkeiden kehittämään kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamalliin.

Jässi-hankkeessa yleisneuvonnasta vastasivat SYTY ja OKL, kiinteistökohtaisesta neuvonnasta vastasi SVSY ja koko hankkeen laatutyöstä ja asiantuntemuksesta vastasi SVYL. Hallinnollisessa vetovastuussa oli OKL ja viestintäryhmän vetovastuussa SYTY.

Muiden hankkeiden kanssa tehtiin seuraavanlainen työnjako:

- PISA 2013 -hanke vastaa hankesuunnitelmansa mukaan maa- ja metsätalouden kuorituksen vähentämiseen liittyvästä neuvonnasta. Haja-asutusalueiden asukkaille hanke tarjoaa suunnitteluavustusta hakemuksesta.
- Potkua vesihuoltoon-hanke vastaa vesiosuuskuntien sekä keskitetyille viemäroinnille potentiaalisten alueiden neuvonnasta hankesuunnitelmansa mukaan.
- Etelä-Karjalan Martat ry:n (jatkossa EKM) pilottineuvonta-avustus jakaa yleisneuvonnan työnsarkaa Jässi-hankkeen kanssa sekä vastaa omasta koulutustoiminnastaan.
- Jässi-hanke vastaa pilotointiin liittyvästä yleis- ja täsmäneuvonnasta kuten edellä mainittu.

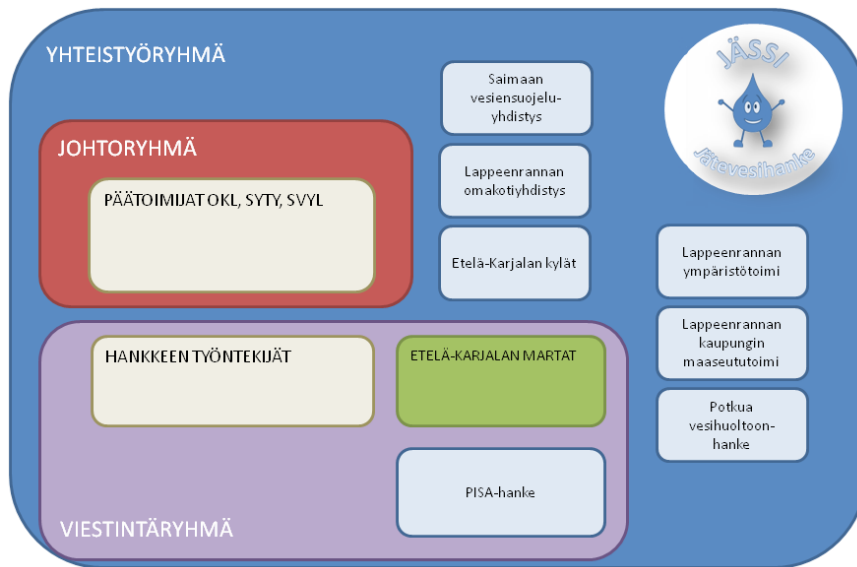
2.6 Organisaatio

Hankkeen toiminnalle omanlaisiaan haasteita asetti kolmen eri toimijaorganisaation toiminnan yhteensovittaminen, sekä paikallistason toimijoiden yhteistoiminnan koordinointi. Lisäksi avustuspäätös edellytti yhteistyötä toisen samaista avustusta saavan hankkeen, Etelä-Karjalan Martat ry:n neuvontahankkeen, kanssa. Kokonaiskuvan hallintaa varten perustettiin kolme ryhmää, jotka kokoontuivat hankkeen aikana säännöllisin väliajoin.

Hanketta valvottiin ja ohjattiin sisäisesti päätoimijoiden edustajien muodostamassa johtoryhmässä, jonka kokouksiin pyydettiin tarvittaessa myös työntekijät. Johtoryhmän vakituiset jäsenet olivat Juhani Nenonen (OKL), Tuomas Perheentupa (SYTY), Jaana Pönni (SVYL/LUVY) ja Minttu Peuraniemi (SVYL/LUVY).

Hankkeen sidosryhmätyöskentelyä varten ja hankkeen sisältöä ideoimaan koottiin yhteistyöryhmä, johon nimettiin päätoimijoiden ja näiden paikallistoimijoiden edustajat sekä omat edustaja Lappeenrannan seudun ympäristötoimesta, Lappeenrannan kaupungin maaseututoimesta sekä EKM:sta.

Hankkeen tiedotuksen ja viestinnän työrukkaseksi perustettiin viestintäryhmä, johon nimettiin jäseniksi OKL:n, SYTY:n, SVSY:n, EKM:n sekä PISA-hankkeen keskeiset työntekijät.

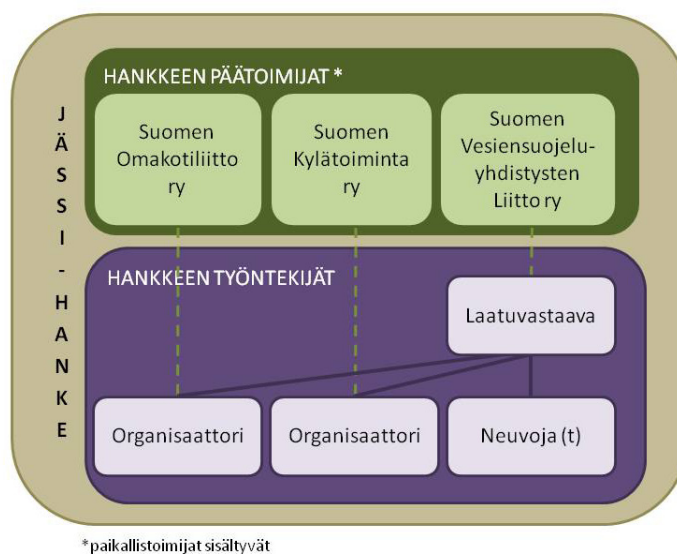

Kuva 1. Jässi-hankkeen organisoituminen.

2.7 Työntekijät

Jässi-jätevesihankeelle palkattiin kuusi työntekijää. Hankkeessa työskenteli yhteinen osa-aikainen laatuvaastaava ja jokaisen toimijan päätoiminen jätevesineuvoja. Lisäksi täsmäneuvonnan toteuttamiseksi palkattiin vesiensuojeluyhdistykseen kaksi osa-aikaista, avustavaa jätevesineuvojaa kesäajaksi. Yleisneuvonnan työhön haettiin neuvoja organisaattori-nimikkeellä, mutta nimike muutettiin myöhemmin käytännön syistä jätevesineuvojaksi. Yhteensä työpanosta hankkeeseen varattiin 40 henkilötyökuukautta. Lisäksi yleisneuvonnan apuna oli työelämään valmennettava (yht. 5 kk).

JÄSSI-hankkeen organisaatio

Kuva 2. Hankkeen päätoimijat ja työntekijät.

Laatuvastaavan työtehtäviin kuului:

- Hankkeen käynnistäminen (työsuunnitelmat ja -ohjelmat, yhteistyöryhmän kokoaminen, kunta-kontaktien luominen)
- Hankkeen neuvontamateriaalin ja neuvonnan tukimateriaalin kokoaminen ja laatiminen yhdessä neuvojien kanssa. Muiden hanketyöntekijöiden laatiman (neuvonta-)materiaalin oikeellisuuden tarkastaminen
- Hankkeen työntekijöiden perehdyttäminen sekä koulutuksen ja tietopohjan riittävyyden varmistaminen. Monitoroinnit ja neuvojien asiantuntijuuden tukeminen.
- Yhteyshenkilönä toimiminen ympäristöhallinnon ja muiden alan asiantuntijoiden suuntaan.
- Johtoryhmä- ja yhteistyöryhmätyöskentely, viestintäryhmän tukena toimiminen
- Rekrytointiin osallistuminen asiantuntijana, täsmäneuvonnan työnjohto yhdessä SVSY:n jätevesineuvojan kanssa
- Raportoinnin kokoaminen ja siitä vastaaminen.

Organisaattoreiden eli yleisneuvonnan jätevesineuvojien työtehtäviin kuului:

- Yleisötilaisuuksien ja neuvontapisteiden organisointi ja markkinointi yhteistyöryhmän avulla
- Yleisötilaisuuksissa ja neuvontapisteillä neuvojana toimiminen
- Yhteistyö- ja viestintäryhmätyöskentely
- Tiedotteiden laatiminen yhdessä laatuvastaavan kanssa, sekä niiden toimittaminen lehdistölle, hankkeen markkinointi paikallislehdistössä
- Puhelinneuvonnan organisointi ja toteuttaminen
- Hankkeen verkkosivujen tekeminen ja ylläpito
- Yhteyshenkilönä toimiminen omien paikallis- ja kattojärjestöjen suuntaan, jätevesiasiantunte- muksen levittäminen omissa organisaatioissa
- Hankkeen etenemisestä raportointi omille taustaorganisaatioille
- Yleisneuvonnasta raportointi laatuvastaavan kanssa sovittavalla tavalla.

Jätevesineuvojan (täsmäneuvonta) työtehtäviin kuului:

- Täsmäneuvonnan suunnittelu sekä toteutus toimintamallin mukaan yhdessä avustavien jätevesi- neuvojien kanssa
- Kuntakohtaisen neuvontamateriaalin laatiminen yhdessä laatuvastaavan kanssa
- Täsmäneuvonnasta raportointi yhdessä laatuvastaavan kanssa
- Avustavien neuvojien työnjohto
- Lähtötilannekatsauksen laatiminen
- Yleisötilaisuuksiin ja Suuriin jätevesi-iltoihin osallistuminen yhdessä sovittavalla tavalla
- Yhteistyö- ja viestintäryhmätyöskentely

Avustavien jätevesineuvojien työtehtäviin kuului:

- Täsmäneuvonnan toteuttaminen ja suunnittelu SVSY:n jätevesineuvojan ja laatuvastaavan kanssa sovittavalla tavalla
- Täsmäneuvonnasta raportointi SVSY:n jätevesineuvojalle
- Yhteistyöryhmätyöskentelyyn osallistuminen

Taulukko 1. Hankkeen työntekijät, nimikkeet ja työpanos.

Työtehtävä/nimike	Työntekijän nimi	Työnantaja	Työpanos, henkilötyökuukautta
Laatuvastaava	Minttu Peuraniemi	Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry	6
Jätevesineuvoja, organisaattori	Anu Nikulainen	Suomen Omakotiliitto ry	9
Jätevesineuvoja, organisaattori	Kirsi Mäensivu	Suomen Kylätoiminta ry	9
Jätevesineuvoja	Niina Tiainen (os. Hätinen)	Saimaan Vesiensuojeluyhdistys ry	9
Avustavat jätevesineuvojat	Maria Hintsanen ja Päivi Rytönen	Saimaan Vesiensuojeluyhdistys ry	7
YHTEENSÄ			40

Hankkeen jätevesineuvojat olivat koulutukseltaan ympäristöalan filosofian maistereita, diplomi- tai ympäristöinsinöörejä tai limnologian opiskelijoita. Kaikkien opintoihin on kuulunut jossain määrin haja-asutuksen jätevesiasioita. Yhdellä neuvojista oli myös kokemusta jätevesisuunnittelusta ja vastaavan työnjohtajan työstä sekä siihen liittyvästä jätevesineuvonnasta. Muutoin työkokemusta varsinaisesta jätevesineuvonnasta ei ollut käytettävissä. Ympäristösektorin neuvontatyöstä ylipäätään oli kuitenkin usealla neuvojista kokemusta.

Kaikki hankkeen neuvojat osallistuivat Suomen ympäristökeskuksen järjestämään neuvojakoulutukseen Lappeenrannassa 24.–26.5.2011 sekä hankkeen perehdytyskoulutukseen 9.–11.5.2011.

2.8 Yhteistyö

Yhteistyö oli avainsana Jässi-hankkeessa. Yhteistyötä tehtiin ensinnäkin kolmen erilaisen valtakunnallisen järjestön kesken. Järjestötasolla yhteistyötä kehitettiin ja tehtiin ennen kaikkea johtoryhmän kautta, mutta luonnollisesti yhteistyötavat kirkastuivat hanketyöntekijöiden kautta.

Yhteistyötä tehtiin myös paikallistasolla, mikä varmasti olikin hankkeen onnistumisen ydin. Paikallistoimijoiden avulla tunnistettiin keskeisimmät yhteistyötahot, jotka kutsuttiin yhteistyöryhmään. Paikallistoimijoiden innostunut asenne myötävaikutti merkittävästi hankkeen toimien onnistumiseen. Yhteistoiminnan varmistamiseksi yhteistyöryhmä kutsuttiin koolle säännöllisin väliajoin.

Avustuspäätöksen edellyttämä yhteistyö EKM:n neuvontahankkeen kanssa toteutettiin sulauttamalla nämä hankkeet yhden brändin, Jässi-hankkeen, alle. Molemmilla kuitenkin säilytettiin vastuunsa omien hankkeiden toteuttamisesta ja hallinnosta. Yhteistyö tiivistyi entisestään viestintäryhmän kautta, jossa EKM:n edustus oli keskeisessä roolissa. Osa yleisneuvonnan tilaisuuksista järjestettiin yhdessä EKM:n kanssa.

Viestintäryhmässä aktiivisena jäsenenä oli myös Pien-Saimaan kehittämishankkeen (PISA-hanke) edustaja. PISA-hankkeen kanssa järjestettiin useita yhteisiä jätevesi-iltoja ja PISA-hanke toimi hyvänä taustatukena myös täsmäneuvonnan toteuttamisessa.

Alueen kunnat ja varsinkin Lappeenrannan seudun ympäristötoimi olivat paitsi mukana hankkeen toiminnassa, vaikuttivat myös vahvasti neuvontapilottihankkeen saamiseen alueelle. Kunnat toimittivat hankkeen käyttöön ajankohtaista tietoa paikallisista oloista ja ympäristön-suojelumääräyksistä. Ympäristötoimi oli työntekijöiden tukena osallistumalla jätevesi-iltoihin. Lisäksi kuntien kanssa tehtiin yhteistyötä täsmäneuvonnan kohteiden tavoittamisessa.

Alueella toimii myös muita jätevesiin enemmän tai vähemmän liittyviä hankkeita. Työn kordinoimiseksi järjestettiin heti hankkeen alkuvaiheessa suunnittelupalaveri. Suunnittelupalaverissa keskusteltiin hankkeiden toimintamuodoista ja -alueista sekä tehtiin työnjako ja sovittiin yhteistyöstä. Palaverin avulla vältettiin hankkeiden päällekkäisyys toiminnallisesti ja alueellisesti. Lisäksi OKL:n ja SYTY:n paikallisjärjestöjen kanssa kartoitettiin yleisneuvonnan tarpeessa olevat kyläalueet ja tilaisuudet.

Yhteistilaisuuksia järjestettiin paitsi PISA-hankkeen, myös Urpalanjoki lohioeksi -hankkeen ja Potkua vesihuoltoon -hankkeen kanssa.

3 Kulut ja rahoitus

Hankkeelle budjetoitiin avustuspäätöksen mukaisesti yhteensä 240 000 € kulut ajalle 1.4.2011–31.1.2012. Tästä omarahoitusosuutta oli 18 000 € ja ympäristöministeriön harkinnanvaraista avustusta 222 000 €. Toteutuneet kokonaiskulut olivat yhteensä 240 000 € eli 100 % budjetoidusta.

Hankkeen kuluista 55 % koostui palkka- ja henkilöstökuluista. Matkakulujen osuus oli vajaat 10 %. Ostopalvelut muodostivat 10,5 % kuluista, näihin sisältyivät sekä asiantuntijapalvelut, ilmoitukset että materiaalikulut. Muihin kustannuksiin (n. 9 %) sisältyivät mm. työntekijöiden toimisto- ja vuokratulot, hallinnon kuluihin (n. 8,5 %) mm. järjestöjen sisäiset hallintopalvelut. Omarahoitusosuuteen (7,5 %) sisältyi mm. järjestön sisäistä hankkeen johtotyötä, tiedotusta ja talkootyötä.

Taulukko 2. Hankkeen kokonaisbudjetti ja budjetin toteuma. Luvut pyöristetty.

	Budjetti	Toteuma	Toteuma, %
Palkka- ja henkilöstökulut	137 646	132 769	96
Matkakulut	22 880	22 339	98
Ostopalvelut	20 301	25 333	125
Muut kustannukset	24 083	21 013	87
Hallinnon kulut	17 090	20 517	120
Omarahoitus	18 000	18 000	100
YHTEENSÄ	240 000	240 000	100

4 Toiminta

4.1 Hankkeen suunnittelu ja seuranta

Avustuksen hakemista varten laadittua hankesuunnitelmaa (4.11.2010) tarkennettiin avustus-päätöksen raameihin sopivaksi työsuunnitelmalla (hyväksytty yhteistyöryhmässä 12.5.2011). Hanketta on toteutettu työsuunnitelman mukaisesti. Yleisneuvonnalle ja täsmäneuvonnalle laadittiin yksityiskohtaisemmat työohjelmat hankkeen alkuvaiheissa. Hankkeen etenemistä seurattiin ja toimintaa ideoitii eri työryhmissä: johtoryhmässä, yhteistyöryhmässä sekä viestintäryhmässä. Em. ryhmät ovat kokoontuneet yhteensä 20 kertaa.

Taulukko 3. Hankkeen ja sen toimintojen suunnittelua, seuranta ja ideointia varten pidetyt kokoukset.

	Johtoryhmä	Yhteistyöryhmä	Viestintäryhmä	Muu, mikä
2011				
Helmikuu	1.2.2011 17.2.2011			
Maaliskuu		17.3.2011		
Huhtikuu				15.4.2011 Suomen ympäristökeskuksen palaveri pilottihankkeista
Toukokuu		10.5.2011	16.5.2011	23.5.2011 Suunnittelupalaveri
Kesäkuu	10.6.2011	9.6.2011	15.6.2011	
Elokuu			16.8.2011	
Syyskuu		8.9.2011	6.9.2011	
Lokakuu	3.10.2011	18.10.2011	4.10.2011	
Marraskuu	18.11.2011		1.11.2011	
Joulukuu		16.12.2011	1.12.2011	
2012				
Tammikuu	19.1.2012		12.1.2012	
YHTEENSÄ KOKOUKSIA	6	6	8	2

4.2 Neuvontamateriaali ja laatutyö

Jässi-hankkeen pääperiaatteisiin kuuluu yhdenmukainen, laadukas neuvonta, joka on helposti saatavilla mahdollisimman monelle neuvojen tarvitsijalle. Neuvonnan laatu hankkeessa perustui SVYL:n vankkaan asiantuntemukseen jätevesiasioissa sekä pitkään kokemukseen jätevesineuvonnan toteuttamisessa. Hankkeen neuvonnassa tukeuduttiin pitkälti SVYL:n neuvontamateriaaliin, erityisesti Opas jätevesien maailmaan -verkkosivustoon sekä Jätevesiopas-esitteeseen. Lisäksi hyödynnettiin ympäristöhallinnon tuottamaa materiaalia. Neuvonnan tukimateriaali perustui Länsi-Uudenmaan hajajätevesihankkeessa kehitettyyn kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamalliin. Myös omaa neuvontamateriaalia laadittiin tarvittaessa.

Täsmäneuvontaa varten laadittiin Länsi-Uudenmaan hajajätevesihankkeen toimintamallin pohjalta Jässi-hankkeen oma kartoituslomake, arviolomake sekä saatekirje (liite 1). Kunkin kunnan asukkaille laadittiin omaa kuntaa koskeva jätevesijärjestelmän uudistamisen etene- misohje yhteistyössä kunnan kanssa.

Jässi-hankkeen perusneuvontamateriaaliin, jota käytettiin sekä yleis- että täsmäneuvonnassa, kuului:

- Jätevesiopas-esite (SVYL)
- Selvityslomake (SVYL)
- Järjestelmien yleiset käyttö- ja huolto-ohjeet (SVYL) sekä toimenpidepäiväkirjamalli (LUVY)
- Kuntakohtainen etenemisohje yhteystietoineen uudistamistarpeessa oleville kohteille, 4 kpl (Jässi)
- Lista alueella toimivista jätevesisuunnitteliijoista (Lappeenrannan seudun ympäristötoimi)
- Askel askeleelta -opas (Ympäristöhallinto)
- Fakta: Haja-asutuksen jätevesisäädökset uudistuivat vuonna 2011 -esite (Ympäristöhallinto)
- Hyvä jätevesien käsittely -opas (Ympäristöhallinto)

Neuvonnan edetessä havaittiin vapaa-ajan asukkaille suunnatun oppaan tarve, niinpä hank- keen loppuvaiheessa laadittiin ja julkaistiin Kesämökin Jätevesiopas -niminen esite (liite 2) SVYL:n Jätevesioppaan pariaksi. SVYL:n materiaalin pohjalta laadittiin myös Maaseutu Plus-leh- den välissä liitteenä julkaistava opasvihkonen (liite 3), joka levikkinsä avulla saavuttaa laajan kylätoimijoiden joukon.

Neuvojen tietotaito varmistettiin hankkeen omalla perehdytyskoulutuksella sekä aktiivisel- la kanssakäymisellä hankkeen työntekijöiden ja laatuvaastavan kesken. Neuvojen toiminta kentällä perustui toimintamalliin eli yhteisiin pelisääntöihin. Neuvojan tukena, puhelinsoiton päässä, oli koko ajan laatuvaastava ja muut neuvojat. Laatuvaastava puolestaan piti huolta että kentällä herääviin kysymyksiin löytyi aina vastaukset joko ympäristöhallinnon, SVYL:n tai kunnan kautta.

3-päiväiseen perehdytyskoulutukseen sisältyi sekä jätevesiasian sub- stanssikoulutusta, että neuvontatekniikkaa. Täsmäneuvonnan perehdy- tykseen kuului myös 3–10 kiinteistökyäntiä maastossa kokeneemman neuvojan kanssa. Keskeinen osa laadunvarmistusta on monitoroinnit, jot- ka tehtiin heti työn alkajaisiksi täsmäneuvonnan osalta ja yleisneuvonnan osalta myöhemmin. Monitoroinnin tarkoituksena on yhtäältä varmistaa, että neuvojen tietotaito ja toiminta maastossa vastaa yhdessä sovittua ja toisaalta saada toimintamallille palautetta kentältä. Laatuvaastava mo- nitoroi SVSY:n päätoimisen jätevesineuvojan 8.6. ja avustavat neuvojat 28.6. sekä OKL:n ja SYTY:n yleisneuvojat 7.9. Monitoroinnista on laadittu yhteistyössä monitoroitavien kanssa muistiot, joten molemminpuoliset palautteet on annettu ja saatu sekä suullisesti että kirjallisesti.

Kuva 3. Jässi-hankkeen Kesämökin jätevesiopas julkaistiin tammikuussa 2012.

Neuvonnasta kerättiin palautetta myös asukkailta (koonnit palautteesta liitteinä 8 ja 9). Sekä asukkailta että neuvojilta kerätyn palautteen perusteella toimintamallia parannettiin jatkuvasti.

4.3 Hankkeen ja neuvonnan markkinointi

Hankkeelle luotiin verkkosivut osoitteeseen www.jatevesihanke.fi, jotka julkaistiin 11.6.2011. Verkkosivut eivät toimineet ainoastaan hankkeen markkinointikanavana, vaan ohjasivat myös osaltaan neuvottavia oikean tiedon lähteille. Sivustoilla on avaamisensa jälkeen ollut yhteensä n. 3 600 käyntiä. Syksyn aikana käyntejä verkkosivuilla oli hieman vähemmän kuin heinä- ja elokuussa.

Hankkeella on ollut käytössään hanke-esite (liite 4), jota jaettiin sidosryhmille sekä neuvonnan yhteydessä suoraan asiakkaille. Hankkeen tilaisuuksista ilmoitettiin paikallislehdissä 53 kertaa. Radiossa ja Etelä-Karjalan maakuntaportalissa ilmoitettiin 27 tapahtumasta. Lisäksi kaikkia tapahtumia mainostettiin hankkeen omilla verkkosivuilla.

Hankkeen tapahtumia markkinoitiin aktiivisesti hyödyntäen taustajärjestöjen paikallistason toimijoita sekä muiden alueella toimivien hankkeiden verkostoja. Kyläiltoja markkinoitiin kylälienen ilmoitustauluilla ja ilmoituksia jaeltiin myös suoraan alueen kiinteistöjen postilaatikoihin. Kyläilloissa tehtyjen palautekyselyiden perusteella asukkaat olivat parhaiten saaneet tiedon tilaisuudesta postilaatikkomainoksen perusteella. Toiseksi parhaiten tieto oli saatu lehti-ilmoituksen perusteella.

Lappeenrannan haja-asutusalueen asukkaita ”tehotiedotettiin” Jässi-hankkeen palveluista ja paikallisesta omakotiyhdistyksestä postitse joulukuun alussa (tiedote liitteenä 5). Tiedotuskampanja aiheutti n. viikon mittaisen piikin puhelinneuvonnassa ja lisäsi tiettävästi kiinnostusta paikallisyhdistyksen toimintaan.

Hanketyöntekijät kirjoittivat artikkeleita omien organisaatioidensa valtakunnallisiin julkaisuihin, joiden tarkoituksena on kertoa jäsenistölle Jässi-hankkeen toiminnasta.

- *Juhlan aihetta Lappeenrannassa*, Anu Nikulainen, Omakotilehti 5/2011
- *Jässi-hankkeen neuvonnalla potkua jätevesijärjestelmien kunnostamiseen*, Kirsi Mäensivu, Maaseutu Plus 5/2011
- *Neuvoja kaikkien tarpeisiin*, Niina Tiainen, Aquarius 1/2011
- *Käynti kiinteistöllä antaa arvokasta tietoa*, Minttu Peuraniemi, Aquarius 1/2011
- *Jätevesiasiat järjestykseen Etelä-Karjalassa*, Kirsi Mäensivu, Maaseutu Plus 3/2011
- *Jässi käyntiin Etelä-Karjalassa*, Anu Nikulainen, Omakotilehti 4/2011

Hankkeen päätöstilaisuutta ja jälkimarkkinointia varten laadittiin esite Jässi-hankkeen tuloksista (liite 4), jota on mahdollista jakaa mm. uusilla hankealueilla.

4.4 Tiedotus

Hanke järjesti kolme tiedotustilaisuutta, kaksi hankkeen alkuvaiheessa sekä päätöstilaisuuden. Alkuvaiheen tiedotustilaisuuksien tarkoituksena oli tehdä hanketta tutuksi ja tarjota mm. lehdistölle tilaisuus tavata ja jututtaa hankkeen työntekijöitä henkilökohtaisesti. Tiedotustilaisuuksissa oli lehdistön edustajia vaihtelevasti (0–5), mutta tilaisuuksiin liittyen moni lehdistön edustaja otti hankkeeseen yhteyttä, vaikka ei paikalle päässytäkään. Jässi-hankkeen tiedotustilaisuudet pidettiin:

- 25.5.2011, Lauritsalan kartano, myös ympäristöhallinnon edustajia mukana
- 9.6.2011, Lappeenrannan kaupungintalo, hankkeen aloitus
- 18.1.2012, Lappeen Ruustinna, hankkeen päätöstilaisuus

Hankkeessa laadittiin ja julkaistiin asiapitoisia tiedotteita jätevesiasioista ja hankkeen kulusta. Tarkoituksena oli osallistaa paikallismedia hankkeen markkinointiin ja ennen kaikkea asianmukaisen tiedon välitykseen. Hanke julkaisi yhteensä 11 lehdistötiedotetta:

- Jässi-hankkeen tulokset 18.1.2012
- Jässi-jätevesihankkeen tiedotustilaisuus 2.1.2012
- Jätevesien käsittelyn ikäpoikkeus hämmentää haja-asutuksen asukkaita 28.11.
- Kuntakohtaiset jätevesi-illat marraskuussa 26.11.2011
- Kuivakäymälän syyhuolto 5.10.2011 (yhteistyössä E-K Marttojen kanssa)
- Suuri Jätevesi-ilta 5.9.2011
- Huolellinen suunnittelu jätevesiasioissa kannattaa 25.8.2011
- Kesämökin jätevesiasiat mietityttävät 25.7.2011
- Jässi-jätevesineuvontahanke käynnistyi Etelä-Karjalassa 12.7.2011
- Jätevesineuvonta jalkautuu haja-asutusalueelle 27.6.2011
- Jätevesineuvontaa Etelä-Karjalassa 25.5.2011

Asiapitoiset tiedotteet ovat käytettävissä hankkeen verkkosivuilla kiinnostuneiden jatkokäyttöä ajatellen. Tiedotteet on otettu melko hyvin vastaan tiedotusvälineissä, lehdistö on julkaissut mm. seuraavia juttuja tiedotteiden pohjalta:

- Jätevesi kaipaa uusia uria Etelä-Karjalassa (Vartti 22.1.2012)
- Jässi-jätevesineuvonta päättymässä (Etelä-Saimaan verkkosivut 16.1.2012)
- Jätevesi-ilta Taipalsaarella (Vartti 16.11.2011)
- Jätevesi-illat vielä Savitaipaleella ja Taipalsaarella (Etelä-Saimaan verkkosivut 14.11.2011)
- Kuntakohtaiset jätevesi-illat jatkuvat (Länsi-Saimaan sanomat 8.11.2011)
- Jässi jatkaa jätevesi-iltoja (Etelä-Saimaa 28.10.2011)
- Muista kuivakäymälän syyhuolto (Etelä-Saimaa 7.10.2011)
- Jätevesi-ilta Lappeenrannassa maanantaina (Etelä-Saimaa 7.9.2011)
- Suuressa jätevesi-illassa puolueetonta tietoa (Vartti 7.9.2011)
- Tästä puhutaan (Vartti 28.8.2011)
- Jätevesineuvonta tavoittanut sadat kiinteistöjen omistajat (Ylen verkkosivut 25.7.2011)

- Jätevesineuvontahanke käyntiin Etelä-Karjalassa (Vartti 13.7.2011)
- Jätevesineuvontaa puhelimitse (Joutseno-lehti 30.6.2011)
- Haloota jätevesiasioille (29.6.2011)
- Jätevesineuvonta Jässi käynnistyi tiedotustilaisuudella Lappeenrannassa (Etelä-Saimaan verkkosivut 3.6.2011)
- Vaatimus rantojen jätevesien puhdistustehosta vielä epäselvä (Etelä-Saimaa 26.5.2011)
- Jätevesineuvonta alkaa Taipalsaaren Merenlahdelta (Etelä-Saimaan verkkosivut 25.5.2011)

Lehdistö on myös osoittanut kiinnostusta hankkeen toimintaa kohtaan julkaisemalla mm. seuraavia juttuja omasta aloitteestaan:

- Haja-asutuksen korkeina käyneet jätevesien laineet ovat alentuneet (Asunto & Rakentaja ´12 -messulehti 24.1.2012)
- Jässi-hanke tarjoaa ilmaista ja puolueetonta apua (Asunto & Rakentaja ´12 -messulehti 24.1.2012)
- Neuvot ovat tarpeen jätevesien käsittelyssä (Joutseno lehti 15.9.2011)
- Pien-Saimaan tila vaatii rajusti tekoja (Etelä-Saimaa 13.9.2011)
- Jätevesineuvonta on useille helpotus (Ylen verkkosivut 6.9.2011)
- Jätevesineuvonta lähenee loppuaan (Ylen verkkosivut 1.9.2011)
- Jässi-hanke tuli tutuksi Hujakkalan jätevesi-illassa (Kaakonkulma 3.8.2011)
- Jätevesiasetus herättää kysymyksiä (11.7.2011)
- Jätevesineuvontaa yritetään parantaa (Ylen verkkosivut 4.7.2011)
- Jätevesineuvontaa ovelta ovelle (Ylen verkkosivut 4.7.2011)
- Neuvonta avaa solmut (Omakotilehti 3/2011)
- Pihoille pölähtävät jätevesineuvojat (Etelä-Saimaa 9.6.2011)
- Apua ja opastusta jätevesiasioihin (Ylen verkkosivut 25.5.2011)

Hanke on herättänyt myös valtakunnallista kiinnostusta ja se esiintyi seuraavissa televisio uutisissa:

- Apua ja opastusta jätevesiasioihin, Yle Etelä-Karjala (25.5.)
- Jätevesineuvontaa ovelta ovelle, Yle Etelä-Karjala (4.7.)
- Jätevesineuvontaa pyritään parantamaan, Ylen uutiset (4.7.)
- Sekavan jätevesilain tulkintaa helpotetaan jätevesineuvonnalla, Nelosen uutiset (4.9.)

4.5 Yleisneuvonta

Yleisneuvonnalla pyrittiin kattamaan kaikkien hankealueen vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden tietotarve, erityisesti heidän osalta, jotka eivät pilottihankkeessa päässeet osaksi täsmäneuvontaa. Siksi yleisneuvonnan kattavuus ja saatavuus on pyritty maksimoimaan. Hanke järjesti jätevesi-iltoja laajasti ympäri hankealuetta, jopa 24 kylässä. Neuvontapiste järjestettiin 30 paikalliseen tapahtumaan (kaksipäiväiset tapahtumat laskettu kahdeksi pisteeksi). Puhelinneuvonnalla, verkkosivuilla ja sähköpostineuvonnalla tarjottiin mahdollisuus jätevesineuvontaan myös heille, jotka eivät neuvontapisteillä ja jätevesi-illoissa pystyneet käymään. Kunta-

kohtaisissa jätevesi-illoissa koottiin asukkaat, alan yrittäjät ja viranomaiset yhden katon alle konkreettisten toimenpiteiden edistämiseksi.

Hankeessa hyödynnettiin SYTY:n ja OKL:n paikallisia jäsenyhdistyksiä, joiden tarttumapinta paikallisiin asukkaisiin on laaja. Alueelta tunnistettiin alustavasti 38 aktiivista kylää, joilla tiedettiin olevan yhteistoimintaa ja jotka eivät kuuluneet nykyisen tai mahdollisesti tulevan viemäröinnin piiriin. Näihin oltiin yhteydessä tapahtuman järjestämiseksi. Melkein kaikissa näistä kylistä järjestettiin joko neuvontapiste tai jätevesi-ilta, osassa kyliä jopa molemmat. Muutama tilaisuus oli kahden kylän yhteinen. Kylistä seitsemän ei halunnut jätevesiaiheista tapahtumaa. Syyinä tähän oli muun muassa sopivien tilojen puute, yhteyshenkilön kiinnostuksen puute tai jätevesijärjestelmien arvioitu hyvä kunto.

Taulukko 4. Neuvontapisteiden ja jätevesi-iltojen jakautuminen hankekuntien kesken.

	Neuvontapiste	Jätevesi-ilta	Suuri jätevesi-ilta	Muut	YHTEENSÄ
Lappeenranta	18	12	1	2	33
Taipalsaari	5	5	1		11
Savitaipale	4	4	1		9
Lemi	3	3	1		7
YHTEENSÄ	30	24	4	2	60

Neuvontatyön painopiste oli kesän aikana neuvontapisteillä ja siirtyi syksyn myötä kyläiltoihin. Yleisneuvontaa toteutettiin laajasti kaikkien neljän hankekunnan alueella. Kuvassa 4 näkyy neuvontapisteiden ja jätevesi-iltojen sijaintipaikat.

Kuva 4. Kartta yleisneuvonnan tapahtumapaikoista. Tapahtumia on ollut tasaisesti ympäri hankealuetta.

4.5.1 Neuvontapisteet tapahtumissa

Neuvontapisteiden tarkoituksena oli jalkauttaa jätevesineuvonta helposti saataville sinne, missä asukkaat muutoinkin vapaa-ajallaan liikkuvat. Aluksi kartoitettiin alueen tulevat ja asemaansa vakiinnuttaneet tapahtumat. Tässä verrattomana apuna olivat yhteistyöryhmän paikallistoimijat. Neuvontapisteitä järjestettiin mm. markkinoilla, toreilla, rantakalailloissa ja kesätapahtumissa.

Tapahtumien järjestäjiin oltiin yhteydessä ja neuvontapisteen järjestämisestä sovittiin. Myöhemmin, kun hanke oli saanut näkyvyyttä ja vahvistanut asemaansa alueella, tapahtumajärjestäjät pyysivät myös itse hanketta mukaan tapahtumiinsa. Neuvontapisteitä markkinoitiin Jässi-hankkeen nettisivuilla, tapahtumajärjestäjien omissa mainoksissa sekä tarvittaessa lehti-ilmoituksin.

Neuvontapisteillä jätevesineuvojat olivat tavattavissa henkilökohtaisesti. Pisteelle ei tarvinnut varata aikaa. Neuvontapisteillä annettiin kiinteistönomistajille yksilöityä neuvontaa, jonka aikana käytiin läpi kiinteistön jätevesijärjestelmän nykytila, annettiin tarvittaessa uusimisohteja sekä käyttö- ja huolto-ohjeita ja neuvottiin oikea etenemisjärjestys uusimistoimissa. Neuvontapisteellä oli yleensä jaossa seuraavia materiaaleja:

- Hanke-esite
- Jätevesiopas-esite
- Askel askeleelta -opas
- Fakta: Haja-asutuksen jätevesisäädökset uudistuivat vuonna 2011 -esite
- Jätevesijärjestelmän selvityslomake
- Lista jätevesisuunnittelijoista
- Käyttöpäiväkirja-malli
- Taustajärjestöjen näytelehtiä
- Lisäksi tapauskohtaisesti jaettiin mm. huussiohjetta, kuntakohtaisia etenemisohteja järjestelmän uusijoille ja imeytyskuoppaohjeita.
- Hyvä jätevesien käsittely -opas, jota on jaettu lokakuun alusta alkaen
- Kesämökin jätevesiopas, jota jaettiin Asunto & Rakentaja '12 -messuilla tammikuussa.

Neuvontapisteillä pidettiin kirjaa neuvontaa saaneista. Näin pystyttiin tarkasti seuraamaan neuvontojen lukumäärää. Kun pisteitä oli markkinoitu ennakkoon hyvin, niin tapahtumissakin riitti runsaasti neuvoa tarvitsevia. Myös neuvottavien yleisimmät kysymykset kirjattiin ylös. Neuvontapisteillä kävi hyvin erityyppisiä ja ikäisiä ihmisiä kyselemässä neuvoja hyvinkin erilaisiin tilanteisiin. Useimmin kysytyiksi kysymyksiksi voidaan mainita seuraavat:

- Oman järjestelmän lainmukaisuus
- Ikäpoikkeus
- Vähäiset jätevesimäärät
- Asetuksen vaatimukset
- Kunnan ympäristönsuojelumääräykset ja lupamenettely
- Sako- ja umpikaivolietteen käsittely omalla kiinteistöllä

Neuvontapisteitä pidettiin kaikkiaan 30 tapahtumassa, näistä seitsemän järjestettiin yhteistyössä EKM:n kanssa. Pisteillä tavoitettiin yhteensä 857 henkilöä. Kontakteja oli neuvontapisteellä keskimäärin noin 29 kappaletta. Yhteenveto neuvontapisteistä liitteessä 6.

Kuva 5. Neuvontapisteellä asiakas saa henkilökohtaista neuvontaa.

Hankeella oli myös pysyvät neuvontapisteet yleisneuvonnan toimistoilla Joutsenossa ja Taipalsaarella, joissa oli saatavilla vastaava palvelu ja materiaali kuin tapahtumien neuvontapisteillä. Näitä neuvontapisteitä ei erikseen markkinoitu, mutta asiakkaita ohjattiin niille esimerkiksi rakennusvalvonnan toimesta. Toimistoneuvontakontakteja kertyi hanke-aikana yhteensä 19 kappaletta.

4.5.2 Jätevesi-illat

Kyläkohtaisten Jätevesi-iltojen tarkoituksena oli tuoda jätevesineuvontaa asukkaiden lähelle tarjolle asukkaalle ennestään tutun (kylä)yhteisön kautta. Myös tapahtuman paikaksi valikoitui kylällä tunnettu kokoontumispaikka. Jätevesi-iltojen järjestämismahdollisuutta markkinoitiin aiemmin yhteistyöryhmän avulla tunnistetuille kylätoimijoille tiedottein.

Haja-asutusalueella toimivia kyläyhdistyksiä lähestyttiin hankkeen infokirjeellä, jossa kerrottiin tulevista tapahtumista ja mahdollisuudesta omassa kylässä järjestettävään neuvontatapahtumaan. Kirjeitä kyläyhdistyksiin lähetettiin 65 kappaletta, 46 eri kyläyhdistykseen. Sama infokirje lähetettiin myös maaseututoimen kautta Lappeenrannan alueen maanviljelijöille. Kirjeiden perusteella vain muutamat kyläyhdistykset ottivat yhteyttä ja ilmoittivat kiinnostuksestaan tapahtuman järjestämiseksi. Kesän ja syksyn aikana hanke otti puhelimitse yhteyttä kyläyhdistysten yhteyshenkilöihin ja sopivat tapahtumien järjestämisestä. Kylätoimijoiden pyynnöstä jätevesi-iltoja järjestettiin mieluiten maanviljelyskauden jälkeen syksymmällä.

Jätevesi-illat järjestettiin pääsääntöisesti yhteistyössä paikallisen kyläyhdistyksen kanssa ja muutama tilaisuus yhdessä paikallisen omakotiyhdistyksen kanssa. Yhdistys tarjosi tilat, järjesti kahvituksen sekä markkinoi tilaisuutta mm. jakamalla hankkeen toimittamia ilmoituksia. Hanke maksoi yhdistyksille korvauksen heidän tarjoamistaan palveluista.

Kyläkohtaisten jätevesi-iltojen ohjelma oli pääpiirteissään samankaltainen kaikissa illoissa. Ohjelmaa kuitenkin räätälöitiin kuulijoiden toiveiden ja taustatilanteiden mukaan. Kuulijoilta kysyttiin illassa esimerkiksi olivatko he vapaa-ajan asukkaita vai haja-asutusalueella vakituisesti asuvia ja onko heillä erillisviemäröinti vai yksiputkiviemäröinti. Näin illan esitysten pääpainoa pysyttiin ohjaamaan tarvetta vastaavaksi. Illan esitelmiin kuului pääpiirteissään seuraavaa:

- hanke-esittely, hankkeen toimijat
- uudistunut lainsäädäntö ja paikalliset vaatimukset, myös karttatarkasteluja
- käymälä- ja järjestelmävaihtoehtojen esittely
- valokuvia järjestelmien rakennusvaiheista

Tilaisuuden loppuun varattiin reilusti aikaa keskustelulle ja kysymyksille. Yleisötilaisuuksissa oli jaossa myös runsaasti esitteitä ja jätevesiaiheista materiaalia. Palautetta kerättiin jätevesi-iltojen päätteeksi jakamalla osallistuneille kyselylomake, johon vastaaminen oli vapaaehtoista. Iltoja järjestettiin 24, joista 22:ssa kerättiin palautetta. Palautekyselyyn vastattiin kiitettävästi, vastausprosentti oli 59 %. Vastaajista 95 % koki saaneensa illasta uutta tietoa. Illan aiheista eniten kiinnostusta herättivät jätevesiasetus ja sen vaatimukset sekä erilaiset jätevesijärjestelmät. Lomakkeella kerättiin myös vapaamuotoista sanallista palautetta; positiivista palautetta tuli huomattavasti enemmän kuin negatiivista. Palautteesta koottiin Kyläiltojen palaute -raportti (liite 8).

Hankkeen aikana järjestettiin siis 24 jätevesi-iltaa kylissä, näistä kaksi yhdessä EKM:n kanssa. Jätevesi-illoissa kävijöitä oli yhteensä 479. Iltojen osallistujamäärä vaihteli 13–34 välillä. Kontakteja oli tilaisuutta kohden keskimäärin 20 kappaletta. Koonti jätevesi-illoista on liitteenä 6.

Kuva 6. Jätevesi-ilta voidaan pitää vaikkapa kodassa.

4.5.3 Kuntakohtaiset yleisötilaisuudet

Kyläiltojen lisäksi jokaisen kunnan alueella järjestettiin suuremmat jätevesi-illat kuntien keskustoissa. Tarkoitus oli siis saattaa asukkaat yhteen viranomaisten ja alan toimijoiden kanssa ja siten madaltaa kynnystä ryhtyä toimenpiteisiin jäteveden käsittelyn parantamiseksi.

Lappeenrannassa järjestettyä iltaa kutsuttiin Suureksi Jätevesi-illaksi ja muiden kuntien alueella järjestettyjä tapahtumia kutsuttiin Kuntakohtaisiksi jätevesi-illoiksi. Tapahtumat järjestettiin yhteistyössä PISA 2013 -hankkeen ja EKM:n kanssa. Tapahtumissa oli mukana kunnan rakennus- ja/tai ympäristötarkastaja sekä paikallisia jätevesisuunnittelijoita ja urakoitsijoita. Tapahtumien ohjelmaan kuului mm. lyhyet alustukset seuraavista aiheista:

- Vesiensuojelu / SVSY tai PISA-hanke
- Jässi-hankkeen esittely / Jässi-hanke
- Uudistunut lainsäädäntö / Jässi-hanke
- Jätevesijärjestelmävaihtoehdot / Jässi-hanke
- Kiinteistökohtaisen neuvonnan tulokset / Jässi-hanke
- Jätevesijärjestelmän suunnittelu / paikallinen suunnittelija
- Kunnan määräykset / ympäristövalvonnan edustaja

Suuressa jätevesi-illassa järjestettiin myös ”basaari”, jossa yhteistyöhankkeet, yrittäjät ja viranomaiset esittelivät toimintaansa. Kuntakohtaisissa jätevesi-illoissa basaarin sijasta oli esitepöytä. Kuntakohtaiset tapahtumat toimivat samalla myös kiinteistökohtaisten neuvontakäyntien kokoavina tilaisuuksina.

Kuntakohtaiset jätevesi-illat järjestettiin:

- Lappeenrannassa (Suuri Jätevesi-ilta) 12.9.2011
- Lemillä 9.11.2011
- Savitaipaleella 15.11.2011
- Taipalsaarella 17.11.2011

Tapahtumiin osallistui yhteensä 103 henkilöä.

Kuva 7. Kuntakohtainen jätevesi-ilta keräsi runsaasti osallistujia.

4.5.4 Muut tilaisuudet

Jässi-hanke osallistui muutamiin muiden järjestämiin tilaisuuksiin esittelemällä omaa toimintaansa ja antamalla perustietoa jäteveden käsittelystä. Näitä ei suoranaisesti voi verrata mihinkään aiemmin mainittuihin toimintatapoihin, vaan esitellään tässä omana toimintanaan.

- PISA 2013 -hankkeen yleisötilaisuus 29.6.2011. Jässi-hankkeen esittely ja neuvontapiste.
- Etelä-Karjalan Omakotiyhdistyksen matka loma-asuntomessuille 2.7.2011. Hankkeen esittely ja luento jätevesiasioista linja-automatalla.

Hankkeen työntekijät esittelivät hanketta ja jätevesiasiaa myös taustaorganisaatioidensa järjestämissä tapahtumissa (näiden osallistujamääriä ei ole huomioitu hankkeen tuloksissa):

- 16.5.2011 Lappeenrannan Omakotiyhdistyksen hallituksen kokous
- 19.–20.5.2011 Kylätoiminnan valtakunnalliset neuvottelupäivät
- 31.8.2011 Suomen Kylätoiminta ry:n hallituksen kokous
- 15.10.2011 Omakotiliiton hallituksen kokous
- 11.11.2011 Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry:n syyskokous
- 17.11.2011 Kouvola Omakotiyhdistyksen syyskokous
- 8.–9.12.2011 Kylätoiminnan valtakunnalliset neuvottelupäivät

4.5.5 Puhelin- ja sähköpostineuvonta

Hankkeen neuvontapuhelin avattiin 28.6.2011 ja se palveli 30.11.2011 asti tiistaisin klo 13–15 ja torstaisin klo 17–19 numerossa 050 4357730 matkapuhelinmaksun hinnalla. Neuvontapuhelinta markkinoitiin maksullisilla ilmoituksilla paikallislehdissä yhteensä viisi kertaa. Runsaampaa mainostusta tehtiin heti puhelimen auettua sekä toisen kerran syksyn alussa. Neuvontapuhelinta markkinoitiin myös yleisötilaisuuksissa ja neuvontapisteillä sekä nettisivuilla ja ilmoitustauluilla. Neuvontapuhelimesta kerrottiin aina myös tiedotteissa ja useissa lehtijutuisa. Neuvontapuheluita tuli yhteensä 28 kappaletta, monet niistä suoraan työntekijöiden omiin puhelimiin.

Suuresta markkinointipanostuksesta huolimatta puhelin ei vakiinnuttanut Jässi-hankkeen aikana asemaansa. Neuvontapuhelin lakkautettiin marraskuun lopussa, koska puhelimen päivystäminen olisi ollut hankalaa mm. lomien takia ja vuodenajan vuoksi arvioitiin että puheluita tulisi entistäkin vähemmän. Mahdollisia puheluita otettiin kuitenkin vastaan työntekijöiden omissa numeroissa neuvontapuhelimen toiminnan loputtua.

Sähköpostikyselyitä työntekijöille tuli todella vähän, vain kaksi kappaletta. Työntekijöiden sähköpostiosoitteet olivat näkyvillä nettisivuilla, tiedotteissa ja hanke-esitteissä. Tämä ei sinällään ole yllätys, koska jätevesiasiat ovat monitahoisia ja niiden selvittäminen sähköpostitse vaatisi pitkälistä viestinvaihtoa.

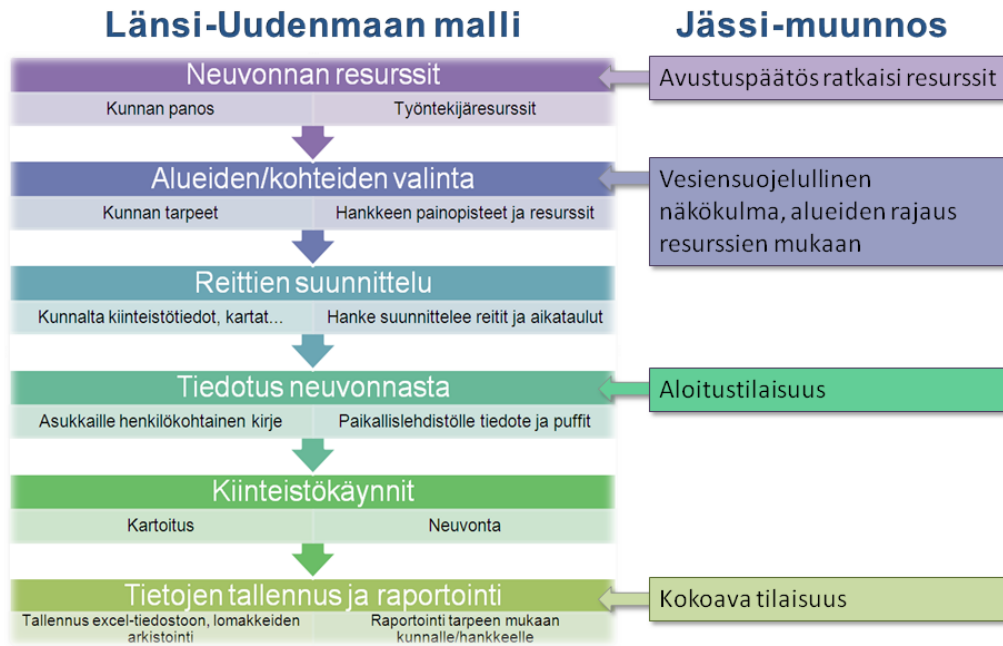
4.6 Täsmäneuvonta

Täsmäneuvonnan rajalliset resurssit pyrittiin keskittämään vesiensuojelullisesti merkittävillä alueilla siten, että kaikkien pilottikuntien alueilla voitaisiin tarjota kiinteistökäyntejä. Täsmäneuvonta tehtiin pääasiassa Länsi-Uudenmaan hajajätevesihankeissa kehitetyn kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamallin mukaisesti. Toimintamallia varioitiin hieman hankealueelle ja ympäristöministeriön jätevesineuvonnan yleissuunnitelman suuntalinjoihin sopivaksi. Täsmäneuvontaa tehtiin resurssien puitteista myös pyynnöstä ja sitä tarjottiin kokeilumielessä muutamassa yleisneuvonnan järjestämässä jätevesi-illassa.

4.6.1 Toteutustapa – täsmäneuvonnan toimintamalli

Jässi-hankkeen täsmäneuvonnassa nojaututtiin vahvasti Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n hankkeissa kehitettyyn kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamalliin. Kyseinen toimintamalli mahdollistaa yhtäaikaaisesti asukkaiden puolueettoman ja tapauskohtaisesti räätälöidyn neuvonnan ja asiantuntevan tiedonkeruun haja-asutuksen jätevesijärjestelmiä koskien. Toimintamallin lähtökohtana on, että kiinteistökäynnit tehdään systemaattisesti alueittain säästämällä tällä tavalla matkustamisesta aiheutuvia kuluja, helpottaen työn hallintaa ja mahdollistaen alueittaisen tarkastelun. Toimintamallia voi verrata vaikkapa nuohoojatoimintaan: asukkaille lähetetään kirje jossa ehdotetaan ajankohtaa ilmaiselle kiinteistökäynnille. Kirjeessä kerrotaan myös neuvontatoiminnasta sekä lainsäädännöstä. Kiinteistökäynti on vapaaehtoinen ja asukkaalla on mahdollisuus myös esittää hänelle paremmin sopivaa ajankohtaa.

Kohdealueiden valinta ja neuvonta tehdään tiiviissä yhteistyössä kunnan kanssa. Neuvonta-alueita priorisoidaan vesien- ja ympäristönsuojelullisin ja maankäytöllisin perustein. Neuvonnan resurssit eivät riitä kaikkien alueiden läpikäymiseen, vaan käynnit kohdennetaan erityisen herkille alueille ja työn edetessä laajennetaan muille alueille. Kunnan kanssa tehdään yhteistyötä kiinteistöjen yhteystietojen hankkimisessa. Kunta saa käyttöönsä kartoituksessa kerätyt tiedot niiden kiinteistöjen osalta, joiden omistaja on antanut luvan tietojen luovuttamiseen. Kunnan omaa neuvontamateriaalia käytetään hyväksi jos mahdollista, muutoin laaditaan tarvittava kuntakohtainen neuvontamateriaali. Laatuvaastaava toimii linkkinä toiminta-alueen kuntien ja neuvojen välillä ja neuvojat vastaavat kenttätöiden toteuttamisesta omilla vastuualueillaan. Näin ollen neuvojat voivat keskittyä yhden tai parin kunnan kohdealueiden erityispiirteisiin. Alueittainen jätevesikartoitus mahdollistaa mm. luotettavien lähtötilannekuvausten laatimisen sekä hajakuormituksen tarkemman arvioinnin paikallistasolla.

Kuva 8. Vuokaavio kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamallin vaiheista ja Jässi-hankkeen keskeiset muunnokset toimintamalliin.

Jässi-hanketta varten toimintamallia muunneltiin tietyiltä osilta. Esimerkiksi neuvontaresursseja eivät määrittäneet luonnollisesti kuntien panokset hankkeen rahoittamiseen, vaan ympäristöministeriön avustuksen määrä. Resurssit kohdistettiin ennen kaikkea vesiensuojelullisiin perusteisiin. Siten myös alueiden rajausta ja kuntaan kohdistuva työpanos jakautui ennen kaikkea vesiensuojelullisiin perusteisiin. Asukasmäärältään suurin kunta ei siis tässä tapauksessa välttämättä saanut eniten käyntejä.

Asukkaiden tiedottamista varten Jässi-hankkeelle tehtiin oma kirje ja koska hankkeessa oli hyvin resursoitu yleisneuvonta, järjestettiin kohdealueilla myös aloitustilaisuus. Lisäksi neuvontakäynneillä kerättyjen tietojen koosteja esiteltiin asukkaille ns. kokoavissa tilaisuuksissa.

Neuvonta- ja kartoituskäynnin sisältö on pitkälti vakioitu – annetut neuvot ja neuvontapaketti kuitenkin räätälöidään kohteen tarpeisiin sopivaksi. Tässä suhteessa Jässi-hankkeessa noudatettiin Länsi-Uudenmaan mallia tarkasti, erona oli ympäristöministeriön vaatima omistajan luvan pyytäminen kiinteistötietojen luovuttamiselle kunnalle. Kiinteistökäynnillä

- Kartoitetaan jätevesien käsittelyn nykytilanne kartoituslomakkeen mukaisesti
- Verrataan tilannetta lainsäädännön vaatimustasoon (valtakunnalliset ja paikalliset määräykset) ja tehdään johtopäätös uudistamis- ja/tai kunnostamistarpeesta, paikalliset ympäristöolosuhteet otetaan huomioon
- Neuvotaan lainsäädännöstä, uudistamistarpeesta, etenemistavasta ja huoltotoimista tapauskohtaisesti
- Annetaan kirjallinen arvio uudistamistarpeesta sekä räätälöity perusneuvontapaketti johon kuuluu
 - Jätevesiopas (Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry)

- Selvityslomake tarvittaessa
- Nykyisen järjestelmän yleiset käyttö- ja huolto-ohjeet sekä toimenpidepäiväkirjamalli
- Kuntakohtainen etenemishje yhteystietoineen uudistamistarpeessa oleville kohteille, sekä lista alueella toimivista jätevesisuunnittelijoista
- Neuvoja ja neuvontamateriaalia annetaan tarvittaessa myös muista mahdollisista jätevesiasioista, kuten
 - ulkokuussin kunnostamisesta (ohje)
 - yksinkertaisen maaperäkäsittelyn rakentamisesta (ohje)
 - lietteiden käsittelystä (ohje)
 - kunnallisista määräyksistä ja suunnitelmista (olemassa olevat tai luonnokset)
 - kustannuksista (selvitys elinkaarikustannuksista)
 - kuivakäymälöistä (esite)
 - vesiosuuskunnista (yhteyshenkilö)
- Oleellista on antaa relevantit neuvot sekä suullisesti että kirjallisesti.

Kuva 9. Neuvontakäynnillä kurkistetaan kaivoon.

4.6.2 Alueiden valinta

Täsmäneuvonnan kohdealueet valittiin lähtökohtaisesti vesiensuojelullisin perustein. Käytännössä SVSY:n asiantuntijat listasivat kaikista kiireellisimmät alueet ehdotukseksi ympäristötoimelle, joista yhteistyössä sitten valittiin pilottihankkeen kohdealueet. Keskeisenä lähtökohtana alueiden valinnalle oli Pien-Saimaan tila. Alueiksi valikoitui Merenlahti, Virmajärvi, Kärkjärvi ja Jokilahden länsipuoli. Yhteensä alueilla oli 623 kiinteistöä, joille neuvontakäyntiä tarjottiin.

Taulukko 5. Täsmäneuvonnan kohdealueet ja lyhyt kuvaus.

Kohdealue, kunta	Kuvaus
Merenlahti, Taipalsaari	Pien-Saimaan valuma-alueella Pohjavesialuetta ja runsaasti ranta-alueita 237 kohdetta
Virmajärvi, Savitaipale	Luonnostaan karu järvi Nuhraantumista Ranta-alueilla paljon vapaa-ajan asutusta 237 kohdetta
Kärkjärvi, Lappeenranta	Sekä vapaa-ajan asutusta että vakituista asutusta 48 kohdetta
Jokilahden länsipuoli, Lemi	Pien-Saimaan valuma-alueella Ranta-alueilla runsaasti vapaa-ajan asutusta 101 kohdetta

Kuva 10. Täsmäneuvonnan kohdealueet kartalla. 1. Merenlahti, 2. Virmajärvi, 3. Kärkjärvi, 4. Jokilahti.

Potentiaalisia, kiireellisiä alueita olisi löytynyt vielä ainakin kaksinkertainen määrä. Nämä alueet on kirjattu muistiin ajatellen jatkotoimia. Valitut alueet sijoittuvat siten, että jokaisen piilottikunnan alueella tehtäisiin neuvontaa. Alueet rajattiin siten, että niillä sijaitsevat kiinteistöt olisi mahdollista tavoittaa hankkeen kenttäkautena.

Ympäristötoimi varusti neuvojat valittuja alueita koskevalla perustiedolla, mm. pohjavesikartoilla ja vesihuollon kehittämissuunnitelmilla. Lähes kaikkia alueita koskivat kunnissa valmis- teilla olevien ympäristönsuojelumääräysten tiukemmat vaatimustasot.

4.6.3 Neuvottavien tavoittaminen

Neuvonnan kohteina olleita kiinteistöjä tavoiteltiin postitse lähetetyn kirjeen avulla. Kirjeen sisältö pohjautui Länsi-Uudenmaan toimintamallin kirjeeseen, mutta se muotoiltiin yhteistyökumppaneiden toiveesta hieman markkinoivampaan ja neuvonnan vapaaehtoisuutta korostavaan sävyyn. Kirjeet toimitettiin, kuten Länsi-Uudellamaallakin, kiinteistönomistajien kotiosoitteisiin siten että ne olivat perillä n. viikkoa ennen ehdotettua neuvontakäynnin ajankohtaa. Neuvontakäynneistä tiedotettiin asukkaita myös lehdistön kautta sekä aloitustilaisuuden avulla.

Kokonaisuudessaan täsmäneuvonta tavoitti 356 kiinteistöä eli 57 % kohdealueiden kiinteistöistä (vaihtelu 49–62 %). Lisäksi noin 3 % käynneistä korvattiin puhelinneuvonnalla ja neuvontapaketin toimittamisella kiinteistönomistajalle. Reilu 2 % valittujen alueiden kohteista osoitautui asumattomiksi kiinteistöiksi ja reilun 7 %:n kirje palautui postissa, eli yhteystieto oli virheellinen. 12 % neuvonnan kohderyhmästä ei tavoitettu ehdotettuna aikana kiinteistöltä, eikä heihin saatu muuten yhteyttä. 18 % perui neuvontakäynnin vedoten vähäiseen käyttöön tai vesimäärään, siihen että asioiden tiedetään jo olevan kunnossa tai koska ei ole aikaa. Neuvontakäyntiin kielteisesti suhtautuneiden määrä oli marginaalinen.

4.6.4 Täsmäneuvontaan liittyvät yleisötilaisuudet

Täsmäneuvonnan kenttätöiden alkuvaiheessa järjestettiin kohdealueilla aloitustilaisuus. Aloitustilaisuus järjestettiin osana yleisneuvontaa. Poikkeuksena normaaliin jätevesi-iltaan, kerrottiin siellä keskimääräistä tarkemmin siitä mitä neuvontakäynti sisältää ja tarkoittaa. Kärkjärvellä tällaista tilaisuutta ei ehditty pitää neuvonnan alkuvaiheessa. Neuvojat eivät kuitenkaan huomanneet mitään sellaista merkittävää eroa neuvonnan vastaanotossa kyseisellä alueella, minkä puuttuva aloitustilaisuus olisi voinut aiheuttaa.

Kaikilla kohdealueilla tehdyistä neuvontakäynneistä tehtiin koonnit jäteveden käsittelyn tilasta. Koonteja myös esiteltiin kuntakohtaisissa jätevesi-illoissa. Kärkjärvellä, jossa varsinaista aloitustilaisuutta ei pidetty, pidettiin kuitenkin jätevesi-ilta, jossa alueen koontia käytiin läpi. Näissä tilaisuuksissa esiteltiin täsmäneuvonnan tuloksia ja sekä esimerkkien kautta kerrottiin, milloin järjestelmä on ollut täyden uusimisen tarpeessa tai missä tapauksissa pienemmät kunnostustoimet ovat riittäneet. Koonnin esittelyn tarkoituksena oli konkretisoida ja tehdä läheiseksi asukkaille jäteveden käsittelyjärjestelmien uudistamistarvetta, onhan tilanteilla myös alueellisia eroja. Luennot ovat herättäneet kiinnostusta kuulijoissa.

4.6.5 Pyynnöstä tehdyt käynnit

Lähtökohtaisesti Jässi-hankkeessa ei millään tavalla markkinoitu neuvontakäyntejä valittujen kohdealueiden ulkopuolella, mutta pyynnön tullessa asia pyrittiin järjestämään, jos vain aikataulut sallivat. Lisäksi neuvontakäyntejä tarjottiin kokeilun vuoksi syksyllä myös kahdessa hankkeen järjestämässä jätevesi-illassa. Yhteensä näitä ns. ylimääräisiä käyntejä tehtiin 13 kiinteistölle.

Puhelimitse tulleet neuvontakäyntipyyntöjä paljastuivat yleensä jo puhelinkeskustelun aikana suunnittelun tarpeessa oleviksi kohteiksi. Nämä ohjattiin ottamaan yhteyttä suunnittelijaan ja tarvittaessa kyselijöille toimitettiin myös neuvontamateriaalia. Erikseen pyydetty neuvontakäynnit tehtiin samalla tavalla kuin varsinaiset neuvontakäynnit, samoilla materiaaleilla ja tiedonkeruilla. Haasteeksi näissä muodostui ennakoivalmistelun määrä, kun jokaisen kohteen kohdalla tuli erikseen selvittää sijainti, olosuhteet, voimassa olevat määräykset ja muut käytännön yksityiskohdat. Joissain tapauksissa neuvontakäyntiin meni myös merkittävästi enemmän aikaa, kun ajomatka muodostui yhtä käyntikohdetta kohden suureksi.

Hieman kohdennetummin neuvontakäyntejä tarjottiin Leväsen ja Jänhiälän jätevesi-iltojen yhteydessä. Tässä tapauksessa ajomatkan ja esivalmistelujen edellyttämä aika ei periaatteessa muodostunut yhtä ongelmalliseksi kuin puhelimitse pyydettyjen käyntien kohdalla, koska jätevesi-iltojen kohderyhmä oli kuitenkin pääasiassa samalta alueelta. Molemmista jätevesi-illoista n. 15 % osallistujista varasi kiinteistökäynnin. Eroa ei vaikuttanut olevan sillä, oliko neuvontakäynnin varaamismahdollisuudesta mainittu tapahtuman ilmoituksessa. Yksi käynneistä peruuntui viime tingassa, koska asukas oli jo tilannut jätevesisuunnittelijan palvelut. Jätevesi-illan neuvonnan tilanneet tuntuivat kuitenkin olevan valveutuneempia neuvonnan ja suunnittelun erosta kuin yksittäiset soittajat.

Kuva 11. Neuvontakäynnillä annetaan kirjallinen arvio uudistamistarpeesta.

4.6.6 Neuvonnassa kerätyn tiedon käyttö

Neuvontakäynneillä kerättiin kattavasti tietoa käytössä olevista jätevesijärjestelmistä ja niiden kunnosta. Kerätystä tiedosta on siis mahdollista koostaa laajamittaista tilastotietoa käytössä olevista laitteistoista, asukkaiden käyttäytymisestä ja lainsäädännön vaatimusten täyttymisestä. Kaikki kerätty tieto on tallennettu sähköisesti ja alkuperäiset kartoituslomakkeet on arkistoitu SVSY:lle.

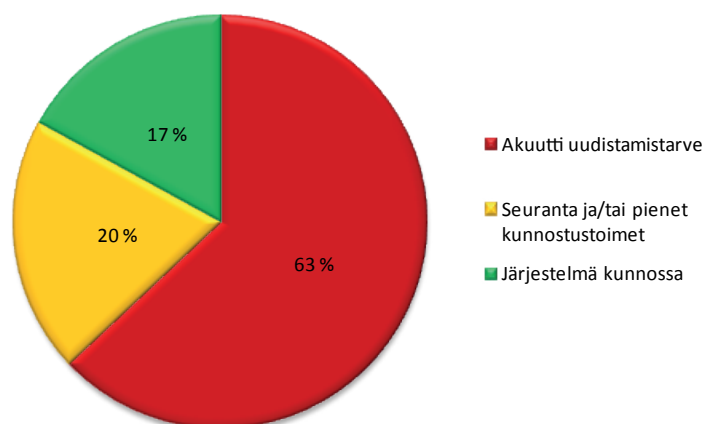
Yhteenveto kerätystä tiedosta toimitetaan Suomen Ympäristökeskukselle sieltä tulleiden ohjeiden mukaisesti hankkeen päätteeksi. Kerätty tieto luovutetaan myös kyseessä olevan kunnan ympäristöviranomaisille, jos niin on sovittu asiakkaiden kanssa. Tiedon pohjalta on myös koottu lähtötilannekatsaus alueen jätevesien käsittelyn tilaan (liite 7), jota voi käyttää jatko-toimien pohjana. Tilannekatsausta voi myös jatkossa päivittää jos tämänkaltaista toimintaa alueella jatketaan. Jokaisen alueen tilanteesta on myös laadittu pieni koontiraportti erityisesti neuvonnan ja kuntaviranomaisten käyttöön. Kerättyä tietoa on hyödynnetty kokoavassa tiedo-
tustilaisuudessa (Lappeenranta: Kärkjärvi) ja kuntakohtaisissa jätevesi-illoissa (Lemi, Savitaipale ja Taipalsaari).

4.6.7 Neuvontakohteiden lyhyt kuvaus

Neuvonta-alueita valitessa neuvottavien ominaisuuksia ei rajattu. Yhteistä neuvottaville oli siis se, että he asuivat vakituisesti tai vapaa-ajallaan ko. herkillä alueilla. Tiedossa oli alusta alkaen, että neuvonta-alueilla vapaa-ajan asutusta olisi suhteellisen paljon verrattuna kiinteään asutukseen, olihan tiheä mökkiasutus herkillä ranta-alueilla yksi syy neuvonta-alueeksi päättymiseen. Neuvottavien kiinteistöjen varustelutasosta, jätevesijärjestelmien kunnosta tai asukkaiden ikäjakaumasta ei ennestään ollut tietoa.

Neuvontaa tehtiin siis 356 kiinteistöllä, joilla oli yhteensä 383 jätevesikohdetta. Kohteista 71 % oli vapaa-ajan asuntoja ja 29 % vakituisesti asuttuja kohteita. 60 % neuvontakohteista syntyi vain vähäisiä jätevesimääriä. Vapaa-ajan asutuksesta 16 %:lla ja lähes kaikilla vakituisesti asutuilla kohteilla syntyi vähäistä suurempia jätevesimääriä, eli 40 % kohteista oli puhdistusvaatimuksen piirissä. Selvitys jätevesijärjestelmästä oli tehtynä 26 % kohteista, ympärivuotisesta asutuksesta jopa 36 %:lla.

Puhdistusvaatimuksen piirissä olevista jätevesikohteista 63 % oli akuutissa uudistamistarpeessa, eli niitä on saneerattava suurilta osin 15.3.2016 mennessä. Näistä 15 % oli ikävapautuksen piirissä. Joka kuudes kohteista oli nykyisellään jo kunnossa ja joka viides vaati pienempiä kunnostustoimia tai toimivuuden seurantaa. Alle 10 %:lla kohteista oli käytössä järjestelmänsä käyttö- ja huolto-ohjeet ja/tai toimenpidepäiväkirja.

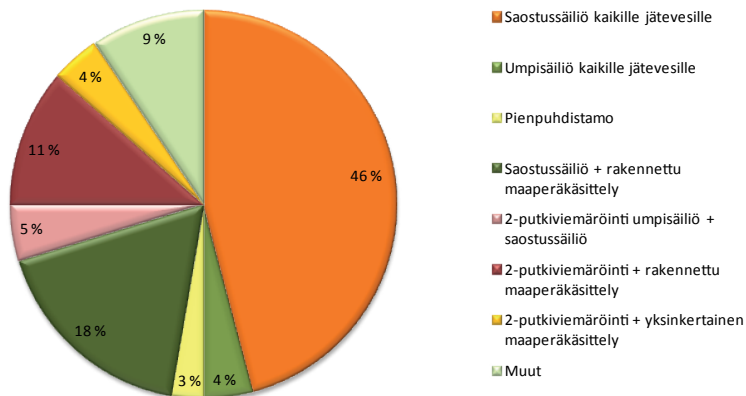
Kuva 12. Asetuksen puhdistusvaatimuksen piirissä olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien uusimistarve.

Vakituisesti asuttujen kartoitus- ja neuvontakäyntikohteiden kotitalouksien koko vaihteli 1–6 asukkaan välillä, keskimäärin asukkaita oli 2,5. Yleisin varuste neuvontakohteissa oli suihku, joka löytyi 38 %:lta neuvontakohteista. Muita varusteita olivat tiski- (28 % kohteista) ja pyykkikone (34 % kohteista) sekä WC (37 % kohteista). Yksiputkiviemärointi oli käytössä 116 kohteessa (78 %) ja kaksiputkiviemärointi 32 kohteessa (22 %). Vain 8 % neuvonnan saaneista arvioi kiinteistöllään lisättävän varustelutasoa seuraavan 5 vuoden aikana.

Runsaasti lisätietoja neuvontakohteiden tilanteesta löytyy Jässi-hankkeessa laaditusta Haja-asutuksen jätevedet Lappeenrannan seudulla – Lähtötilanne 2012 -selvityksestä (liite 7).

4.6.8 Annetut toimenpide-ehdotukset

Neuvontakäynneillä kartoitettujen jätevesijärjestelmien skaala oli laaja, mikä jo sinällään selittää täsmällisen tiedonvälityksen haasteita jätevesiasianssa. Vähäistä suuremman jätevesimäärän neuvontakohteista löytyi seitsemää erityyppistä yli 3 % kohteista esiintyvää järjestelmätyppiä, sekä sekalainen joukko muita käytössä olevia järjestelmätyyppejä (ks. kuva 13).

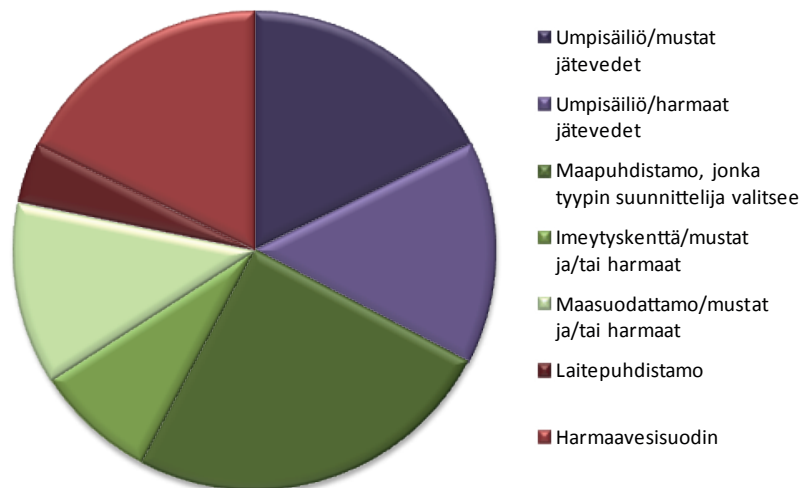

Kuva 13. Neuvonta-alueella käytössä olevat jätevesienkäsittelyjärjestelmät ja niiden yleisyys vähäistä suuremman jätevesimäärän kiinteistöillä. *Muihin järjestelmiin kuuluvat harmaiden vesien käsittelyjärjestelmät mm. harmaavesisuodattimet, saostus + rakennettu maaperäkäsittely ja pelkkä saostuskaivokäsittely sekä yksinkertainen maaperäkäsittely.

Kiinteistön asukkaita neuvottiin ensiksikin perehtymään järjestelmäänsä ja sen huolelliseen käyttöön ja huoltoon. Niissä tapauksissa, joissa uudistamis- tai kunnostamistarvetta ilmeni, annettiin ensisijaiseksi ohjeeksi kääntyä suunnittelijan puoleen. Asukkaille esiteltiin kuitenkin myös heidän kiinteistöllään mahdolliset käsittelyvaihtoehdot, varsinaista suosittelua ei tehty. Järjestelmistä puhuttaessa käytettiin pääasiassa järjestelmätyyppejä, ei yksittäisiä tuotemerkkejä tai valmistajien nimiä. Neuvonnassa pyrittiin esittelemään järjestelmävaihtoehtoja mahdollisimman laajasti, mutta selkeät suuntaviivat mahdollisista valinnan rajoitteista annettiin. Kaikille kiinteistöille jätettiin esite järjestelmätyypeistä (Jätevesiopas).

Yleisin neuvo oli selvityksen tekeminen omasta jätevesijärjestelmästä sekä mietojen pesuaineiden käyttäminen. Vajaalle puolelle kohteista annettiin yleiset käyttö- ja huolto-ohjeet koskien käytössä olevaa järjestelmää. Myös suunnitelman laatiminen ja saostussäiliöiden osioiden lisääminen olivat yleisiä ehdotuksia.

Järjestelmän parantamisen osalta voidaan sanoa, että esiteltyt järjestelmävaihtoehdot sisälsivät kaikkea mahdollista. Usein kiinteistölle voitiin ehdottaa useampaa kuin yhtä järjestelmätyyppiä, oikeastaan vain pohjavesialueilla ja kalliorannoilla vaihtoehdot olivat rajatumpia. Noin puolelle vesikäymälällisistä kohteista oli ehdotettu kuivakäymälään siirtymistä ja vain hieman harvemmin vähävetistä käymälää. Yksittäisille kohteille ehdotettiin liittymistä viemäriverkostoon tai naapureiden kanssa yhteistä järjestelmää. Kiinteistökohtaisista ratkaisuista harvinaisin ehdotus oli laitepuhdistamo. Sen sijaan mustien jätevesien johtaminen umpisäiliöön, suunnittelijan valitsema maaperäkäsittelytyyppi ja harmaavesisuodin olivat tavallisimpia järjestelmätyyppejä, joita asukkaille ehdotettiin.

Kuva 14. Neuvojen yleisimmin ehdottamat käsittelyjärjestelmät, jos nykyinen jätevesijärjestelmä oli uudistamistarpeessa.

Umpisäiliöiden keskimääräistä laajempi kannatus lienee seurausta Lappeenrannan seudun valmisteilla olleista ympäristönsuojelumääräyksistä, joiden mukaan pohjavesialueilla jätevesien imeyttäminen maahan on kielletty ja WC-vedet on johdettava umpisäiliöön. Harmaiden jätevesien käsittely olisi tietyin ehdoin mahdollista, mutta koska usealla kiinteistöllä on käytössään yksiputkinen viemäröinti, niin vaihtoehdot rajoittuvat kuitenkin umpisäiliöön.

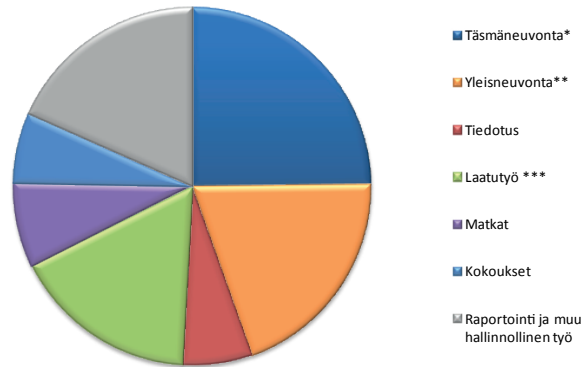
Harmaavesisuotimen yleinen kannatus johtunee siitä, että useat ranta-alueen neuvontakohdet sijaitisivat kalliorannoilla tai todella lähellä vesistöä, jolloin harmaiden vesien maaperäkäsittely huomattiin mahdolliseksi riittävän etäällä rannasta. Laitepuhdistamon harvinaista suosittelua selittänee juuri loma-asutus sekä pienet asukasmäärät.

4.7 Työajan jakautuminen työtehtävittäin

Jässi-hankkeeseen varattiin yhteensä 40 henkilötyökuukauden työpanos ajalle 1.4.2011–31.1.2012. Lisäksi yleisneuvonnan käytössä oli työelämään valmennettava n. viiden henkilötyökuukauden työpanoksella, jota ei ole laskettu mukaan seuraaviin laskelmiin. Hankkeen toteuttaminen käynnistyi toden teolla 1.5.2011 kun neuvojen työsuhteet alkoivat. Varsinainen neuvonta käynnistyi kesäkuun alussa. Täsmäneuvonnan kenttäkausi rajoittui käytännössä ajalle 9.6.–21.10.2011.

Lähes 60 % hankkeen työajasta kului itse neuvontatyön toteuttamiseen, eli täsmäneuvontaan, yleisneuvontaan, tiedotukseen sekä näiden vaatimien matkojen tekemiseen. Laatutyö kouluksineen ja materiaalin valmisteluineen sekä hallinnolliset tehtävät, joihin mm. raportointi sisältyi, veivät myös aikansa. Lukuisten kokousten viemä aika oli n. 6 %.

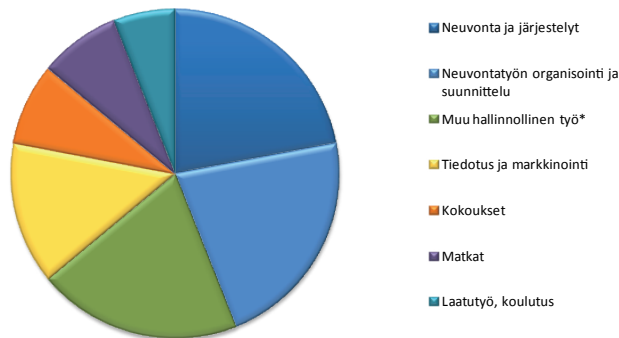
Työajan jakautuminen tehtävittäin

Kuva 15. Jässi-hankkeen kokonaistyöajan jakautuminen yksittäisten työtehtävien kesken. * Kenttätyö ja valmistelut, ** sis. valmistelut, *** sis. laatuvaastavan tehtävät ja työntekijöiden koulutus.

Yleisneuvonnan työajasta reilu puolet kului neuvontatilaisuuksien toteuttamiseen ja järjestykseen sekä neuvontatyön organisointiin ja suunnitteluun. Lisäksi merkittävä osuus työajasta kului muihin hallinnollisiin työtehtäviin, kuten raportointiin sekä tiedottamiseen ja markkinointiin.

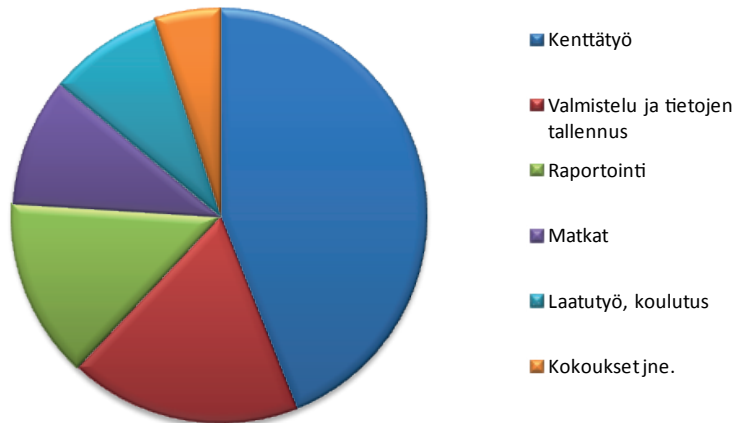
Yleisneuvonnan työajan jakautuminen tehtävittäin

Kuva 16. Yleisneuvonnan kokonaistyöajan (yht. 18 kk) jakautuminen merkittävimpien työtehtävien kesken. * sis. raportoinnin ja kokousvalmistelut.

Täsmäneuvonnan työpanoksesta 54 % käytettiin itse neuvontakäynteihin (kenttätyö). Yhteen neuvontakäyntiin kului aikaa 0,5–1,5 tuntia. Neuvontakäynnin keston vaihteluun vaikutti mm. kiinteistöllä olevien jätevesijärjestelmien määrä sekä kunto. Päivittäin ajomatkoihin neuvontaluon ja toimiston välillä kului aikaa 1–2 h. Kaikesta kenttätyöajasta n. 20 % kului matkustamiseen ja 80 % itse neuvontaan. Käytännössä neuvojalla oli kesällä viikossa neljä kenttäpäivää ja yksi konttoripäivä, jolloin tulevia käyntejä valmisteltiin ja menneiden tietoja tallennettiin. Syksyllä vastaava suhde oli 3/2.

Täsmäneuvonnan työajan jakautuminen tehtävittäin

Kuva 17. Täsmäneuvonnan kokonaistyöajan (yht. 16 kk) jakautuminen merkittävimpien työtehtävien kesken. Kenttätyöhön ei tässä sisälly matkoja.

4.8 Palaute neuvonnasta

Koska Jässi-hankkeessa on kyse pilotista ja toimintamallien kehittämisestä, kerättiin sekä yleisettä täsmäneuvonnassa asiakaspalautetta. Yleisneuvonta keräsi palautetta jätevesi-iltojen yhteydessä. Täsmäneuvonnassa järjestettiin kaksi erillistä palautekyselyä, joista ensimmäisessä keskityttiin selvittämään asiakkaiden tyytyväisyyttä neuvontakäynteihin. Toisessa selvitettiin em. lisäksi kuinka hyvin asiakkaat ovat neuvonnan viestin ymmärtäneet.

Yleisneuvonnan palautekyselyyn vastattiin kiitettävästi, vastausprosentti oli 59 %. Yhteensä palautekysely jaettiin 494 asiakkaalle. Vastaajista 95 % koki saaneensa illoista uutta tietoa. Jätevesi-illoissa erityisesti kuulijoita kiinnostivat uusi lainsäädäntö ja sen vaatimukset sekä yleisimmät järjestelmät. Vastaajat kiittelivät paljon iltojen puolueetonta näkökantaa ja kansantajuisia lähestymistapaa. Kooste yleisneuvonnan palautteesta liitteenä 8.

Täsmäneuvonnan palautekyselyn vastausaktiivisuus oli hieman alhaisempi, ensimmäisellä kerralla 48 % ja toisella kerralla 30 %, mutta kuitenkin kiitettävä. Yhteensä palautetta kysyttiin 166 asiakkaalta. Molemmista palautekyselyistä ilmeni tyytyväisyys neuvontaan ja toimintamalliin sekä annettuihin neuvoihin. Valtaosa neuvottavista oli myös ymmärtänyt johtopäätökset täysin oikein. Akuutin uudistamistarpeen kohteista tulleen palautteen perustella uudistamistoimet tulisivat jakautumaan melko tasaisesti vuosille 2012–2016. Kooste täsmäneuvonnan palautteesta liitteenä 9.

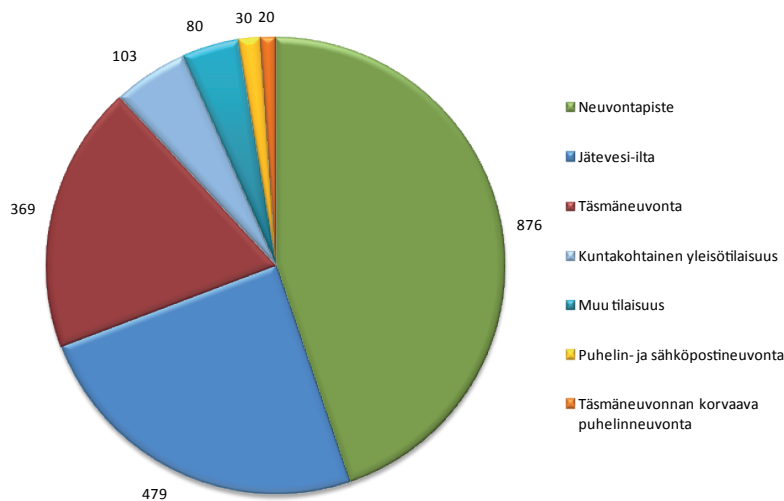
Hanke on osaltaan antanut palautetta ja jakanut kokemuksiaan neuvontatyöstä Suomen ympäristökeskuksen järjestämässä palauteseminaarissa 19.9.2011. Palauteseminaariin osallistivat kaikki hankkeen päätoimiset neuvojat sekä osa johtoryhmän jäsenistä.

5 Tulokset

Tuloksilla tarkoitetaan tässä kappaleessa hankkeen määrällisiä tuloksia eli tavoitettuja asukkaita neuvontakontakteina. Lisäksi on arvioitu hankkeen tuloksellisuutta Suomen ympäristökeskuksen toimittaman arviointiohjeen mukaan. Yleisneuvonnassa kontakteilla tarkoitetaan jätevesi-iltoihin (kylä- tai kuntakohtaisiin tai muihin tilaisuuksiin) osallistuneita henkilöitä, neuvontapisteillä henkilökohtaista, hänen tarpeisiinsa kohdistettua neuvontaa saaneita henkilöitä sekä puhelin- tai sähköpostineuvontakontakteja. Kontaktluvussa ei siis ole huomioitu henkilöitä, jotka ovat ottaneet neuvontapisteiltä pelkkiä esitteitä tai seuranneet neuvontaa sivusta. Täsmäneuvonnassa kontaktiksi lasketaan kiinteistöt, joilla neuvontakäynti on tehty riippumatta siitä kuinka monta jätevesikohdetta kiinteistöllä on ollut tai kuinka monta henkilöä neuvontatilanteeseen on osallistunut/käynti. Neuvontakontaktiksi on myös laskettu sellainen käynti, jossa on ollut mukana toisellakin kiinteistöllä neuvottavana ollut sama kiinteistönomistaja, jos kyseessä on erillinen käynti ja kohde.

5.1 Tavoitetut asukkaat

Hankkeessa annettiin neuvontaa yhteensä 1957 henkilölle. Näistä 45 % tavoitettiin neuvontapisteillä, 25 % jätevesi-illoissa ja 19 % täsmäneuvonnalla.

Kuva 18. Neuvontakontaktien jakautuminen neuvontatoimenpiteiden kesken.

Yleisneuvonnalla tavoitettiin yhteensä 1568 asukasta, joista nk. yksilöllistä neuvontaa sai neuvontapisteillä ja toimistolla neuvontaa saaneet kontaktit. Näitä oli n. 56 % yleisneuvonnan kontakteista, eli 876 kappaletta.

Taulukko 6. Yleisneuvonnan kontaktit Jässi-hankkeessa. * Toimistoneuvonta

	Neuvonta- piste	Jätevesi- ilta	Kunta- kohtainen yleisö- tilaisuus	Muu tilaisuus	Puhelin- ja sähköpostin evuonta	YHTEENSÄ
Lappeenra- nta	489	261	56	80		886
Taipalsaari	176	97	20			293
Savitaipale	73	74	14			161
Lemi	119	47	13			179
Muu	19*				30	49
	876	479	103	80	30	1568

Täsmäneuvonnalla tavoitettiin siis yhteensä 369 kontaktia, näistä 96 % priorisoiduilla alueilla. Täsmäneuvonta korvattiin puhelinneuvonnalla 20 kiinteistön kohdalla. Täsmäneuvonnassa kartoitettiin 383 jätevesikohdetta (tähän ei sisälly erikseen mm. vähäisen jätevesimäärän pihasaunat toisen kohteen yhteydessä).

Taulukko 7. Täsmäneuvonnan neuvontakäyntien toteuma sekä puhelinneuvonnalla korvatut käynnit hankeaikana 2011.

	Toteutuneet käynnit, kiinteistöä	Toteutuneet käynnit, kohdetta	Täsmäneuvonnan korvannut puhelinneuvonta
Merenlahti	149	157	10
Virmajärvi	129	135	0
Kärkjärvi	28	28	0
Jokilahden länsipuoli	50	50	6
Muut alueet	13	13	4
Yhteensä	369	383	20

5.2 Tuloksellisuus

Suomen ympäristökeskuksen tuloksellisuuslaskennassa yleisneuvonta saa arvioidun vaikutavuutensa mukaan kertoimen 10, yksilöllinen neuvonta kertoimen 40 ja kiinteistökohtainen neuvonta kertoimen 100. Yleisneuvonnan piiriin Jässi-hankkeessa kuului 36 % neuvontakontakteista. Yksilölliseksi neuvonnaksi laskettiin lähes 45 % kontakteista. Kiinteistökohtaiseen neuvontaan n. 19 % kontakteista. Kokonaisuudessaan hankkeen vertailuluvuksi saatiin 79 060.

Taulukko 8. Jässi-hankkeen tuloksellisuus Suomen ympäristökeskuksen arviointiohjeen mukaan.

Toimintamuoto	Toimintamuodon kerroin	Kontaktien määrä	Vertailuluku
Yleisneuvonta	10	712	7 120
Yksilöllinen neuvonta	40	876	35 040
Kiinteistökohtainen neuvonta	100	369	36 900
Yhteensä		1 957	79 060

6 Johtopäätökset

Jässi-jätevesihanke sai hankealueella erittäin positiivisen vastaanoton ja tehdyn työn voidaan useimmilta osin katsoa onnistuneen yli odotusten. Hankkeessa tavoitettiin n. 14 % alueen haja-asutuksen asukkaista, eli kattavuus oli erittäin hyvä alle yksivuotiselle pilottityyppiselle hankkeelle.

6.1 Aikataulu ja yhteistyö

Suurin haaste hankkeen toteuttamiselle oli aikataulu, joka mahdollisti neuvontatoimien aloittamisen vasta kesän puolella ja supisti siten melkoisesti varsinkin kenttätöihin käytettävissä ollutta aikaa. Lisäksi hankkeen toimintojen suunnittelu ja markkinointi jouduttiin tekemään pika-aikataululla. Valmiiden toimintamallien hyödyntämisen, reippaiden työntekijöiden sekä yleisen yhteistyökyvyn ansiosta hanke saatiin kuitenkin käynnistettyä, toteutettua ja päätettyä onnistuneesti. Pilot-alueen toimijoiden innostunut asenne jätevesineuvontaa kohtaan edesauttoi toimintojen onnistumista ratkaisevalla tavalla.

Hankkeen toinen keskeinen haaste oli kolmen eri toimijaorganisaation toiminnan yhteensovittaminen, valtakunnallisen toiminnan kohdistaminen paikallistasolle, sekä paikallistason toimijoiden ja hankkeiden yhteistoiminnan koordinointi. Jokaisella järjestöllä on luonnollisesti omanlaisensa toimintakulttuuri ja mm. käytännön järjestelyihin liittyviä eroavaisuuksia kuten kirjanpidolliset seikat. Näihin haasteisiin vastattiin johtoryhmän toiminnalla jolloin toimintojen yhteensovittaminen ei niinkään rasittanut hankkeen neuvontaa.

Järjestäytyminen yhteistyöryhmäksi tiivisti yhteydenpitoa ja mahdollisti laajapohjaisen ja monikanavaisen neuvontatyön. Työryhmien kokoontumiseen ja kokousten valmisteluun kulunut aika ei mennyt hukkaan ja hankkeen loppupuolella todettiin yhteistyöryhmän toiminnan jatkumisen tarve myös tulevilla hankkeilla. Yhteistyö toimijoiden kesken on siis toiminut erinomaisesti. Järjestöjen laaja tarttumapinta paikallisiin asukkaisiin on tuonut merkittävää etua hankkeen toiminnan toteuttamiseen: järjestöjen paikallistason yhdistykset ovat aktiivisesti myötävaikuttaneet hankkeen etenemiseen. Rekrytoinnin onnistumisella oli myös keskeinen merkitys toimintojen onnistumiselle: motivoituneet ja osaavat työntekijät ovat onnistuneet hankkeen ytimessä.

Yhteistyö EKM:n neuvontahankkeen ja PISA-hankkeen kanssa tiivistyi viestintäryhmän muodossa. Marttojen laaja ja aktiivinen paikallinen verkosto on toiminut hyvänä yhteistyökumppanina ja viestintäkanavana. Myös Marttojen paikallistuntemus on ollut järjestelyissä suureksi avuksi. PISA 2013 -hankkeella oli jo vakiintunut asema alueella vesiensuojelullisena hankkeena. PISA-hankkeen verkostojen ja tiedotuskanavia pitkin Jässi-hanke sai nopeasti tunnettuutta. PISA 2013 ja Jässi-hanke ovat vieneet yhteistä asiaa eteenpäin ja yhteistyöstä on ollut varmasti molemminpuolista hyötyä.

6.2 Neuvojen osaaminen ja laatutyö

Neuvojat selviytyivät laadukkaan neuvonnan toteuttamisesta esimerkiksi. Ympäristöalan opinnot taustalla sekä hyvät valmiudet toimia asukkaiden parissa antoivat riittävän pohjan jätevesiasian omaksumiseen ja neuvonnan toteuttamiseen. SYKE:n neuvokoulutus palautti neuvojen mieleen haja-asutuksen jätevesiasian perusteet kun taas Jässi-hankkeen oma perehdytys varmisti neuvojen kenttävalmiudet käytännönläheisellä otteellaan. Valmiin materiaalin ja kokemuksen hyödyntäminen antoi valmiudet hankkeen nopeaan käynnistymiseen. Hankkeen tukimateriaalia kehitettiin jatkuvasti tarpeen ilmetessä. Neuvojen lähelle rakennettiin hankkeessa tukiverkosto, jonka kautta hankaliinkin kysymyksiin löytyi vastaukset nopeasti. Laativastaavan yhteydenpito valtakunnallisiin asiantuntijoihin ja yhteistyöryhmän kautta hankitut kontaktit paikallisiin asiantuntijoihin varmistivat osaltaan nopean tiedonvaihdon. Palautteen mukaan neuvojen ammattitaitoa on arvostettu ja neuvontatyön kautta on koettu saatavan omakohtaista ja asiantuntevaa tietoa.

6.3 Näkyvyys tiedotusvälineissä

Tiedotusvälineet ottivat Jässi-hankkeen hyvin vastaan. Hankkeen alusta asti paikalliset lehdet kirjoittivat hankkeesta ja jätevesiasiaista positiiviseen sävyyn: hankkeesta ja sen toiminnasta kirjoitetut jutut ovat olleet asiallisia ja ne on tehty hyvässä hengessä. Hankkeen aktiivinen tiedotusote palkittiin: hankkeen kulusta tehdyt tiedotteet on otettu hyvin vastaan ja juttuja niistä julkaistiin kiitettävästi. Hankkeesta on tehty juttuja myös valtakunnan tv-uutisiin.

Lehtitoimittajat tulivat mielellään mukaan tutustumaan jätevesi-iltoihin ja neuvontakäynneille. Näin juttuihin saatiin mukaan konkreettisia ja kiinnostusta herättäviä tapahtumia. Täsmäneuvonnalla oli varmasti myös eräänlaista uutisarvoa alueella, jossa jätevesiin liittyviä puoleettomia ”kotikäyntejä” ei aiemmin ole tehty. Hankkeen näkyvyys lehdistössä on nostanut koko jätevesiasiaa alueellisesti positiivisempaan valoon: tällä kertaa lakiuudistuksen kanssa ei ole tarvinnut painia yksin, vaan apua on ollut saatavilla.

6.4 Yleisneuvonnalla kattavuutta

Yleisneuvonnan osalta onnistuneimpana asiana voitaneen pitää neuvonnan helppoa saatavuutta ja laajaa kattavuutta hankealueella – jätevesineuvonnan aloituskampanja voidaan katsoa tehdyksi! Neuvontapiste saatiin useimmiten järjestettyä sellaisiin tapahtumiin, joihin asukkaat osasivat tulla runsaslukuisesti. Lisäksi valtaosaan kylistä, käytännössä kaikkiin kyliin, jotka asiasta olivat kiinnostuneita, saatiin järjestettyä jätevesi-ilta. Vain muutamissa yksittäisissä tilaisuuksissa kävijämäärät jäivät vähäisiksi esimerkiksi järjestäjän vähäisen markkinoinnin

tai hankalan ajankohdan takia. Jätevesi-iltojen alueellista vaikuttavuutta on hankala arvioida, mutta osallistujamäärät olivat tilaisuuksissa kohtuullisen hyvät. Tilaisuuksissa loistivat poissaolollaan neuvontatyötä tehneille tutut nk. huutajat, jotka monissa jätevesi-illoissa tuntuvat vievän paljonkin huomiota itse asialta. Tilaisuuksiin osallistujat ovat myös olleet tyytyväisiä jätevesi-iltoihin, joten voidaan olettaa että viesti on mennyt hyvin perille.

Yleisneuvonnassa kehitettävää voisi lähinnä olla asukkaiden ja käytännön toimijoiden, kuten suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden, yhteen saattaminen. Tilanteet, joissa henkilökohtainen kontakti näiden kesken syntyy, oletettavasti parantaisi keskinäisen luottamuksen syntymistä ja siten madaltaisi kynnyksiä ryhtyä tarpeellisiin parantamistoimiin. Jässi-hankkeen neuvontakampanja oli kuitenkin toiminta-alueellaan ensimmäinen laatuaan ja aika ei välttämättä vielä ollut kypsä näin pitkälle meneviin tilaisuuksiin – olihan jo jäteveden käsittelyn perustiedossa useimmille asukkaille sisäistettävää kerrakseen. Kuitenkin kuntakohtaisissa jätevesi-illoissa kontaktien luomiseen järjestettiin tilaisuuksia niille, jotka sitä jo kaipasivat. Kuntailtojen osallistujamäärät vastasivat pitkälti kyläkohtaisten jätevesi-iltojen osallistujamääriä.

Toinen yleisneuvonnan kehittämismahdollisuus voisi olla resurssien tehokkaampi käyttö suhteessa vaikuttavuuteen erityisesti jätevesi-iltojen järjestämisessä. Neuvontapisteillä kontaktien määrä riippuu tilaisuuden onnistuessa siitä, kuinka monta yksilöllistä neuvottavaa neuvojat ehtivät palvella. Näin ollen mitä useampi neuvoja päivystää, sitä useampaa ehditään palvella. Jätevesi-illoissa taas osallistujamäärä on ilmeisen riippumaton neuvojien määrästä. Näin ollen jätevesi-iltojen järjestämiseen käytettyä aikaa olisi mahdollista entisestään tiivistää lähettämällä kahden sijasta yksi neuvoja jätevesi-iltaan. Tällä tavalla vähennetään myös yksittäisen neuvojan iltatöiden määrää.

6.5 Täsmäneuvonnalla vaikuttavuutta

Täsmäneuvonnan pilotointi hankealueella oli onnistunut. Toteuttava organisaatio SVSY sekä osallistujakunnat saivat selkeän ja testatun toimintamallin, josta on hyvä lähteä jatkamaan neuvontatoiminnan kehittämistä. Ja mikä parasta tapauskohtainen, laadukas neuvonta tavoitti 369 kiinteistöä ja n. 57 % valittujen alueiden kiinteistöistä. Tavoitteena hankkeella oli tarjota neuvontaa 500–600 kiinteistölle ja näin tehtiinkin. Aikataulullisista haasteista huolimatta kenttäkauden huippu saatiin käytettyä hyväksi varsin tarkasti. Tämä johtui siitä, että täsmäneuvonnan resurssit otettiin täysimääräisesti käyttöön nimenomaan kesäajaksi ja myös laatu työ keskittyi täsmäneuvonnan käynnistämiseen. Haasteena täsmäneuvonnan täysimittaiselle toteutumiselle oli aikatauluhaasteiden lisäksi mm. seuraavat seikat:

- Vastaava toiminta ei ollut ennestään tunnettua hankealueen asukkaiden keskuudessa. Neuvonta-alueilla runsaasti vapaa-ajan asutusta, joiden paikallaolo on satunnaista.
- Kiireellisyyden tuntu jätevesiasiaissa (myös neuvonnan suhteen) voi olla vähäistä johtuen lakimuutoksista sekä siitä, että valituilla alueilla oli runsaasti vähäisen jätevesimäärän kohteita, joilla ei suoranaisia velvoitteita jäteveden puhdistamiseksi ole.
- Osa osoitetiedoista oli virheellisiä, ilmeisesti inhimillisistä tekijöistä johtuen.

Neuvonnan kohdistaminen ko. alueille oli kuitenkin perusteltua vesiensuojelullisesta näkökulmasta katsoen ja jotta kriittisten alueiden jätevesitilanteesta saataisiin parempi käsitys. Myös asukkaille täsmäneuvonnan kohdistaminen on ollut ymmärrettävää. Jatkossa odotetaan vielä korkeampaa toteumaa valittujen alueiden läpikäynnissä, mikä myös osaltaan tehostaa entisestään täsmäneuvontaa.

Tehostumisen saavuttamiseksi hanke pitäisi saada käyntiin aikaisemmin keväällä mutta myös täsmäneuvonnan markkinointikeinoihin voisi kiinnittää huomiota. Mm. hankkeen käyttämä neuvonnan markkinointikirje oli huomattavasti markkinahenkisempi ja neuvonnan vapaaehtoisuutta korostava kuin mitä muissa vastaavissa hankkeissa on käytetty. Vaarana on, että kirje menee vastaanottajan roskakoriin, jos se voidaan sekoittaa mainokseksi. Lisäksi kannattaa tarkkaan harkita, käyttääkö kallisarvoista aikaa esim. aloitustilaisuuksien järjestämiseen, joilla ei hankkeen kokemusten perusteella ollut merkittävää vaikutusta neuvonnan toteutumiseen. Sen sijaan kokoavat tilaisuudet voisivat hyvin tukea asukkaiden kontaktoitumista alan toimijoihin.

Itse neuvontatyön osalta valittujen alueiden laajuus oli sekä etu että haaste. Alueiksi valikoitui kiinteistömäärältään varsin laajoja alueita, 50–250 kohdekiinteistöä. Muualla vastaavissa hankkeissa, mm. Länsi-Uudellamaalla, alueet on rajattu kattamaan 20–100 kiinteistöä kerrallaan. Etuna laajoissa alueissa oli mm. se, että kaikki neuvojat liikkuvat yleensä samalla alueella. Turvallisuudentunteen lisäksi saavutettiin näkyvyyttä ja tunnettuutta kun neuvontaa tehtiin alueella useamman neuvojan voimalla pidemmän aikaa. Käyntejä voitiin myös siirtää helposti niin että siirrot sopivat aina jonkin neuvojan aikatauluun ja reittiin. Neuvonnan valmisteluun käytetty aika minimoitui, kun laajan alueen ominaispiirteisiin voitiin kerralla perehtyä, eikä päivittäistä/viikoittaista tarkistamista tarvittu. Myös paikat tulivat neuvojille tutuiksi. Silti varsinaisia logistisia etuja tästä ei tällä erää saavutettu. Haittana laajassa alueessa oli mm. reittien suunnittelu ja työnjako neuvojien kesken. Tässä suhteessa hieman suppeammat ja esim. vaatimustasoltaan yhtenäisemmät alueet voisivat tehostaa toimintaa.

Täsmäneuvonnan vaikuttavuus (kuinka hyvin asiakas ymmärtää velvollisuutensa ja toimiiko ohjeiden mukaan) on luonnollisesti hyvä, johtuen paikan päällä tehdyistä havainnoista, henkilökohtaisesta kontaktista asianosaiseen sekä asiantuntevista neuvoista ja laadukkaasta materiaalista. Tärkein täsmäneuvonnan saavutus lienee se, että neuvontakohteet ovat nyt tietoisia siitä, edellytetäänkö heiltä toimia jätevesijärjestelmänsä suhteen ja jos edellytetään, niin minkälaisista toimista on kyse. Oikean tiedon välittäminen myös heille, joilla asiat jo kunnossa ovat, on omiaan vähentämään epäluuloja koko jätevesiasiaa kohtaan. Se, ryhtyvätkö uudistamistarpeessa olevat kohteet toimiin, on pidemmän aikavälin haaste ja sen toteutuminen onkin vielä arvailujen varassa. Vaikuttavuushaasteita asetti meneillään olleet paikallisten määräysten muutokset tai oikeammin sanottuna tiukempien määräysten valmisteilla olo. Neuvojalle ei ole ongelma kertoa asian tilasta asukkaille korrektisti, mutta epävarmuudet vaatimustasoissa heikentävät väistämättä asian omaksumista. Jatkossa selkeät vaatimustasot myös paikallisesti lisännevät neuvonnan vaikuttavuutta.

7 Pohdintaa jatkotoimista

7.1 Jässi-neuvonnan periaatteella eteenpäin

Pilot-hankkeen kokemusten perusteella Jässi-hankkeen toimintaa voidaan pitää suositeltavana tapana hoitaa jätevesineuvontaa järjestöpohjalta. Neuvontatyön aluksi on perusteltua satsata yleisneuvontakampanjaan yhdistellen sopivissa määrin ja tarpeen mukaan kyläkohtaisia tilaisuuksia ja olemassa olevien tapahtumien neuvontapisteitä. Yleisneuvontaa kannattaa järjestää mahdollisimman laajalla alueella ja helposti saataville. Hankkeeseen sisällytetään aktiivista tiedotusta, joka tukee sekä yleis- että täsmäneuvontaa ja antaa mahdollisuuden lehdistön kautta tapahtuvalle keskustelulle. Täsmäneuvonta kannatta aloittaa samanaikaisesti yleisneuvontakampanjan kanssa, mutta hallitusti ja järjestelmällisesti herkiltä alueilta edeten pikkuhiljaa laajempaan kattavuuteen. Täsmäneuvonnan tarjoamisessa otetaan aktiivinen ote varsinkin aluksi, jotta ei jouduttaisi tyhjäkäynnille.

Jatkossa yleisneuvonnasta voidaan siirtyä painottamaan täsmäneuvontaa. Ylläpitävälle yleisneuvonnalle on kuitenkin maltillista kysyntää myös jatkossa, se on todettu muissa jätevesineuvontahankkeissakin. Siksi neuvontajärjestöjen kannattaa varautua muutamiin kyläkohtaisiin jätevesi-iltoihin vuodessa. Neuvontapisteiden osalta on syytä tehdä tarvekartoitus ja arvioida vaikuttavuutta ja tehokkuutta verrattuna esimerkiksi mahdolliseen täsmäneuvontaan toiminnan laajuutta suunnitellessa.

Täsmäneuvonta kannattaa toteuttaa siten, että käytössä on vakioidut, mutta räätälöitävissä olevat neuvontapaketit jotka tukevat suullista neuvontaa. Täsmäneuvonnan kiinteistöikäynteillä kerättyä tietoa kannattaa käyttää hyväksi ja siksi myös tiedon keräämiseen ja tallentamiseen tarvitaan vakioidut työkalut. Neuvonnan tehokkuutta parantaa alueittainen järjestelmällinen läpikäynti. Neuvonnan ennakoitavuutta varten neuvonnan tarpeessa olevia alueita kannattaa kartoittaa pidemmän aikavälin tarpeita varten.

Täsmäneuvonnan laajentuessa voi olla tarpeen järjestää neuvonnan jälkimarkkinointia ja varmistaa asukkaiden toimeen ryhtyminen. Esimerkiksi suunnitteluavustukset ja keskitetyn viemäroinnin edistymisen auttaminen voivat olla keinoja saattaa asukkaita todellisiin toimenpiteisiin. Kokoavien tilaisuuksien toimivuutta eri konsepteilla olisi tarpeen selvittää. Täsmäneuvonnassa kerättyä tietoa kannattaa myös käyttää hyväksi neuvonnan ja muiden mm. kunnostustoimien suunnittelussa.

Kaiken kaikkiaan suositeltavaa on käyttää hyväksi jätevesineuvonnassa ennalta kerääntynyttä kokemusta sekä paikallisyhdistysten verkostoja. Hyviksi todettujen toimintamallien ja asiantuntemuksen käytöllä säästyy aikaa ja rahaa ja töihin päästään käsiksi tehokkaasti. Paikallisyhdistysten kautta oikeaa tietoa saadaan välitettyä laajalle tarvitsijajoukolle. Oikean tiedon monikanavainen jakaminen vaikuttaa yleiseen asenneilmapiiriin.

7.2 Lappeenrannan seudulla vielä työtä tehtävänä

Etelä-Karjalan pilot-alueen osalta voidaan todeta, että yleisneuvontakampanja on menestyksekkäästi tehty ja se on kattanut tasaisesti koko alueen. Ylläpitävälle yleisneuvonnalle on luultavasti tarvetta vielä usean vuoden ajan. Kriittistä on resursseja vaativan, mutta vaikuttavan ja kaivatun täsmäneuvonnan toteuttaminen. Jo Jässi-hankkeen alussa tunnistettiin kymmenkunta akuutissa neuvontatarpeessa olevaa herkkää aluetta, joilla sijaitsee satoja kiinteistöjä. Lisäksi tiedossa on paljon alueita muilla kuin herkillä alueilla, joilla jätevesineuvontaa on kipeästi kaivattu. Jos oletetaan, että em. alueilla olisi esimerkiksi 25 % alueen haja-asutuskiinteistöistä – ja täsmäneuvonnan vuosittaiset resurssit olisivat samat kuin Jässi-pilottihankkeessa – kestäisi n. 10 vuotta käydä pelkästään nämä alueet läpi. Jotta edes osa alueista ehdittäisiin käydä läpi lainsäädännön määräämän siirtymäajan aikana, pitäisi täsmäneuvonnan resurssit tuplata.

Kirjallisuuslähteet

- Esitys ympäristönsuojelumääräysten muuttamiseksi.* Lappeenrannan seudun ympäristötoimi 2011.
- Haja-asutusalueiden jätevesien käsittely.* Lappeenrannan seudun ympäristötoimi. Lappeenranta 2010.
- Haja-asutusalueiden jätevesineuvonnan järjestäminen vuonna 2012 – yleissuunnitelma.* Ympäristöministeriön kuulutuksen 21.10.2011 liite. 7 s.
- Hallanaro & Kujala-Räty. *Haja-asutuksen jätevedet. Lainsäädäntö ja käytännöt.* Ympäristöopas, ympäristöministeriö 2011. 125 s.
- Peuraniemi Minttu. *Länsi-Uudenmaan hajajätevesihanke 2009-2010 – loppuraportti.* Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry: julkaisu 213. Lohja 2011. 44 s + liitteet 5 kpl.
- Peuraniemi Minttu. *Neuvontatyön vaikuttavuuden arviointi ja parantaminen – väliraportti 1.* Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry. Lohja 2011. 18 s + liitteet 4 kpl.
- Peuraniemi Minttu. *Raportti Raaseporissa, Lohjalla, Nummi-Pusulassa ja Siuntiossa tehdyistä jätevesikartoituksista ja neuvontatyöstä – alustavat tulokset.* Länsi-Uudenmaan hajajätevesihanke 2009–2010. Lohja 2010. 15 s.
- Peuraniemi & Örnmark. *Haja-asutuksen jätevedet – Lähtötilanne 2011.* Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry. Lohja 2010. 12 s.
- Pien-Saimaan kuormituksen vähentämishanke 2013 hankesuunnitelma.* Lappeenrannan seudun ympäristötoimi 2010.
- Saukkonen Pena. *Läntisen Pien-Saimaan vedenlaatutarkkailu vuoden 2010 yhteenveto sekä pitkäaikaistarkastelu vuosilta 1987–2010.* Saimaan Vesi- ja Ympäristötutkimus Oy, No 367/11. Lappeenranta 2011.
- Saukkonen Pena. *Läntisen Pien-Saimaan sinileväseuranta vuonna 2009.* Saimaan Vesi ja Ympäristötutkimus Oy, No 351/10/ps/rk. Lappeenranta 2010.
- Tarasti Lauri. *Hajajätevesiselvitys.* Ympäristöministeriön raportteja 25/2009. 46 s.
- Vesiensuojelun tavoiteohjelma 2015.* Suomen Ympäristö 55/2006

LIITTEET

Liiteluettelo

- Liite 1.** Neuvonnan tukimateriaali: Kartoituslomake, arviolomake, saatekirje
- Liite 2.** Kesämökkiesite
- Liite 3.** Maaseutu Plus -liite
- Liite 4.** Hanke-esite ja Jässi-hankkeen tulokset -esite
- Liite 5.** Omakotiliiton tiedote Lappeenrannan asukkaille
- Liite 6.** Koonti yleisneuvonnan tilaisuuksista
- Liite 7.** Lähtötilannekatsaus
- Liite 8.** Palaute yleisneuvonnasta
- Liite 9.** Palaute täsmäneuvonnasta

HAJAJÄTEVESI kiinteistökäynnin pöytäkirja 2011

1/4

TIEDON KERÄYS

Neuvojan nimi /organisaatio/allekirjoitus	PVM
Neuvontaan osallistunut henkilö/asema	
<p><i>Olen osallistunut neuvontaan vapaaehtoisesti ja allekirjoituksellani varmistan, että neuvonta on tapahtunut mainittuna ajankohtana</i></p> ☐ Annan suostumukseni siihen, että neuvontakäynnillä kerätyt tiedot toimitetaan kunnan ympäristönsuojelutoimen käyttöön	

KIINTEISTÖN TIEDOT

Kiinteistörekisteritunnus	Jätevesijärjestelmän sijainti, koordinaatisto/projektio ☐ YKJ ☐ KKJ2 ☐ EUREF
Kiinteistönomistaja	P
Katuosoite, postinumero- ja toimipaikka	I

KIINTEISTÖN LUVAT, lupanro

☐ RAVA
☐ TESU
☐ YS
☐ VL
☐ Muu, mikä?

KIINTEISTÖN SIJAINTI

☐ Pohjavesialueella ☐ I ☐ II ☐ III
☐ Ranta-alueella, etäisyys rantaan _____ m
☐ Taajaan rakennetulla alueella, tontin pa _____ ha
☐ Potentiaalisella vesiosuuskunta-alueella
☐ Muu, mikä?

KIINTEISTÖN KÄYTTÖ

☐ Ympärivuotinen asuminen	☐ Vapaa-ajan asuminen, käyttö _____ vrk/kk
☐ Kesäasuminen, käyttö _____ kk/vuosi	☐ Erillinen sauna ☐ Vähäinen vesimäärä*
☐ Ulkokäymälä	☐ Muu rakennus, mikä? Käyttötarkoitus:
Asuinrakennuksen huoneistoala _____ m ² (mitattu/arvioitu)	Asukkaita, _____ kpl

VEDENHANKINTA

☐ Vesijohto	☐ Kunnan	☐ Vesiosuuskunnan
☐ Porakaivo	☐ Rengaskaivo	
☐ Järvi	☐ Muu	
☐ Yhteinen kaivo	☐ Kantovesi	
☐ Vesimittari käytössä	Arvioitu veden käyttö _____ l/hlö/vrk (m ³ /vuosi)	
Arvioitu etäisyys talousvesikaivolta nykyiseen käsittelyjärjestelmään: _____ m		

VARUSTELU

☐ WC	☐ DT:
☐ Tiskikone	☐ Kompostoiva ☐ Erotteleva
☐ Pyykkikone	☐ Muu, mikä?
☐ Sauna	☐ Suihku
☐ Muu, mikä?	☐ Käytetään fosfaatittomia pesuaineita
☐ Seuraavan 5 vuoden aikana on odotettavissa muutoksia varustelutasossa	

* Täytä myös kohta yksinkertainen maaperäkäsittely, tai muu käsittelyyn liittyvä kohta. Jos muuta kuin vähäinen vesimäärä, täytä oma lomake.

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Tunnistenumero:

____/____/____

HAJAJÄTEVESI kiinteistökäynnin pöytäkirja 2011

2/4

VIEMÄRÖINTI

☐ 1-putkiviemäröinti	☐ 2-putkiviemäröinti
WC:n erillisviemäröinnin mahdollisuus	☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei tietoa
☐ Virtsan erillisviemäröinti, mihin?	☐ Ulosteen erillisviemäröinti, mihin?
☐ Alipainekäymälä, minne johdetaan?	☐ Muuta, esim. keittiö erillisviemäröity?

JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN TIEDOT

Rakennusvuosi:	Tehdyt muutokset:
Suunnittelija:	
Rakentaja/asentaja:	
☐ Vastaava työnjohtaja:	
☐ Tarkastettu rakennusvaiheessa, kuka?	
☐ Suunnitelma/selvitys	☐ Käyttö- ja huolto-ohjeet
☐ Toimenpidepäiväkirja ja kuitit	
☐ Huoltosopimus, yritys:	
☐ WC-vedet	☐ Harmaat vedet
☐ Mitoituksen asukasmäärä	☐ Mitoituksen vesimäärä
☐ Puhdistustulos tutkittu	Vuosi:

JÄTEVEDEN PÄÄSTÖ

☐ Oja	☐ Maaperä (täytä myös yksinkertainen maaperäkäsittely)
☐ Salaoja	☐ Vesistö
☐ Muu, mikä?	☐ Ei tietoa
☐ Päästön etäisyys vesistöön _____ m	☐ Purku naapurin tontille
☐ Näytteenotto käsittelemättömästä vedestä	☐ Rasite olemassa
☐ Erillinen näytteenottoaivo	☐ Näytteenotto käsitellystä vedestä
	☐ Näytteenotto ei mahdollista

YKSINKERTAINEN MAAPERÄKÄSITTELY

☐ Kivipesä tai imeytys kaivo (alleviivaa) Tilavuus: _____ m ³	☐ Imeytysputki Pituus: _____ m
☐ Kasvillisuusaareke Pinta-ala: _____ m ²	☐ Muu, mikä?
☐ Saostussäiliö	

SAOSTUSSÄILIÖ

 Kaikki Musta Harmaa

Rakennusvuosi:	Osioita: _____ kpl
Tilavuus yhteensä: _____ m ³	☐ Nykyinen tyhjennysväli: _____ krt/vuosi Tyhjentäjä:
☐ Muovi	☐ Lasikuitu
☐ Teräs	☐ Betoni
☐ Muu, mikä?	☐ Ei tietoa
☐ T-haarat	☐ Pohja
☐ Tarkistukset 5 vuoden välein	

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Tunnistenumero:

____/____/____

HAJAJÄTEVESI kiinteistökäynnin pöytäkirja 2011

3/4

 PIENPUHDISTAMO

☐ Valmistaja	☐ Malli		
Prosessi	☐ Aktiiviliete	☐ Biosuodin	☐ Bioroottori
Toiminta	☐ Jatkuvatoiminen	☐ Panos	
☐ (Ylijäämä)lietteen tyhjennys: _____ krt/(vuosi/kk) Minne liete viedään:			
☐ Biologisen prosessin toimivuus tarkistettu _____ krt/(vuosi/kk/viikko)			
☐ Kemiallisen prosessin toimivuus tarkistettu _____ krt/(vuosi/kk/viikko)			
☐ Rakenteen ja toiminnan tarkistukset 10 vuoden välein			

 UMPISÄILIÖ, valmistusvuosi: _____

☐ WC-vedet	☐ Virtsa
☐ Tiskikoneen vedet	☐ Kaikki jätevedet
☐ Harmaat vedet	☐ Muuta, mitä?
☐ Muovi	☐ Lasikuitu
☐ Teräs	☐ Betoni
☐ Muu, mikä?	☐ Ei tietoa
☐ Tilavuus: _____ m ³	☐ Täyttymishälytin
☐ Nykyinen tyhjennysväli: _____ krt/vuosi	☐ Tyhjentäjä:
☐ Tarkistukset 5 vuoden välein	

 MAAHANIMEYTTÄMÖ

☐ Saostussäiliö	☐ Kentän pinta-ala: _____ m ²
☐ Imeytysputket: _____ kpl	☐ Tuuletusputket: _____ kpl
☐ Kallio	☐ Hiekka
☐ Savi	☐ Turve
☐ Muu, mikä?	
☐ Maaperän soveltuvuus tarkistettu _____.____.____ (pvm) Menetelmä:	
☐ Tehostettu imeytys levitys- ja kasvualustojen avulla, merkki/malli:	
☐ Pohjaveden ylin pinnankorkeus: ____ m maanpinnan alapuolella Tarkistettu _____.____., mittausmenetelmä:	

 MAASUODATTAMO

☐ Saostussäiliö	☐ Kentän pinta-ala: _____ m ²
☐ Imeytysputket: _____ kpl	☐ Tuuletusputket: _____ kpl
☐ Kokoomakaivo	☐ Eristys muusta maasta:
☐ Suodatusmateriaalin soveltuvuus tarkistettu _____.____.____ (pvm) Menetelmä:	
☐ Tehostettu suodatus levitys- ja kasvualustojen avulla, merkki/malli:	
☐ Tehostettu fosforinpoisto (käytössä/vain asennettu)	
☐ Esisaostus	☐ Jälkisaostus
☐ Rakennettu kenttään	☐ Muu, mikä?

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Tunnistenumero:

____/____/____

HAJAJÄTEVESI kiinteistökäynnin pöytäkirja 2011

4/4

JOHTOPÄÄTÖKSET – Käynnillä tultiin seuraavaan johtopäätökseen jätevesijärjestelmän uusimistarpeen suhteen:

☒	Järjestelmä ei täytä vaatimuksia, se on uusittava viimeistään 15.3.2011
☐	☐ Järjestelmä vaatii kunnostustoimia tai pieniä parannuksia ☐ Järjestelmä vaatii seurantaa
☐	Järjestelmä nykyisellään kunnossa
☐	Jätevesimäärä vähäinen nykyisellään, järjestelmä ei vaadi toimenpiteitä
Ikäperusteisen vapautuksen edellytykset olemassa ☐ Kyllä ☐ Ei	

JOHTOPÄÄTÖKSET – Asukkaalle esitellyt vaihtoehdot ja ehdotetut toimet

Jätevesijärjestelmän dokumentointi / alustava aikataulu	
☐ Laaditaan selvitys /	☐ Laaditaan suunnitelma /
☐ Yleiset käyttö- ja huolto-ohjeet jätetty kiinteistölle	
Jätevesijärjestelmän kunnostaminen / kuormituksen vähentäminen	
☐ WC:n vaihto kuivakäymäläksi tai kuivakäymälä lisäkäymäläksi	☐ WC:n uusiminen vähän vettä käyttäväksi huuhtelukäymäläksi
☐ Mietojen pesuaineiden käyttö	☐ Fosforinpoiston tehostaminen
☐ Saostussäiliöiden kunnostus	☐ Saostussäiliöiden osioiden lisäys
☐ Hälyttimen lisääminen umpisäiliöön	☐ Muu, mikä?
Jätevesijärjestelmän uudistaminen, jätevesien johtaminen...	
☐ umpisäiliöön	☐ mustat ☐ harmaat
☐ maapuhdistamoon, jonka tyyppin suunnittelija valitsee	☐ imeytyskenttään
☐ maasuodattamoon	☐ harmaavesisuodattimeen
☐ laitepuhdistamoon	☐ muu, mikä?
☐ Jätevesien käsittely naapureiden kanssa yhteisessä järjestelmässä	☐ Liittyminen viemäriverkostoon
☐ Esite vaihtoehdoista jätetty kiinteistölle	

LISÄTIETOJA/MUISTIINPANOJA

--

Kuvien käyttöoikeus

☐ Saa käyttää verkkosivuilla ja neuvontatarkoituksiin (jos ihmisiä mukana)
☐ Saa käyttää vain yhdistyksen sisäisesti

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Tunnistenumero:

____/____/____

Neuvonnan tukimateriaali: Kartoituslomake, arviolomake, saatekirje

ARVIO

jätevesijärjestelmän
uusimistarpeesta

TAUSTATIEDOT:

Neuvojan nimi ja organisaatio:		Kiinteistökäynnin päivämäärä:
Kiinteistön omistaja:	Kiinteistön osoite, postinumero ja postitoimipaikka tai rek.nro:	
Neuvontaan osallistunut henkilö (jos ei omistaja): Olen osallistunut neuvontaan vapaaehtoisesti ja allekirjoituksellani varmistan, että neuvonta on tapahtunut mainittuna ajankohtana		Kiinteistön käyttö: ☐ ympärivuotinen asuminen ☐ vapaa-ajan asuminen, käyttö _____
Selvitys jätevesijärjestelmästä olemassa ☐ kyllä ☐ ei	Käyttö- ja huolto-ohjeet olemassa ☐ kyllä ☐ ei	Ikäperusteisen vapautuksen edellytykset olemassa neuvontaan osallistuneen henkilön tiedonannon mukaan ☐ kyllä ☐ ei
Kartoitus- ja neuvontakäynnillä päädyttiin pintapuolisen tarkastelun jälkeen siihen, että käytössä on		

JOHTOPÄÄTÖS JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN UUSIMISTARPEESTA*:

☐ 	Järjestelmä uusittava viimeistään 15.3.2016 <i>Jätevesijärjestelmä ei nykyisellään täytä asetuksen 209/2011 puhdistusvaatimuksia. Jätevesijärjestelmän uusimista varten on tehtävä jätevesijärjestelmän suunnitelma ja haettava toimenpidelupa.</i>
☐ 	☐ Järjestelmää tehostettava ☐ Järjestelmän toimivuutta seurattava Suositellut toimenpiteet: _____
☐ 	Järjestelmä kunnossa <i>Järjestelmän asianmukainen toimivuus edellyttää hyvää huoltoa käyttö- ja huolto-ohjeiden mukaisesti.</i>
☐ 	Vähäinen jätevesimäärä <i>Puhdistusvaatimus (YSL 86/2000) ei koske tätä kohdetta nykyisellään, siten järjestelmä on kunnossa.</i> Kuvaus jätevesimäärästä: _____

*Johtopäätös tehty pintapuolisen tarkastelun ja kiinteistöikäynnillä saatujen tietojen perusteella. Jos tilanne muuttuu, on uusimistarve arvioitava uudelleen.

ALUSTAVA TOIMENPITEIDEN AIKATAULU

Selvitys:
Suunnitelma:
Muut:

KIINTEISTÖLLE ANNETTU TIEDOKSI SEURAAVAT OHJEET JA ESITTEET:

JÄTEVESIOPAS-esite	Esite jätevesiverkkosivuista
Yleiset käyttö- ja huolto-ohjeet	Käyttöpäiväkirjamalli
Kuntakohtainen ohje toimenpideluvasta	Lista suunnittelijoista
Lista suunnitelman sisältövaatimuksista	Selvityslomake
Muuta:	

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Tunnistenumero:

____/____/____

TIEDOTE

30.5.2011

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Käytä hyväksi tilaisuus saada puolueetonta ja ilmaista neuvontaa tontillasi!

Jässi-jätevesineuvontahanke tarjoaa ilmaista ja puolueetonta jätevesineuvontaa neuvonta- ja kartoitus-käyntien muodossa Pien-Saimaan valuma-alueen kiinteistöille. Työ käynnistyy **Merenlahden alueella**. Saimaan vesiensuojeluyhdistyksen jätevesineuvojat kiertävät alueen kiinteistöt yksi kerrallaan kesä-heinäkuun 2011 aikana. Kiinteistökäynnillä käydään läpi mm. nykyinen jätevesijärjestelmä, jätevesijärjestelmän selvitys, käyttö- ja huolto-ohjeet sekä käyttöpäiväkirja. Kiinteistökäynnin yhteydessä sinulla on **mahdollista kysyä neuvoja jäteveden käsittelystä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä saada vinkkejä asiassa etenemiseen**. Kiinteistökäynnin tuloksena saat myös **kirjallisen arvion järjestelmäsi uudistamistarpeesta**. – Varaa mielellään muistiinpanovälineet mukaan! Kiinteistökäynti kestää n. 1 h ja se on Sinulle maksuton ja vapaaehtoinen.

Jätevesineuvoja on tulossa kiinteistöllesi _____.

Kiinteistökäynti edellyttää kiinteistönhaltijan tai hänen edustajansa paikalla oloa. Jos ajankohta ei sovi sinulle, ota ystävällisesti yhteyttä neuvojaan uuden ajankohdan varaamiseksi (ark. klo 9-16). Huom! Jos neuvoja ei heti vastaa puhelimeen, hän on todennäköisesti kiinteistökäynnillä ja soittaa takaisin, kunhan vapautuu. Neuvojan yhteystiedot ovat:

Niina Hätinä / 044-7790470 / niina.hatina @ svsy.fi

Lainsäädännön vaatimus ja Jässi-hanke

Asetus jätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011) astui voimaan 15.3.2011. Asetus on valtakunnallinen ja se koskee sekä ympärivuoden asuttuja että vapaa-ajan asuntoja haja-asutusalueilla. Asetus sisältää uudenlaisia vaatimuksia jäteveden käsittelylle. Mm. perinteiset sako-kaivot eivät yksinään enää riitä saavuttamaan jäteveden puhdistusvaatimuksia, vaan käsittelyä on tehostettava entisestään. Ennen vuotta 2004 rakennetuilla asuintaloilla ja vapaa-ajan asunnoilla on aikaa järjestelmän uusimiseen-15.3.2016 asti. **Selvitys nykyisestä jätevesijärjestelmästä** tulee kuitenkin olla tehtynä joko kaisella kiinteistöllä jo nyt, samoin nykyisen järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet.

Jässi-jätevesihanke on ympäristöministeriön rahoittama neuvontahanke, joka auttaa kiinteistönomistajia jätevesiasioissa Etelä-Karjalan pilottilueella. Hanketta organisoivat Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry sekä Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry ja se tehdään tiiviissä yhteistyössä alueen kuntien kanssa.

Lisätietoa Jässi-jätevesihankkeesta ja jätevesiasioista antaa: Minttu Peuraniemi, Jässi-jätevesihanke/ Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, 050-4320 697, etunimi.sukunimi @ vesiensuojelu.fi

Katso myös verkkosivut Opas jätevesien maailmaan www.vesiensuojelu.fi/jatevesi

SUOMEN VESIENSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY
SAIMAAN VESIENSUOJELUYHDISTYS RY

Kesämökin JÄTEVESIOPAS

Kesämökillä ollaan lähellä luontoa, silloin on erityisen tärkeää muistaa vastuunsa rantojen ja vesien tilasta ja viihtyisyydestä.

Jätevedet muodostavat merkittävän osan kesämökin vesistövaikutuksista, siksi ne kannattaa hoitaa huolella. Kesämökin jätevedet voidaan monesti hoitaa yksinkertaisemmin kuin ympärivuotisen asutuksen.

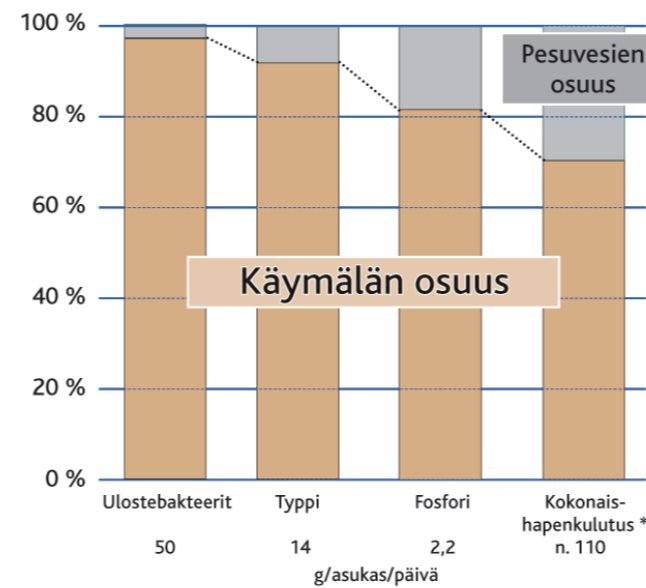
Mitä vähemmän käytät vettä, sitä helpommin ratkeavat jätevesiongelmat.

Käymälä- ja pesuvesien erottelu kannattaa

Valtaosa jäteveden sisältämistä haitta-ainesta on ulosteissa ja virtsassa. Valitse kesämökin käymäläratkaisuksi kuiva- tai kompostikäymälä vesivessan sijaan niin vältty monelta hankaluudelta jäteveden käsittelyn suhteen. Olipa huussi sisällä tai ulkona, käymäläjätteen ravinteet voidaan hyödyntää omissa pihassa lannoitteena – kunhan ne kompostoidaan asianmukaisesti.

Kotitalouden jätevesikuormituksen muodostuminen

*Kokonaisyhdistelmään on laskettu mukaan orgaanisten aineiden lisäksi pelkistyneiden typpiyhdisteiden happea kuluttava vaikutus, joka on 4,57 g O₂ / 1 g NH₃-N.

Vesien suojeleluohjeita mökkiläiselle:

- Käytä luonnonmukaisia ja nopeasti hajoavia pesuaineita
- Sijoita ulkokuussi ja komposti kauas rannasta
- Huolehdi, etteivät pesuvedet tai huussin nesteet valu vesistöön edes käsiteltyinä
- Pese matot ja muut pyykki kuivalla maalla, kunnalta voit kysyä viemäroityjen matonpesupaikkojen sijaintia
- Säilytä ranta mahdollisimman luonnollisena, jätä maa-kaistale rannan tuntumassa kokonaan rakentamatta ja lannoittamatta.

Jos rantavedessä on sinilevää:

- Älä niele levien värjäämää vettä
- Älä käytä leväpitoista vettä löyly- tai pesuvetenä
- Älä ui runsaasti levämassaa sisältävässä vedessä
- Älä päästä lapsia tai lemmikkieläimiä levämassan tahrimaan rantaan

Opas
JÄTEVESIEN
MAAILMAAN
www.vesiensuojelu.fi/jatevesi
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry

Lainsäädännön vaatimukset

"... jätevedet on johdettava ja käsiteltävä siten, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa."

Ympäristönsuojelulaki 27 b §

Pienistä jätevesimääristä, kuten kantovedellisten mökkien ja pihasaunojen pesuvedet, ei katsota aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ne voidaan pääsääntöisesti johtaa hallitusti maaperään ilman erillistä käsittelyä. Suoraan vesistöön pienikään pesuvesimääriä ei saa johtaa.

Suurempien jätevesimäärien johtamisessa toimitaan Valtioneuvoston asetuksen 209/2011 mukaisesti. Asetus määrittää kiinteistön omistajan velvollisuuksia, mm. puhdistusvaatimukset haittaaineille prosentteina. Jätevesijärjestelmän kunnostamiselle on annettu siirtymäaika 15.3.2016 asti. Lainsäädännön mahdollistamat poikkeamiset puhdistusvaatimuksesta eivät yleensä koske vapaa-ajan asutusta.

Vesikäymälän rakentaminen mm. joillakin kaavoitetuilla loma-asutusalueilla voi olla kiellettyä tai luvanvaraista. Varmista tarkemmat säädökset omasta kunnastasi.

Jokaisella kiinteistöllä on oltava olemassa kirjallinen selvitys jätevesitilanteestaan.

Selvitys:

- voidaan tehdä vapaamuotoisesti tai valmiille lomakkeelle.
- säilytetään kiinteistöllä ja esitetään viranomaiselle tarvittaessa.
- sisältää tiedot mm. kiinteistön käytöstä, varustelusta ja jätevesien käsittelyjärjestelmien rakenteista sekä yksinkertaisen kartan tai asemapiirroksen.

Suomen Omakotiliitto ry,
Suomen Kylätoiminta ry,
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry

Kirjapaino: Painotalo Seiska Oy
Graafinen suunnittelu sekä kannen kuva:

© Avite.fi/Katja Ranta

Rakennekuvat: © Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry/kuvat © Katja Ranta 2011.

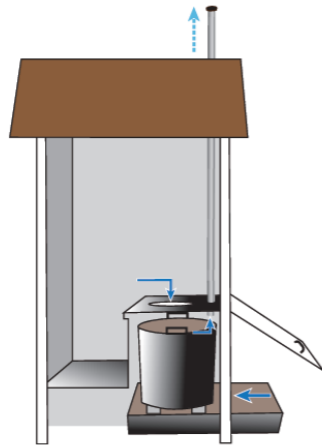
Jäteveden käsittely kesämökillä

Pienet jätevesimäärät

Kiinteistöt, joissa ei ole vesikäymälää ja pesuveden käyttö on vähäistä, esimerkiksi kantovedelliset kesämökit ja pihasaunat. Vähäiset pesuvesimäärät voidaan johtaa hallitusti maaperään ilman erillistä käsittelyä.

Huussi kuntoon!

- Huussista ei saa päästä nesteitä ympäristöön, ne haihdutetaan tai kerätään erikseen tiiviiseen astiaan.
- Tuuletus tärkeää: suora putki säiliöstä katonharjan yli.
- Hajuja estetään parhaiten huolehtimalla kosteustasapainosta: käytä sopivaa kuiviketta.
- Käymäläjäte jälkikompostoidaan, sitä ei haudata maahan.
- Jos käymälän nesteitä johdetaan jäteveden käsittelyjärjestelmään, on järjestelmä mitoitettava mustan veden käsittelylle sopivaksi.

Kuva: Esimerkki modernista, itse rakennettavasta ulkokäymälästä

Käymälätuotteen käsittely ja käyttö

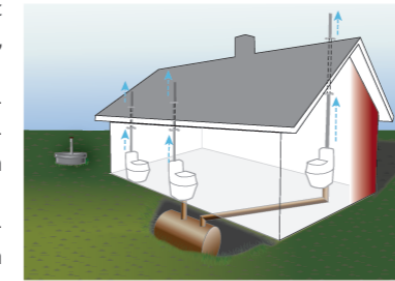
- Jälkikompostointiin riittää yleensä 1 vuosi.
- Kompostiastialla on oltava tiivis alusta ja se on suojattava sateelta.
- Käymäläjätteen kompostoituminen edellyttää kuivikkeen käyttöä sekä sopivaa lämpötilaa.
- Kompostori kannattaa sijoittaa käymälän läheisyyteen mutta tarpeeksi kauas rantaviivasta.
- Eroteltu virtsa voidaan vanhennettuna (n. 1 vuosi) tai laimennettuna (1:3 tai 1:10) käyttää kasvien lannoitteena.
- Mahdollinen suotoneste voidaan käyttää varovasti esimerkiksi kompostin herätteenä.
- Tarkista myös kuntakohtaiset määräykset

Suuret jätevesimäärät

Jätevesimäärä ei ole vähäinen jos kiinteistöllä on käytössään vesikäymälä, paineellinen lämminvesivaraaja, suihku, kylpyamme tai painevettä käyttävä sähköllä toimiva laite kuten pyykin- tai astianpesukone tai vastaava. Jätevedet on käsiteltävä asianmukaisesti. Muista, että jos näitä laitteita otetaan käyttöön, tulee myös jätevesijärjestelmä päivittää vastaavasti!

Kuivakäymälä sisätiloissa

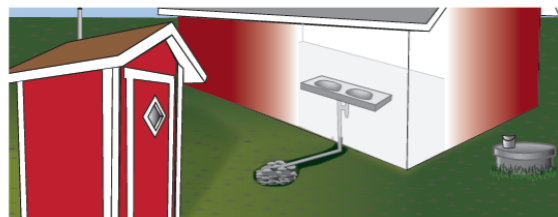
- Vedettömissä käymälöissä jätteet (esi-) kompostoidaan, kuivataan, pakastetaan tai poltetaan.
- Suotoneste tai eroteltu virtsa kerätään umpinaiseen säiliöön, haihdutetaan tai johdetaan sitä varten rakennettuun jatkokäsittelyyn.
- Ravinnerikkaat nesteet voidaan vanhennettuna käyttää omalla tontilla lannoitteena tai lehtikompostorin herätteenä. Kompostoitu käymäläjäte sopii myös hyvin lannoitteeksi.
- Markkinoilla on tarjolla lukuisia käymälämalleja korvaamaan vesivessan – valinnassa otetaan huomioon olemassa olevat rakenteet, käyttötarkoitus ja käyttäjämäärä.

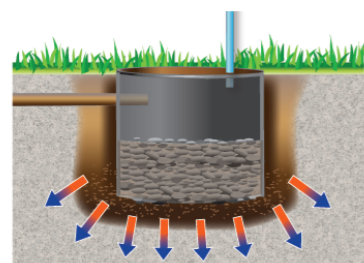
Jätevesien käsittely

- Lomakäytössä jätevesien käsittelylle aiheuttaa haasteita katkonainen käyttö ja vaihteleva kuormitus: valitse sellainen käsittelyjärjestelmä, joka on tarkoitettu lomakäyttöön.
- Mökin talvikäyttö aiheuttaa haasteita myös jätevesien käsittelylle: muista riittävä eristys ja mahdollisesti tarvittava lämmityskaapelointi. Huomaa, että vesihuolto voi edellyttää lämmitystä vaikka mökillä ei muuten oleskeltaisi talvisaikaan.
- Käymäläjätevesiä sisältävän jäteveden käsittely katkonaisessa lomakäytössä on enemmän kuin haastavaa. Biologisen puhdistuksen lisäksi tarvitaan usein kemiallista käsittelyä. Vessavesien erottelu pesuvesistä kannattaa!

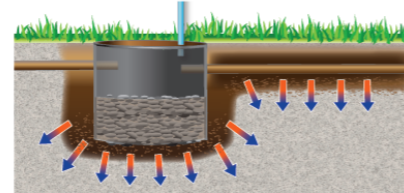
Pienten jätevesimäärien hallittu johtaminen voidaan järjestää helposti

- Kaikista yksinkertaisimmillaan ne johdetaan kivisilmään.

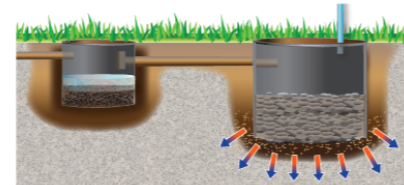

- Hallitumpi tapa on rakentaa imeytyskaivo.

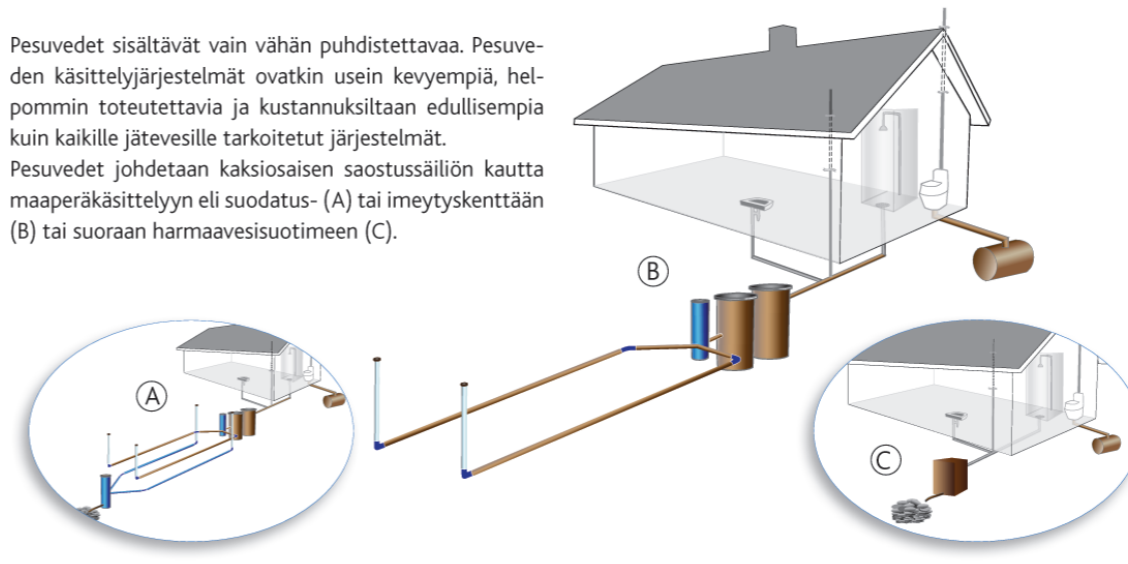
- Jos maaperä on tiivistä, voidaan pienten pesuvesimäärien imeytyminen varmistaa imeytysputkella.

- Jos imeytykseen johdetaan rasvaisempia vesiä (käsitiskivedet), voi pieni saostuskaivo olla tarpeen.

Suurempien pesuvesimäärien käsittely

- Pesuvedet sisältävät vain vähän puhdistettavaa. Pesuveden käsittelyjärjestelmät ovatkin usein kevyempiä, helpommin toteutettavia ja kustannuksiltaan edullisempia kuin kaikille jätevesille tarkoitetut järjestelmät.
- Pesuvedet johdetaan kaksiosaisen saostussäiliön kautta maaperäkäsittelyyn eli suodatus- (A) tai imeytyskenttään (B) tai suoraan harmaavesisuotimeen (C).

Opas jätevesien maailmaan -verkkosivusto: www.vesiensuojelu.fi/jatevesi

Haja-asutusalueen jätevesien käsittely

Haja-asutusalueella kunnollinen jätevesien käsittely pitää juomavesikaivot, lähirannat ja -vesistöt puhtaina. Laadukkaalla jätevesienkäsittelyllä lähiympäristön tila ja vesien virkistysmahdollisuudet paranevat. Lisäksi asetuksen vaatimuksia vastaava jätevesijärjestelmä lisää viihtyisyyttä ja nostaa kiinteistön arvoa.

Kunnollinen jätevesien käsittely siis kannattaa!

Lainsäädäntö

Jätevesilainsäädäntö uudistui maaliskuussa 2011. Ympäristönsuojelulaissa (86/2000) ja Valtioneuvoston asetuksessa talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011) määritellään vaatimukset jätevesien käsittelylle.

”jätevedet on johdettava ja käsiteltävä siten, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa”

Ympäristönsuojelulaki 27 b

Jätevesijärjestelmien tulee täyttää lainsäädännön vaatimukset 15.3.2016 mennessä. Uudisrakentamista vaatimukset koskevat heti.

Jätevesien puhdistustason tulee olla:

Orgaaninen aine 80 %
Fosfori 70 %
Typpi 30 %

Kunnat voivat omissa ympäristönsuojelumääräyksissään säätää peruspuhdistustasoa korkeampia puhdistusvaatimuksia herkille alueille kuten pohjavesi- ja ranta-alueille sekä korkean kuormituksen kohteisiin ja tiiviisti asutuille alueille.

Jokaisella kiinteistöllä tulisi olla:

Selvitys jätevesijärjestelmästä
Käyttö- ja huolto-ohjeet järjestelmästä
Käyttöpäiväkirja

*Kiinteistönomistajan
velvollisuudet*

Poikkeukset puhdistusvaatimuksista

Asetuksen puhdistusvaatimuksista saa vapautuksen automaattisesti:

- Vakituisesti asutut kiinteistöt, joissa asuvat omistajat ovat täyttäneet 68 vuotta 9.3.2011 mennessä.
- Kohteet, joissa syntyy vain vähäisiä jätevesimääriä.

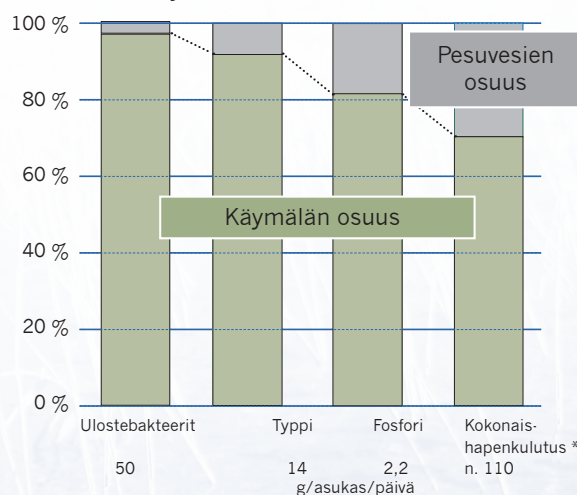
Hakemuksesta voi saada vapautuksen kunnalta 5 vuodeksi kerrallaan:

- Vaikean elämäntilanteen vuoksi.
- Kiinteistön jätevedet tullaan johtamaan vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon lähiaikoina.

Käymälä- ja pesuvesien erottelun hyödyt

Suuri osa jätevesien haitta-aineista tulee vesikäymälän jätevesien mukana. Kun vesikäymälän sijasta kiinteistöllä on kuivakäymälä, vähenee käsiteltävistä jätevesistä huomattava osa bakteereista ja ravinteista. Kompostimalla käymäläjätteet saadaan ravinteet hyödynnettyä omalla tontilla.

Kotitalouden jätevesikuormituksen muodostuminen

*Kokonai-shapenkulutukseen on laskettu mukaan orgaanisten aineiden lisäksi pelkistyneiden typpiyhdisteiden happea kuluttava vaikutus, joka on $4,57 \text{ g O}_2 / 1 \text{ g NH}_4\text{-N}$.

Miten edetä järjestelmän uusimisessa?

- Selvitä nykyisen järjestelmän ominaisuudet ja kunto.
- Selvitä kunnasta voiko kiinteistön liittää vesihuoltoverkostoon tai onko suunnitelmissa perustaa alueelle lähivuosina vesiosuuskunta.
- Selvitä yhteisen järjestelmän mahdollisuus naapurien kanssa.
- Jos vaihtoehdoksi jää oma kiinteistökohtainen järjestelmä, hanki pätevä suunnittelija suunnittelemaan tuleva jätevesijärjestelmä.
- Vertaile suunnittelijan kanssa eri vaihtoehtoja.
- Hae tarvittavat luvat kunnasta; toimenpidelupa, jos vanhaa järjestelmää kunnostetaan ja rakennuslupa, jos rakennetaan kokonaan uutta.
- Vertaile eri järjestelmien osien hintoja ja pyydä tarjouksia. Pyydä tarjouksia myös rakennusurakoitsijoilta.
- Tee tarvittavat hankinnat ja palkkaa urakoitsija tekemään rakennustyöt.
- Kirjaa rakennustyömaalla tehtäviä vaiheita rakennuspäiväkirjaan ja ota valokuvia rakentamisen eri vaiheista.
- Käytä ja huolla uutta järjestelmää oikein ja huolella.

Muista pitää
käyttöpäiväkirjaa

3

Kiinteistökohtaiset jätevedenkäsittelyjärjestelmät

Käymälä ja pesuvedet erotteleva vaihtoehto

Käymälävaihtoehdot:

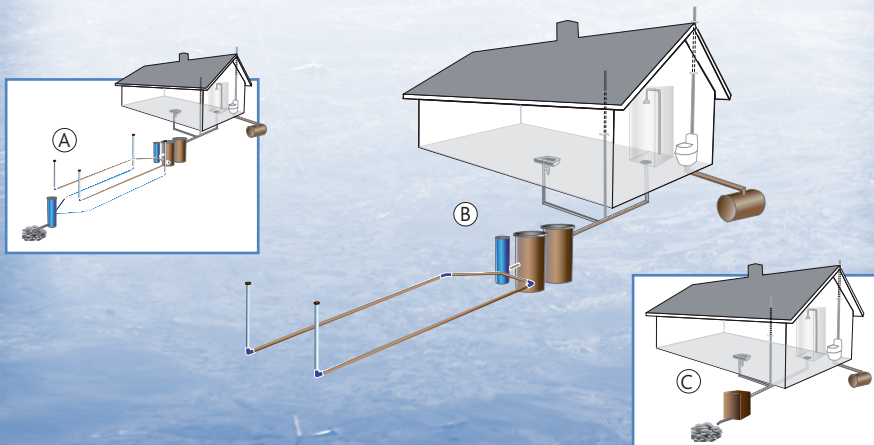
Kuivakäymälä on vedetön käymälävaihtoehto, joka voidaan sijoittaa talon sisälle. Kuivakäymälässä ulosteet voidaan kompostoida. Virtsa ja suotonesteet voidaan kerätä erilliseen astiaan, haihduttaa tai johtaa jatkokäsittelyyn. Erilliskerättyä virtsaa voi käyttää laimennettuna kasvien ravinteikkaana kasteluvetena.

Vähän vettä käyttävissä käymälöissä huuhteluun tarvitaan vain noin 0,5 l vettä. Käymälästä jätteet voidaan johtaa suurisäiliöiseen kompostiin tai umpisäiliöön.

Perinteisen vesikäymälän jätevedet johdetaan umpisäiliöön. Käymälä käyttää huuhteluun noin 5 l vettä.

Pesuvesien käsittely:

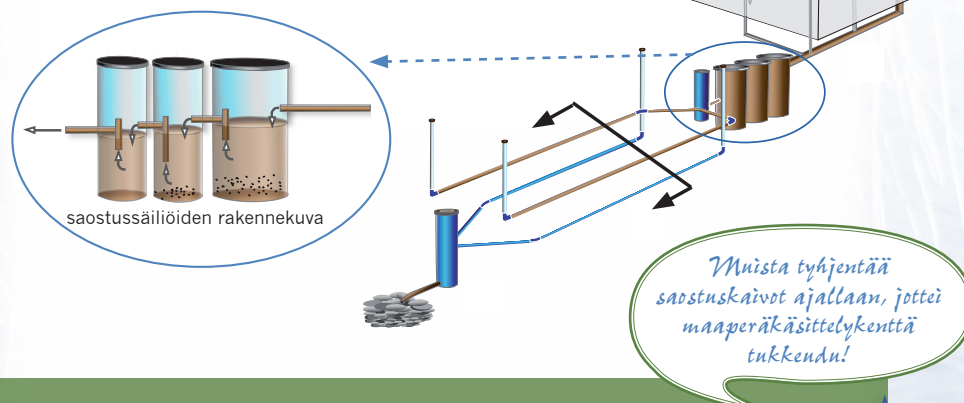
Pesuvesissä on vähemmän puhdistettavaa. Pesuvesien käsittelyn vaihtoehdot ovat yleensä kevyempiä kuin kaikille jätevesille tarkoitetut järjestelmät. Pesuvesien käsittelyssä jätevedet johdetaan kaksiosaisen saostuskaivon kautta maaperäkäsittelyyn eli suodatus- (A) tai imeytyskenttään (B) tai suoraan harmaavesisuodattimeen (C).

4

Vesikäymälän jätevesien ja pesuvesien käsittely samassa järjestelmässä

Jätevedet johdetaan kolmiosaisen saostuskaivon kautta maaperäkäsittelyyn eli maahan imeyttämöön tai maasuodattamoon.

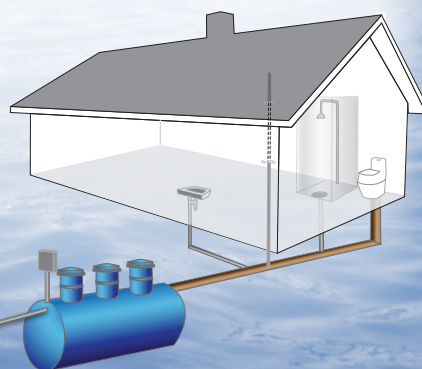
Maaperäkäsittely

Maaperäkäsittelyssä jätevesi virtaa joko maaperän luonnollisten hiekkakerrosten (imeyttämö) tai maaperään rakennettujen hiekkakerrosten (suodattamo) läpi. Maaperässä olevat pieneliöt käyttävät jäteveden aineita hyödyksi ja näin jätevesi puhdistuu virratessaan maakerrosten läpi.

Saostuskaivot

Saostuskaivojen tarkoitus on laskeuttaa kiinteät aineet kaivojen pohjalle ja nostaa kevyet aineet, kuten rasvat pinnalle. Keskikerroksesta jätevesi johdetaan seuraavaan käsittelyvaiheeseen. Saostuskaivot täytyy tyhjentää tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa.

Laitepuhdistamo on tehdasvalmisteinen laite, jossa jätevesien puhdistaminen tapahtuu mekaanisesti, biologisesti ja kemiallisesti. Laite voi toimia joko panosperiaatteella tai jatkuvatoimisesti. Laitepuhdistamo vaatii säännöllistä toiminnan tarkkailua ja huoltotoimenpiteitä.

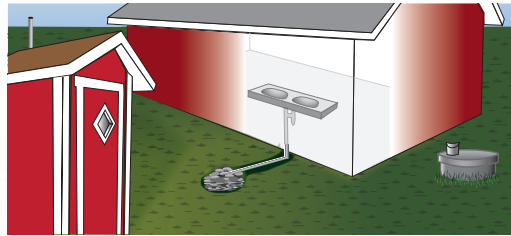
5

Vähäinen jätevesimäärä

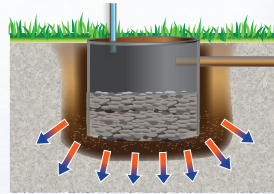
Vähäisistä jätevesimääristä ei katsota aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaraa, joten ne voidaan johtaa hallitusti maaperään ilman erillistä käsittelyä. Vähäisen jätevesimäärän kohteiksi luokitellaan kiinteistöt, joissa ei ole vesikäymälää ja veden käyttö asumisvuorokausina on vähäistä eikä kiinteistöllä ole paineellista lämminvesivaraajaa, suihkua, kylpyammetta tai painevettä käyttävää sähköllä toimivaa laitetta, kuten pyykin- ja astianpesukonetta.

Tyypillisiä vähäisen jätevesimäärän kohteita ovat kantovedelliset kesämökkit ja pihasaunat.

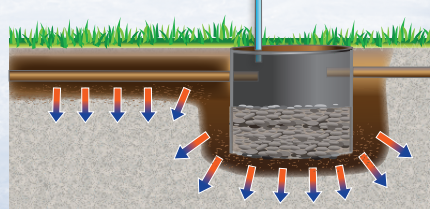
1. Kaikista yksinkertaisimmillaan ne johdetaan kivisilmään.

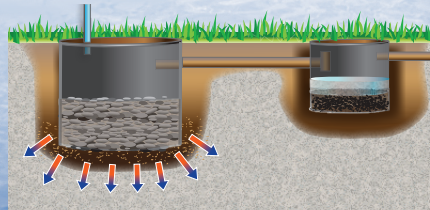
2. Hallitumpi tapa on rakentaa imeytyskaivo.

3. Jos maaperä on tiivistä, voidaan pienten pesuvesimäärien imeytyminen varmistaa imeytysputkella.

4. Jos imeytykseen johdetaan rasvaisempia vesiä (käsituskivedet), voi pieni saostuskaivo olla tarpeen.

Yhteistyöllä parempaan jäteveden käsittelyyn

Ennen kiinteistökohtaista jätevesijärjestelmän suunnittelemista kannattaa tutkia kylän yhteisen tai naapurien kanssa yhteisen jäteveden käsittelyjärjestelmän mahdollisuutta.

Yhteisiä jäteveden käsittelyratkaisuja voivat olla:

- yhteinen siirtoviemäri läheiseen vesihuoltolaitoksen viemäriinlinjaan.
- kylän yhteinen jäteveden puhdistuslaitos
- naapurien kanssa yhteinen jäteveden puhdistuslaitteisto

Yhteisen ratkaisun etuja:

- Hyvä käyttömukavuus: Käytä ja maksa
- Hyvä ja varma puhdistustulos
- Kuormitus johdetaan pois omalta tontilta
- Kiinteistön arvo nousee
- Huollon voi järjestää yhteisesti tai ostopalveluna
- Rakentamiseen saatavilla avustuksia

Yhteisen ratkaisun järjestämiseksi kannattaa isomman porukan järjestäytyä esim. vesiosuuskunnaksi. Pienemmät yhteisratkaisut voidaan hoitaa sopimusperusteisesti.

Miten yhteinen ratkaisu käynnistetään?

- **Esisuunnittelussa** selvitetään vesihuollon tarvetta, kiinnostusta ja kuluja.
- **Yleissuunnitelmasta** selviää linjavaihtoehdot ja tarkemmat kustannusarviot.
- **Järjestäytyminen vesiosuuskunnaksi** tapahtuu helposti malliperustamisasiakirjojen avulla.
- **Rahoitussuunnitelmaan** kuuluvat kustannusarviot, liittymissopimukset, avustusten haku, sekä lainajärjestelyt.
- **Rakennussuunnitelmassa** tarkentuvat rakenteiden paikat, suunnittelu tehdään yleissuunnitelman pohjalta. Muista rakentamisen valvonta!
- **Sopimuksia:** maanomistajien luvat, liittymissopimukset, tien, vesistön ja rautatien alitukset, suunnittelu, urakat, sopimukset vesihuoltolaitoksen kanssa, sähkö- ja huoltosopimukset...

Yhteistyötä voi tehdä myös kiinteistökohtaisten järjestelmien suhteen: Jos monella kiinteistöllä on omassa kylässä tai lähinaapurien kesken tarvetta kiinteistökohtaisen järjestelmän uusimiselle, kannattaa pyytää suunnittelijalta tai urakoitsijalta yhteistä tarjousta. Myös huoltopalveluiden yhteisostoa on hyvä harkita.

Vinkkejä:

- Mieti vedenkäyttötottumuksia: voisiko vedenkäyttöä vähentää ja siten säästää kustannuksia ja ympäristöä?
- Käytä fosfaatittomia ympäristöystävällisiä pesu- ja puhdistusaineita.
- Vaihda vesikäymälä kuivakäymälään, jos mahdollista.
- Laitetaan arvokkaat ravinteet kiertämään: Hyödynnä kuivakäymälän ulosteet kompostoinnin jälkeen multana ja virtsa laimennettuna (1 osa virtsaa: 3 osaa vettä) ravinteena.
- Sijoita ulkokuusi ja komposti kauas rannasta.
- Huolehdi, etteivät pesuvedet tai huussin nesteet valu vesistöön edes käsiteltyinä.
- Pese matot ja muut pyykit kuivalla maalla, kunnalta voit kysyä viemäröityjen matonpesupaikkojen sijaintia.
- Säilytä ranta mahdollisimman luonnollisena, jätä maakaistale rannan tuntumassa kokonaan rakentamatta ja lannoittamatta.

Lisätietoja jätevesiasioista:

www.jatevesihanke.fi

Haja-asutusalueen jätevesien käsittely -opas on tehty Jässi-jätevesihankkeessa. Oppaan työstämisestä on vastannut Suomen Kylätoiminta ry. Jässi-hanketta toteuttavat yhteistyössä Suomen Kylätoiminta ry, Suomen Omakotiliiton ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry.

Paino: Sälekarin Kirjapaino Oy, Somero 2012

Graafinen suunnittelu sekä kuvat: © Avite.fi/Katja Ranta

Rakennekuvat: © Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry/
kuvat © Katja Ranta 2011.

Hanke-esitys ja Jässi-hankkeen tulokset -esitys

MIETITYTTÄVÄTKÖ JÄTEVESIASIAT?

Vuoden 2011 aikana Jässi-hanke tarjoaa puoleutonta ja maksutonta jätevesineuvontaa haja-asutusalueen asukkaille ja mökkiläisille. Hanke-alueeseen kuuluvat Lappeenranta, Taipalsaari, Savitaipale ja Lemi. Hankkeen toiminta jakautuu kahteen osa-alueeseen; yleisneuvontaan ja kiinteistökohtaiseen neuvontaan.

Hankkeen käytännön toteutuksesta vastaavat Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry yhteistyössä Etelä-Karjalan Martat ry:n kanssa. Hanketta rahoittaa Ympäristöministeriö.

Keväällä 2011 astui voimaan uudistettu hajajätevesiasetus (209/2011). Asetuksen tavoitteena on ympäristöön joutuvan ravinnekuormituksen vähentäminen sekä pohjaviesien ja juomavesikaivojen puhtaana säilyttäminen. Tämä edellyttää haja-asutusalueen kiinteistöillä toimia jätevesisijärjestelmien saattamiseksi asetuksen vaatimusten tasolle.

MIETITYTTÄVÄTKÖ JÄTEVESIASIAT?

Vuoden 2011 aikana Jässi-hanke tarjoaa puoleutonta ja maksutonta jätevesineuvontaa haja-asutusalueen asukkaille ja mökkiläisille. Hanke-alueeseen kuuluvat Lappeenranta, Taipalsaari, Savitaipale ja Lemi. Hankkeen toiminta jakautuu kahteen osa-alueeseen; yleisneuvontaan ja kiinteistökohtaiseen neuvontaan.

Hankkeen käytännön toteutuksesta vastaavat Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry yhteistyössä Etelä-Karjalan Martta ry:n kanssa. Hanketta rahoittaa Ympäristöministeriö.

Keväällä 2011 astui voimaan uudistettu hajajätevesiasetus (209/2011). Asetuksen tavoitteena on ympäristöön joutuvan ravinnekuormituksen vähentäminen sekä pohjaviesien ja juomavesikaivojen puhtaana säilyttäminen. Tämä edellyttää haja-asutusalueen kiinteistöillä toimia jätevesisijärjestelmien saattamiseksi asetuksen vaatimusten tasolle.

Suomen VESIENSUOJELU-
YHDISTYSTEN LIITTO RY

Martat

Suomen VESIENSUOJELU-
YHDISTYSTEN LIITTO RY

Martat

MAKSUTONTA JA PUOLUEETONTA NEUVONTAA

Yleisneuvontaa annetaan järjestetyissä yleisötilaisuuksissa ja erilaissa kesätapahtumissa. Tietoa jätevesiasioista saa myös nettisivuiltamme ja soittamalla neuvontapuhelimeen, joka palvelee ti klo 13-15 ja to klo 17-19. Jos haluat jätevesineuvontaa johonkin hankealueen tapahtumaan, ota meihin yhteyttä!

Anu Nikulainen
Suomen Omakotiliitto ry
anu.nikulainen@omakotiliitto.fi
050-3719855

Kirsi Mäensivu
Suomen Kylätoiminta ry
kirsi.maensivu@kylatoiminta.fi
045-8814200

Eija Europaeus
Etelä-Karjalan Martat ry
eija.europaeus@martat.fi
050-4481551

Kiinteistökohtaista neuvontaa toteutetaan vesienpuhdistuskeskuksissa merkittävillä alueilla. Kiinteistöjen omistajiin ollaan yhteydessä kirjeitse hankkeen jätevesineuvojien toimesta. Kiinteistököymillä asukas tutustuu omaan jätevesijärjestelmäänsä ja saa tiedon siitä mitä lainsäädäntö hänen kohdallaan edellyttää. Lisäksi asukas opastetaan tarvittaviin toimiin, mikäli jätevesienkäsittelyjärjestelmä kaipaa parannuksia.

Niina Tiainen
Saimaan vesienpuhdistuskeskus ry
niina.hatinen@svsy.fi
044-7790470

**Neuvontapuhelin palvelee ti klo 13-15 ja
to klo 17-19 numerossa **0504357730****

www.jatevesihanke.fi

MAKSUTONTA JA PUOLUEETONTA NEUVONTAA

Yleisneuvontaa annetaan järjestetyissä yleisötilaisuuksissa ja erilaissa kesätapahtumissa. Tietoa jätevesiasioista saa myös nettisivuiltamme ja soittamalla neuvontapuhelimeen, joka palvelee ti klo 13-15 ja to klo 17-19. Jos haluat jätevesineuvontaa johonkin hankealueen tapahtumaan, ota meihin yhteyttä!

Anu Nikulainen
Suomen Omakotiliitto ry
anu.nikulainen@omakotiliitto.fi
050-3719855

Kirsi Mäensivu
Suomen Kylätoiminta ry
kirsi.maensivu@kylatoiminta.fi
045-8814200

Eija Europaeus
Etelä-Karjalan Martat ry
eija.europaeus@martat.fi
050-4481551

Kiinteistökohtaista neuvontaa toteutetaan vesienpuhdistuskeskuksissa merkittävillä alueilla. Kiinteistöjen omistajiin ollaan yhteydessä kirjeitse hankkeen jätevesineuvojien toimesta. Kiinteistököymillä asukas tutustuu omaan jätevesijärjestelmäänsä ja saa tiedon siitä mitä lainsäädäntö hänen kohdallaan edellyttää. Lisäksi asukas opastetaan tarvittaviin toimiin, mikäli jätevesienkäsittelyjärjestelmä kaipaa parannuksia.

Niina Tiainen
Saimaan vesienpuhdistuskeskus ry
niina.hatinen@svsy.fi
044-7790470

**Neuvontapuhelin palvelee ti klo 13-15 ja
to klo 17-19 numerossa **0504357730****

www.jatevesihanke.fi

TIEDOTE 18.1.2012

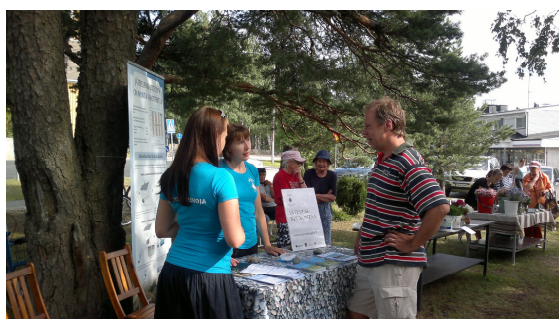
JÄSSI-HANKKEEN TULOKSET

Jässi-pilottihankkeessa on annettu maksutonta ja puolueetonta haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa Etelä-Karjalassa toukokuusta 2011 alkaen. Pilottihanketta on rahoittanut ympäristöministeriö ja hankkeen tavoitteena oli kerätä kokemuksia neuvonnan toimintamalleista ja kehittää yhtenäinen, valtakunnallisesti sovellettavissa oleva malli jätevesineuvontaan. Hanketta ovat toteuttaneet Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Kylätoiminta ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry yhteistyössä Etelä-Karjalan Marttojen kanssa.

Jässi-hankkeessa on annettu yleisneuvontaa sekä kiinteistökohtaista neuvontaa. Neuvonnan kautta on tavoitettu yli kaksi tuhatta jätevesiasioita miettivää kuntalaista Lappeenrannan, Taipalsaaren, Savitaipaleen ja Lemminkäisten alueella. Jätevesineuvojat ovat jalkautuneet toreille, markkinoille, kyliin ja kiinteistöille asti. Hankkeen nettisivut löytyvät osoitteesta: www.jatevesihanke.fi

JÄSSI-HANKKEEN TULOKSET

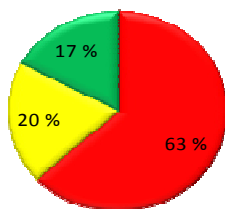

Tapahtumat ja kontaktit:

	Tapahtumia, kpl	Kontakteja, kpl
Neuvontapisteeet	31	781
Kyläillat	24	479
Kuntaillat	4	103
Martat	10	385
Kiinteistökohtainen neuvonta	-	383
Muut neuvontakontaktit	-	147
Yhteensä	69	2258

Havainnot kiinteistökohtaisen neuvonnan perusteella:

- Akuutti uudistaminen
- Seuranta, pienet kunnostustoimet
- Järjestelmä kunnossa

Asetuksen puhdistusvaatimusten piiriin kuuluvien kiinteistöjen tilanne hanke-alueella kiinteistökohtaisen neuvonnan tulosten perusteella.

Hankkeen vastaanotto on ollut erittäin hyvä ja kiitosta on saatu erityisesti puolueettomasta neuvonnasta sekä selkeästä ja kansantajuisesta lähestymistavasta. Hankkeen myötä jätevesiasia on noussut paikallisesti selkeästi myönteisempään valoon.

JÄTEVESINEUVOJAT PALVELUKSESSASI

Jässi-jätevesineuvontahanke on kesän ja syksyn aikana tavoittanut lähes pari tuhatta jätevesiasioita mieltävää eteläkarjalaista pientaloasukasta ja mökkiläistä. Jätevesineuvojat ovat edelleen käytettävissä. He antavat täysin puolueetonta ja maksutonta neuvontaa haja-asutusalueen jätevesiasioissa. Alta löytyvät neuvojien yhteystiedot.

Ota rohkeasti yhteyttä!

Anu Nikulainen, p. 050 371 9855, anu.nikulainen@omakotiliitto.fi

Kirsi Mäensivu, p. 045 881 4200, kirsi.maensivu@kylatoiminta.fi

Niina Tiainen, p. 044 779 0470, niina.hatinen@svsy.fi

Eija Europaeus, p. 050 448 1551, eija.europaeus@martat.fi

Hankkeen nettisivuilta osoitteesta www.jatevesihanke.fi löydät tietoa jätevesien käsittelystä sekä hankkeen ajankohtaisista asioista!

Käsittelemällä kiinteistöllä syntyvät jätevedet asianmukaisesti parannat oman lähiympäristösi tilaa!

Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011) määrittelee kiinteistönhaltijan velvollisuudet:

1. Selvitys nykyisestä jätevesijärjestelmästä
 2. Järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet
 3. Käyttöpäiväkirja
- Asetus ei listaa sallittuja laitteistoja, vaan määrittelee vaadittavat puhdistustasot prosentteina.
 - Kunnat voivat antaa myös tiukempia määräyksiä jätevedenkäsittelystä pilaantumiselle herkillä alueilla. Lappeenrannan ympäristönsuojelumääräysten mukaan tällaisia alueita ovat:
 - pohjavesialueet
 - ranta-alueet
 - erityisen kuormittavat kohteet
 - taajaan asutut alueet
 - Jos järjestelmä ei täytä asetuksen vaatimuksia, se tulee uusida tai kunnostaa 15.3.2016 mennessä.

Jos olet jo Suomen Omakotiliiton jäsen, voit jättää käänköpuolen huomiotta.

**Suomen
OMAKOTILIITTO**
PAREMMAN ASUMISEN PUOLESTA

PIENTALOASUJIEN EDUNVALVONTAA

Suomen Omakotiliitto ry on yksi jätevesineuvontaa antavista tahoista. Se on valtakunnallinen pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden edunvalvonta- ja palvelujärjestö. Liitto vaikuttaa valtakunnallisesti, ja paikallistasolla toimii Lappeenrannan Omakotiyhdistys. Liittymällä jäseneksi varmistat monipuolisten neuvontapalvelujen saatavuuden itsellesi jatkossakin!

Lappeenrannan Omakotiyhdistyksen jäsenmaksu on 20 euroa vuonna 2012. Liittymällä jäseneksi marras-joulukuussa saat jäsenedut käyttöösi loppuvuodeksi 2011 maksutta. Jäsenmaksu laskutetaan vasta vuodelta 2012!

Lisätietoja Lappeenrannan Omakotiyhdistyksestä ja sen toiminnasta saat Aleksanteri Scharinilta puh. 040 755 3927, Antti Alitalolta puh. 040 573 7928 tai Arto Turuselta puh. 0400 543 716.

Edullisella 20 euron jäsenmaksulla varmistat itsellesi rahanarvoiset jäsenedut!

JÄSENEDET:

- *Maksuttoman jätevesineuvonnan lisäksi myös maksuttomat lakimies-, rakennus-, energia- ja pihaneuvonta*
- *Suomen Omakotilehden vuosikerta*
- *Lappeenrannan Omakotiyhdistyksen jäsenenä saat 4 prosentin alennuksen Lappeenrannan Energian sähkön hinnasta. Lisäksi saat alennusta Puukeskuksesta.*

Täytä oheinen liittymiskortti ja postita tai faksaa se numeroon **09 6803 7155**.
Voit liittyä myös netissä www.omakotiliitto.fi tai soittamalla **09 680 3710**.

Suomen
KYLÄTOIMINTA RY
BYAVERKSAMHET I FINLAND R.F.

Suomen
VESIENSUOJELU-
YHDISTYSTEN LIITTO RY

Koonti yleisneuvonnan tilaisuuksista

Suomen Kylätoiminta ry
Suomen Omakotiliitto ry

KOONTI YLEISNEUVONNAN TILAISUUKSISTA

Neuvontapistteet:

Päivämäärä	Paikka	Tapahtuma	Yhteistyökumppani	Osallistujamäärä
21.5.2011	Lappeenranta, Kauppatori	Kesätori	Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry	13
28.5.2011	Lappeenranta, Satamatori	Kesämarkkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	32
29.5.2011	Lappeenranta, Satamatori	Kesämarkkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	33
1.6.2011	Lappeenranta, Puukeskus		Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry	6
2.7.2011	Savitaipale, Kuivasensaari	Kuivasensaaren kesäpäivät	Veskansan ry	11
6.7.2011	Lappeenranta, Kauppatori	Kesätori		41
7.7.2011	Joutseno, Tori	Kesätori		20
11.7.2011	Savitaipale, Tori	Sapassi-iltapäivätori		25
15.7.2011	Lemi, Kotalahti	Rantakalailta	Uimin seudun kyläyhdistys	40
16.7.2011	Taipalsaari, Rehula	Kesätori	Rehulan seudun kylät ry	15
20.7.2011	Lemi, Tori	Iltatori		29
22.7.2011	Savitaipale, Tori	Kesätori		14
23.7.2011	Taipalsaari, Jänkäsalo	Jänkäsalon kesätapahtuma	Jänkäsalon kyläyhdistys	100
6.8.2011	Savitaipale, Rahikkala	Rahikkalan Myllyjuhla		23
6.8.2011	Taipalsaari, Haikkaanlahti	Haikkaanlahden rantakalailta	Haikkaanlahden kalastuskunta	30

Suomen
VESIENSUOJELU
YHDISTYSTEN LIITTO RY

Koonti yleisneuvonnan tilaisuuksista

JÄSSI-jätevesihanke: Koonti yleisneuvonnan tapahtumista

13.8.2011	Lemi, Kotiseutumuseo	Lemin maalaismarkkinat		50
13.8.2011	Joutseno, tori	Joutseno -päivät		13
13.8.2011	Taipalsaari, Kirkkoranta	Taipalsaaren rantaka- lailta	Kirkonkylän kyläyhdistys	15
19.8.2011	Taipalsaari, Vehkataipale	Elokuun ilta	Vehkataipaleen kyläyhdis- tys ry	16
24.8.2011	Lappeenranta, Tirilä	Urheilukentän avajaiset	Lappeenrannan Omako- tiyhdistys ry	9
10.9.2011	Lappeenranta, Satamatori	Muikku ja Pottu - markkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	56
11.9.2011	Lappeenranta, Satamatori	Muikku ja Pottu - markkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	60
11.9.2011	Lappeenranta, Ta- pavainola	Tapavainolan markkinat		17
29.9.2011	Joutseno, tori	Syysmarkkinat		18
18.10.2011	Lappeenranta, Kaupungintalo	Uusien asukkaiden ilta		2
27.10.2011	Lappeenranta, Kauppatori	Syysmarkkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	23
28.10.2011	Lappeenranta, Kauppatori	Syysmarkkinat	Etelä-Karjalan Martat ry	29
29.10.2011	Lappeenranta, Simola	Simolan Säpinät	Etelä-Karjalan Martat ry	19
28.1.2012	Lappeenranta, Rauha	Asunto & Rakentaja ´12 - messut	Lappeenrannan Kaupunki	50
29.1.2012	Lappeenranta, Rauha	Asunto & Rakentaja ´12 - messut	Lappeenrannan Kaupunki	48
Neuvontapisteiden kontaktit yhteensä				857

Kyläillat:

Päivämäärä	Paikka	Yhteistyökumppani	Osallistujamäärä
8.6.2011	Taipalsaari, Merenlahti	Merenlahden kylätoimikunta	16
7.7.2011	Savitaipale, Heituinlahti	Heituinlahden nuorisoseura ry	16
27.7.2011	Lappeenranta, Hujakkala	Hujakkalan alueen kyläyhdistys Urpalanjoki lohijoeksi - hanke	28
9.8.2011	Lappeenranta, Tapavainola	Tapavainolan ja lähi kylien kyläyhdistys	34
10.8.2011	Lappeenranta, Sirkjärvi	Sirkjärven Metsästäjät ry	23
11.8.2011	Taipalsaari, Haikkaanlah- ti	Haikkaanlahden kylätoimikunta	24
17.8.2011	Savitaipale, Partakoski	Partakosken kyläyhdistys, Martat	19
22.8.2011	Lappeenranta, Lampo- saari	Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry	21
31.8.2011	Lappeenranta, Kasukkala	Kasukkalan kylätoimikunta	19

Koonti yleisneuvonnan tilaisuuksista

JÄSSI-jätevesihanke: Koonti yleisneuvonnan tapahtumista

6.9.2011	Lappeenranta, keskusta	Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry	14
7.9.2011	Savitaipale, Välijoki	Väljoen nuorisoseura Riento ry	18
8.9.2011	Lemi, Vainikkala	Etelä-Karjalan Martat ry, Vainikkalan Martat ry	15
13.9.2011	Lemi, Kotalahti	Uimin seudun kyläyhdistys	18
15.9.2011	Lappeenranta, Haapajärvi	Haapajärven kyläyhdistys	18
20.9.2011	Taipalsaari, Solkei	Solkein talousalueen kylätoimikunta	20
21.9.2011	Lemi, Huttula	Huttulan seudun kyläyhdistys ry	14
22.9.2011	Lappeenranta, Rapattila	Rapattilan kylätoimikunta	18
5.10.2011	Taipalsaari, Levänen	Leväsén kylätoimikunta	13
6.10.2011	Lappeenranta, Vilkjärve	Vilkjärven ja lähikylien kyläyhdistys ry	18
11.10.2011	Taipalsaari, Vehkataipale	Vehkataipaleen Kyläyhdistys ry, Rehulan seudun Kylät ry	24
17.10.2011	Lappeenranta, Jänhiälä	Jänhiälän kyläyhdistys, Potkua vesihuoltoon-hanke	34
24.10.2011	Savitaipale, Säänjärvi	Säänjärven kehittämissyhdystys Sytyke ry	21
2.11.2011	Lappeenranta, Suokumaa	Suokumaan kyläyhdistys ry	17
10.11.2011	Lappeenranta, Ylijärvi	Ylijärven kyläyhdistys ry	17
Kyläiltojen osallistujat yhteensä			479

Kuntakohtaiset jätevesi-illat:

Päivämäärä	Paikka	Yhteistyökumppani	Osallistujamäärä
12.9.2011	Lappeenranta	Etelä-Karjalan Martat ry, PISA 2013-hanke	56
9.11.2011	Lemi	Etelä-Karjalan Martat ry, PISA 2013-hanke	13
15.11.2011	Savitaipale	Etelä-Karjalan Martat ry, PISA 2013-hanke	14
17.11.2011	Taipalsaari	Etelä-Karjalan Martat ry, PISA 2013-hanke	20
Kuntakohtaisten tilaisuuksien osallistujat yhteensä			103

Muut tilaisuudet:

Päivämäärä	Paikka	Tapahtuma	Yhteistyökumppani	Osallistujamäärä
29.6.2011	Lappeenranta, Kaupungintalo	PISA 2013 –hankkeen yleisötilaisuus	PISA 2013 -hanke	50
2.7.2011	Lappeenranta	Loma-asunto messut 2011- messumatka	Lappeenrannan Omakotiyhdistys ry	30
Muiden tilaisuuksien osallistujat yhteensä				80

SAIMAA VESIENSUOJELUYHDISTYS RY
Hietakallionkatu 2, 53850 LAPPEENRANTA
PL 17, 53851 LAPPEENRANTA

Etelä-Karjalan jätevesineuvontapilotti JÄSSI 2011

HAJA-ASUTUKSEN JÄTEVEDET LAPPEENRANNAN SEUDULLA

Lähtötilanne 2012

Niina Tiainen

Lappeenranta 2012

Puhelin 020 7790 470
Telefax 020 7790 479

etunimi.sukunimi@svsy.fi
www.svsy.fi

Lähtötilannekatsaus

*Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012***Sisällys**

Termien selityksiä	2
1. Johdanto	3
2. Haja-asutuksen jätevedet hankealueella	4
2. Vaatimusten täytyminen	5
2.1 Kuntakohtaiset vaatimukset Etelä-Karjalassa	6
3. Käytössä olevat jätevesijärjestelmät	6
3.1 Ympärivuotinen asutus.....	7
3.2 Vapaa-ajan asunnot.....	9
3.3 Vähäiset jätevesimäärät	10
4. Johtopäätökset	11
4.1 Vaatimusten piirissä olevat kohteet ja uudistamistarve	11
4.2 Selvitysvaatus ja erot vapaa-ajan ja vakituisen asutuksen välillä.....	11
4.3 Tulevaisuus ja aktivointitarpeet	12
5. Lähteet.....	12

Termien selityksiä

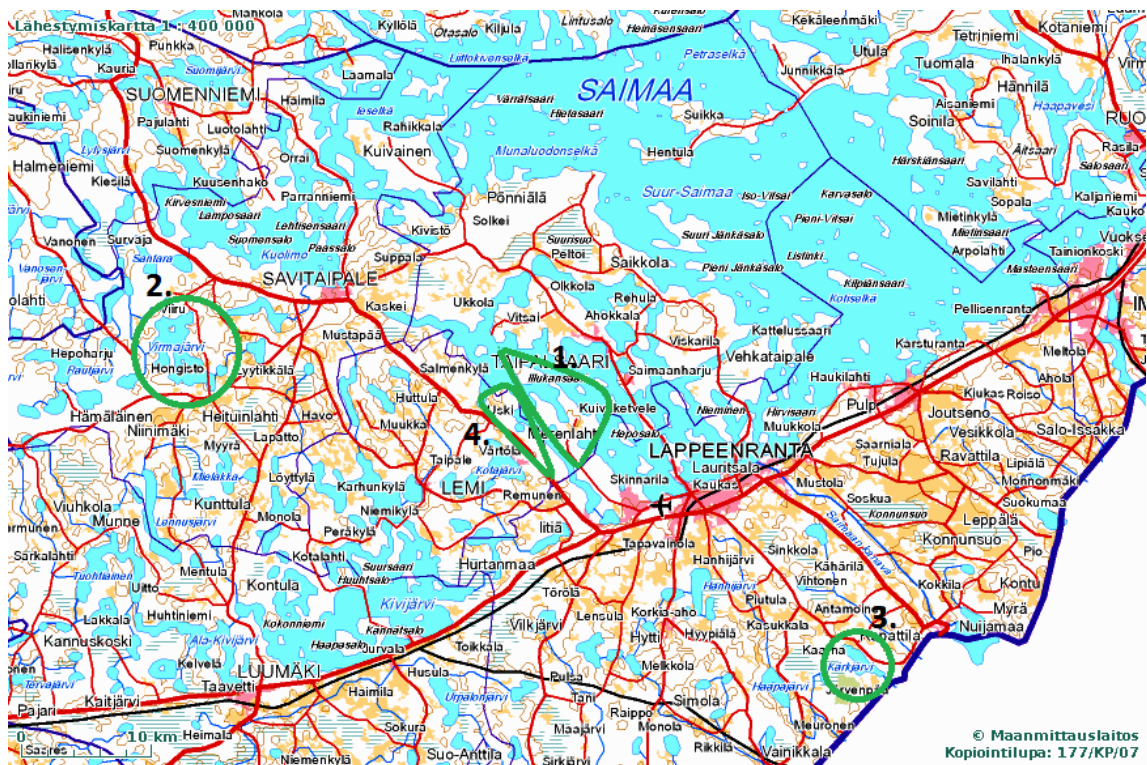
Erityisalue	Vesien suojeleminen ja maankäytön suunnittelullisesti jätevesien käsittelyn kannalta haasteelliset alueet
Harmaa jätevesi	Asumisessa erilaisista pesutoiminnoista syntyvä jätevesi, johon ei sisälly käymäläjätevettä
Jätevesiasetus	Valtioneuvoston asetus 209/2011 talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla, säädetty YSL 86/2000 nojalla, sellaisena kuin se on laissa 196/2011.
Jätevesijärjestelmä	Rakennusten jätevesirakenteet, johon sisältyvät putkistot, tuuletus, käsittelyjärjestelmä ja purkujärjestelyt.
Käsittelyjärjestelmä	Jätevesijärjestelmän osa, jossa jätevesiä käsitellään mekaanisesti, biologisesti ja/tai kemiallisesti.
Kaksiputkiviemäröinti	Rakennuksen sisäinen putkisto, jossa harmaat jätevedet johdetaan omana jakeenaan omassa putkistossaan käsittelyjärjestelmään ja käymälävedet omana jakeenaan omassa putkistossaan yleensä umpisäiliöön. Putkistot voivat olla myös talon ulkopuolella jolloin rakennuksessa on kaksiputkiviemäröinnin mahdollisuus, mutta jakeet käsitellään yhteisessä järjestelmässä.
Yksiputkiviemäröinti	Rakennuksen sisäinen putkisto, jossa käymäläjätevedet ja harmaat jätevedet johdetaan samassa putkessa yhteiseen käsittely- tai säilytysjärjestelmään.
Kohde	Neuvonta- ja kartoituskäynnit kohdistuivat kiinteistöille, joilla voi olla käytössä yksi tai useampia kohteita. Yksi kohde on kyseessä silloin, kun kiinteistöllä on vain yksi rakennus, jolla syntyy jätevesiä, nämä jätevedet johdetaan jätevesijärjestelmään. Kaksi kohdetta on esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa kiinteistöllä on sekä kesämökki, että erillinen sauna, joissa molemmissa on käytössä oma jätevesijärjestelmänsä. Kuitenkin kiinteistö, jossa on asuinrakennus ja vähäisen jätevesimäärän erillinen saunarakennus on laskettu yhdeksi kohteeksi. Myös kahdella kiinteistöllä voi olla yhteinen jätevesijärjestelmä.
Tiiviisti asuttu alue	Alue, jossa on tavanomaista haja-asutusta tiiviimpää asutusta. Esimerkiksi kylä- tai vapaa-ajan asutuskeskittymät tai kaavoitetut, mutta ei viemäroidyt alueet. Useasti alueella on talousvesikaivoja ja jätevesijärjestelmiä tai purkupaikkoja lähellä. Näillä alueilla on korkeampi riski jäteveden naapurustossa aiheuttamiin ympäristöhaittoihin, kuten hajuhaittoihin, esteettisiin haittoihin tai talousvesikaivojen pilaantumiseen.
Vähäinen jätevesimäärä	YSL 196/2011 3 a luvussa tarkoitettujen muut kuin vesikäymälän jätevedet, joiden määrä on niin vähäinen, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa, jolloin ne voidaan johtaa puhdistamatta maahan. Vähäisen jätevesimäärän kohteita ei koske jätevesiasetuksen puhdistusvaatimus. Hankkeessa vähäinen jätevesimäärä on tulkittu Ympäristöhallinnon ohjeiden 2/2009 mukaisesti.

Lähtötilannekatsaus

Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012

1. Johdanto

Ympäristöministeriö myönsi keväällä 2011 harkinnanvaraista valtionavustusta Suomen Omakotiliitto ry:n, Suomen Kylätoiminta ry:n ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n yhteishankkeena toteutettavaan haja-asutusalueiden jätevesineuvontaan Etelä-Karjalassa. Hanketta toteutettiin Lappeenrannan, Taipalsaaren, Lemin ja Savitaipaleen kuntien alueella (Kuva 1). Rahoitusta myönnettiin hankesuunnitelman mukaan kiinteistökohtaiseen neuvontaan sekä yleisneuvontaan. Tämä raportti käsittelee neuvonnan ohessa tehdyn kartoituksen tuloksia kesän ja syksyn 2011 ajalta.

Kuva 1. Kartta hankealueesta, merkattuna kohteet, joissa kiinteistökohtaista neuvontaa annettu 2011. 1.=Merenlahti, Taipalsaari, 2.= Virmajärvi, Savitaipale, 3.= Kärkjärvi, Lappeenranta ja 4.=Jokilahden länsipuoli, Lemi. Maanmittauslaitos, ammattilaisen karttapainike.

Hankkeessa on testattu Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n kehittämää kartoitus- ja neuvontakäyntien toimintamallia. Toimintamallin lähtökohtana on järjestelmällisyys ja kustannustehokkuus, joka toteutuu kartoittamalla systemaattisesti läpi priorisoituja alueita. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa yhteistyössä valittiin jokaisen hankekunnan alueelta yksi kohde, jossa kiinteistökohtaista neuvontaa asukkaille tarjottiin. Alueet valikoitiin pääasiassa vesiensuojelullisesta näkökulmasta. Neuvonta-alueet olivat Merenlahti (Taipalsaari), Virmajärvi (Savitaipale), Kärkjärvi (Lappeenranta) ja Jokilahden länsipuolen alue (Lemi).

Neuvonta- ja kartoituskäyntejä tarjottiin yhteensä 623 kiinteistöllä vesiensuojelullisesta näkökulmasta priorisoiduilla alueilla. Kiinteistöikäntä toteutui 356 kiinteistöllä (370 neuvontakohdetta), joten

kohdekiinteistöistä käytiin läpi n. 57 %. Ennalta valittujen alueiden lisäksi muutamia neuvonta- ja kartoituskäyntejä tehtiin myös asukkaiden pyynnöstä (13 kpl). Tässä raportissa käsitellään kuitenkin vain valituilla aluilla tehtyjen neuvonta- ja kartoituskäyntien tuloksia. Läpikäydyistä kohteista n. 29 % oli vakituisesti asuttuja ja n. 71 % vapaa-ajan asuntoja. Vapaa-ajan asuntojen suurta osuutta neuvontakohteista osaltaan selittää se, että valitut neuvonta-alueet sijaitsivat pääasiassa ranta-alueilla.

2. Haja-asutuksen jätevedet hankealueella

JÄSSI -jätevesihankkeen toiminta-alueella viemäriverkostojen ulkopuolisen asutuksen määrä on n. 15 600. Vakituisesti asuttuja näistä kiinteistöistä on n. 6800 ja vapaa-ajan asuntoja n. 8800 (Taulukko 1). Tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa haja-asutuksesta sijoittuu nk. erityisalueille, ei ole saatavilla. Näiden neljän kunnan alueella kuitenkin on paljon pohjavesialueita sekä ranta-alueita, joten oletettavaa on, että melko iso osa asutuksesta sijaitsee jollakin erityisalueella. Hanke-alueella vajaan 60 % kiinteistöistä käytetään vapaa-ajan asuntona, joiden varustelun oletetaan olevan vähäistä. Niiden tuottamasta todellisesta jätevesimäärästä tai laadusta ei kuitenkaan ole varmaa tietoa. Asutuksen sijainti liitettyinä syntyvän jäteveden määrään ja laatuun vaikuttaa siihen minkälainen kuormitus asutuksesta syntyy.

Taulukko 1. Arvio haja-asutuksen määrästä JÄSSI-hankkeen toiminta-alueella. Tiedot Lappeenrannan seudun ympäristötoimesta.

Kunta	Asuinkiinteistöt	Vapaa-ajan asunnot
Lappeenranta	4400	2960
Lemi	600	1200
Taipalsaari	900	3300
Savitaipale	900	1400
Yhteensä	6800	8860

Hankkeen aikana neuvonnan saaneista, 222 (60 % kohteista) kohteella syntyi vain vähäisiä jätevesimääriä. Vähäisen jätevesimäärän kohteista vain kolme oli vakituisesti asuttuja, muut 219 olivat vapaa-ajan asuntoja. Vähäistä suurempia jätevesimääriä muodostui 148 kohteella (40 % kohteista). Vähäisen jätevesimäärän kohteilla riittää jätevesijärjestelmän selvityksen tekeminen. Vähäistä suurempia jätevesiä muodostuessa koskee kohdetta tämän lisäksi asetuksen puhdistusvaatimus. Vähäisiä suurempia jätevesimääriä muodostui 42 vapaa-ajan asunnolla ja 106 vakituisesti asutulla kohteella. Näin ollen 16 % vapaa-ajan asutuksesta ja n. 97 % vakituisesti asutuista kiinteistöistä eli yhteensä 40 % kaikista läpikäydyistä kohteista, on asetuksen puhdistusvaatimuksen piirissä.

Vakituisesti asuttujen kartoitus- ja neuvontakäyntikohteiden kotitalouksien koko vaihteli 1-6 asukkaan välillä, keskimäärin asukkaita oli 2,5. Myös varustelutaso neuvontakohteissa vaihteli paljon kantovedellisistä normaalin omakotitalon varustelutasoon. Kun huomioidaan kaikki neuvontakohteet, oli yleisin varuste suihku, joka löytyi 38 %:lta neuvontakohteista. Muita varusteita olivat tiski (28 % kohteista) - ja pyykkikone (34 % kohteista) sekä WC (37 % kohteista). Vain 8 % neuvonnan saaneista arvioi kiinteistöllään parannettavan varustelutasoa seuraavan 5 vuoden aikana.

Lähtötilannekatsaus

Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012

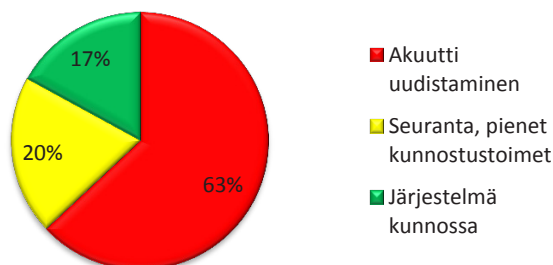
2. Vaatimusten täytyminen

Huomioitaessa kaikki läpikäytyt kohteet, kohdattiin vain yksi lainvastaiseksi tulkittava tapaus, jossa jätevedet puhdistuksen jälkeen johdettiin ojaan, josta ne kulkeutuivat Saimaaseen. Tämä oli onneksi vain yksittäistapaus ja kiinteistönomistaja lupasi ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisimman pian. Selvitys nykyisestä jätevesijärjestelmästä oli tehtynä 26 %:lla kohteista, joilla neuvontaa annettiin. Nykyisen järjestelmän käyttö ja huolto-ohjeet löytyivät vain 7 % kaikista neuvontakohteista. Kiinteistöjen omistajilta, joiden kiinteistöllä muodostuu vähäistä suurempia jätevesimääriä, edellytetään huoltotoimenpiteiden kirjaamista toimenpidepäiväkirjaan. Kuitenkin vain 4 % vähäistä suuremman jätevesimäärän kohteista oli kirjannut huoltotoimenpiteet muistiin ja kuititkin oli säilyttänyt vain 6 % kiinteistönomistajista. (Taulukko 2)

Taulukko 2. Jätevesijärjestelmien dokumentoinnin tilanne neuvontakohteilla. Toimenpidepäiväkirja/kuitit kohdassa huomioitu vain vähäistä suuremman jätevesimäärän kohteet, joita toimenpiteiden dokumentointi vaatimus koskee.

	Selvitys tai suunnitelma		Käyttö- ja huolto-ohje		Toimenpidepäiväkirja		Kuitit toimenpiteistä	
	kpl	%	kpl	%	Kpl	%	kpl	%
Ympärivuotinen asutus	39	36	11	10	7	6	21	16
Vapaa-ajan asutus	56	21	15	6	7	3	3	1
Yhteensä	95	26	26	7	14	4	24	6

Kiinteistöillä, joilla syntyi vähäistä suurempia jätevesimääriä, tarkasteltiin nykyisten jätevesienkäsittelyjärjestelmien riittävyttä verrattuna uuteen lainsäädäntöön. Arviointi tehtiin kiinteistökäynnin yhteydessä pintapuolisena tarkkailuna sekä osittain kiinteistön omistajan tietojen pohjalta. Tarkastelussa kiinnitettiin huomiota rakenteiden kuntoon, järjestelmän ikään, sijoituspaikkaan sekä syntyvien jätevesien määrään suhteessa olemassa olevaan järjestelmään. Käyttökelpoisuuden ja toimivuuden arviointi ei siis perustunut näytteenottoon. Kesän ja syksyn 2011 aikana kierretyistä kohteista 17 %:lla (26 kpl) oli nykyisen lainsäädännön vaatimukset täyttävä jätevesienkäsittelyjärjestelmä. Yli puolet (93 kpl) järjestelmistä olivat täyden uusimisen tarpeessa sillä ne eivät vastanneet nykyisellään asetuksen vaatimuksiin. Viidesosalla kohteista jätevesijärjestelmät olivat pienten kunnostustoimien tai seurannan tarpeessa. (Kuva 2) Tällöin toimenpiteinä olivat mm. nykyisen jätevesijärjestelmän toiminnan tarkkailu ja toimenpiteisiin ryhtyminen mikäli ongelmia ilmenee tai pienten parannusten tekeminen, kuten umpisäiliön täyttymishälyttimen lisääminen, tuuletusputkien hattujen lisääminen tai saostussäiliöiden tiiveyden tarkistaminen.

Kuva 2. Jätevesijärjestelmien uusimistarve, kohteilla joissa syntyi vähäistä suurempia jätevesimääriä.

2.1 Kuntakohtaiset vaatimukset Etelä-Karjalassa

Hankkeen alkaessa keväällä 2011 oli juuri astunut voimaan uusi valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011). Lainsäädännön muutosten myötä hankealueen kunnat aloittivat uusien ympäristösuojelumääräysten valmistelun tai päivittämisen. Kiinteistöikäntien alkaessa kesäkuussa 2011 hankealueen kunnissa ei päivitetty ympäristösuojelumääräykset vielä olleet voimassa. Hankealueen kunnilla on yhteinen Lappeenrannan seudun ympäristötoimi, joka aloitti nopealla aikataululla ympäristösuojelumääräysten päivittämisen. Ympäristötoimen tavoitteena on saada samanlaiset määräykset voimaan kaikkien neljän kunnan alueella. Päivitetyt ympäristösuojelumääräykset astuivat voimaan Lappeenrannassa ja Savitaipaleella 1.10.2011. Raportin kirjoitusvaiheessa ympäristösuojelumääräykset olivat Taipalsaaren kunnanvaltuuston käsittelyssä ja Lemminkäisen kunnassa määräysten käsittelyä ei ollut vielä aloitettu.

Uusissa ympäristösuojelumääräyksissä A-alueilla (I- ja II-luokan pohjavesialueet, ranta-alueet, vedenottamoiden suoja-alueet sekä erityisen kuormittavat kohteet) sovelletaan tiukempia, asetuksessa määrättyjä ohjeellisia puhdistusvaatimuksia. Lisäksi pohjavesialueilla jätevesien maahan imeyttäminen on kielletty. WC-vedet on johdettava umpisäiliöön ja harmaat vedet voidaan johtaa 2-osaisen saostussäiliön kautta täysin tiiviin suodattimen kautta maastoon. Ranta-alueilla ei puhdistettujakaan jätevesiä saa johtaa suoraan vesistöön. Jätevesien imeytysputkistot tulee sijoittaa yli 30 m etäisyydelle ylimmästä vedenkorkeudesta. Vähäiset jätevesimäärät voidaan imeyttää 10 m etäisyydellä ylimmästä vedenkorkeudesta. Laitepuhdistamosta jätevesi on johdettava maaperäkäsittelyyn. Lisäksi taajaan rakennetuilla alueilla vesihuolto tulee ensisijaisesti järjestää yhteisratkaisuin.

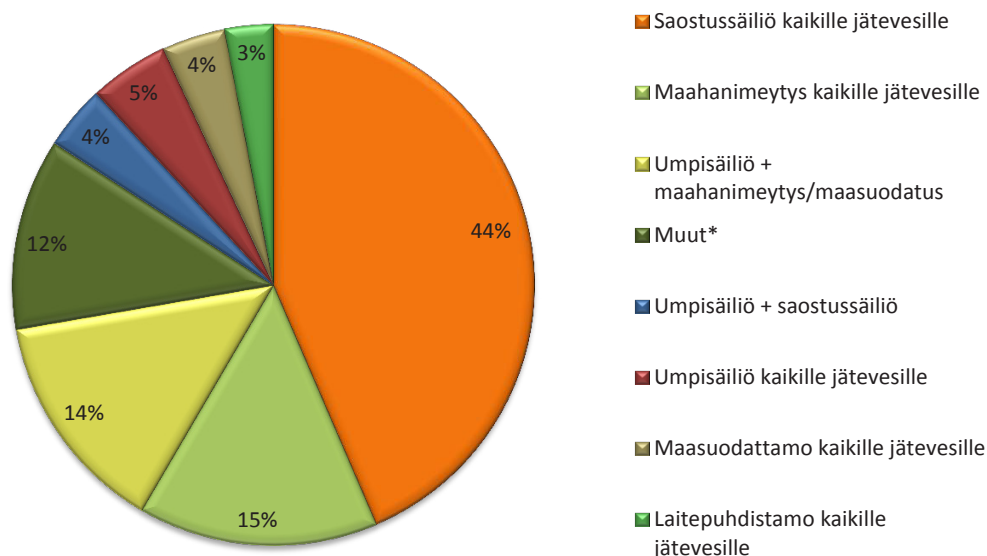
Ranta-alueen määräykset koskivat neuvonta-alueella 64 kohdetta ja näistä 14:sta (22 %) jätevesijärjestelmä täytti nykyisellään sekä asetuksen että ympäristösuojelumääräysten vaatimukset. Pohjavesialueen määräykset koskivat 21 kohdetta, joista vain yhdellä (5 %) asetuksen ja ympäristösuojelumääräysten vaatimukset täyttyivät. Näihin tarkasteluihin on huomioitu vain kiinteistöt, joilla syntyi vähäisiä suurempia jätevesi-määriä. Muutamilla kiinteistöillä asetuksen vaatimukset olisivat täyttyneet, mutta ympäristösuojelumääräysten kautta tulleet tarkemmat määräykset eivät.

3. Käytössä olevat jätevesijärjestelmät

Läpikäydyillä kohteilla (370 kpl) oli käytössä paljon erilaisia jätevesien käsittelyjärjestelmiä. Yksi-putkiviemäröinti oli käytössä 116 kohteessa (78 %) ja kaksiputkiviemäröinti 32 kohteessa (22 %). Neuvonta-alueella yleisin suurempien kuin vähäisten jätevesimäärien käsittelyjärjestelmä on pelkkä saostussäiliö kaikille jätevesille, josta yleisimmin purku maaperään. Tällainen käsittely oli käytössä 65 kohteessa (44 % kohteista). Toiseksi yleisin järjestelmä on saostuskaivo esikäsittelyinä, jonka jälkeen maahanimeyttäminen, kaikille jätevesille, löytyi 22 kohteesta (15 % kohteista). Kolmanneksi yleisin on kaksivesiviemäröinti, jossa mustat vedet johdetaan umpisäiliöön ja harmaat vedet saostussäiliöiden kautta rakennettuun maaperäkäsittelyyn. Näitä järjestelmiä oli 20 kohteella (n. 14 % kohteista). Harvinaisimpia käsittelyvaihtoehtoja olivat pienpuhdistamot, joita oli vain viidellä kohteella käytössä. (Kuva 3)

Lähtötilannekatsaus

Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012

Kuva 3. Neuvonta-alueella käytössä olevat jätevesienkäsittelyjärjestelmät ja niiden yleisyys vähäistä suuremman jätevesimäärän kiinteistöillä (vapaa-ajan asutus sekä vakituinen asutus).

*Muihin järjestelmiin kuuluvat harmaiden vesien käsittelyjärjestelmät mm. harmaavesisuodattimet, saostus + rakennettu maaperäkäsittely ja pelkkä saostuskaivokäsittely sekä yksinkertainen maaperäkäsittely

3.1 Ympärivuotinen asutus

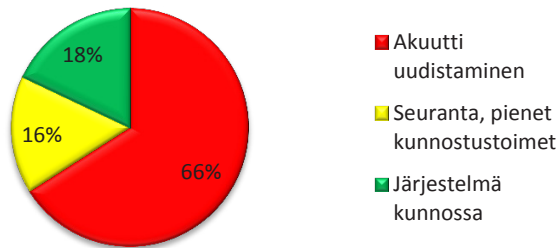
Läpikäydyistä ympärivuotisesti asutuista kohteista vain kolmella muodostui vähäisiä jätevesimääriä. Vähäistä suurempia jätevesimääriä muodostui 106 vakituisesti asutulla kohteella, näistä 86 % (91 kpl) oli käytössä 1-putkiviemäröintiin perustuva jätevesienkäsittelyjärjestelmä. 1-putkiviemäröidyillä kohteilla yleisin käsittelyjärjestelmä oli pelkkä saostussäiliö kaikille jätevesille (purku yleisimmin maastoon). Pelkkiä saostuskaivokäsittelyitä oli yhteensä 57 kiinteistöllä (54 % kohteista). Toiseksi yleisin järjestelmä oli saostussäiliö esikäsittelynä jonka jälkeen rakennettu maaperäkäsittely, joita oli 26 kiinteistöllä (25 % kohteista). Harvinaisempia järjestelmiä olivat umpisäiliö kaikille vesille (4 kpl) sekä pienpuhdistamo (4 kpl). (Taulukko 2)

15 kohteessa (14 %) oli käytössä 2-putkiviemäröintiin perustuva järjestelmä. Yleisin järjestelmä 2-putkiviemäröidyissä kohteissa oli umpisäiliö WC-vesille ja rakennettu maaperäkäsittely harmaille vesille, jollaisia kohdattiin 10 kiinteistöllä (9 % kohteista). Umpisäiliö WC-vesille ja pelkkä saostuskaivokäsittely harmaille vesille oli käytössä 4 kohteessa (4 %). (Taulukko 2) Asukkailta saatujen tietojen mukaan 20 % yksiviemäröidyistä kohteista olisi mahdollista muuntaa kaksiputkiviemärijärjestelmiksi.

Järjestelmä oli täyden uudistamisen tarpeessa 66 %:lla kohteista. Suurin osa uudistamistarpeessa olevista järjestelmistä olivat pelkkiä saostuskaivokäsittelyitä, joista jätevedet johdetaan maaperään. Muutamissa tapauksissa täysi uudistaminen tuli kyseeseen myös järjestelmissä joissa esikäsittelynä saostuskaivot ja tämän jälkeen rakennettu maaperäkäsittely. Pienempiä muutoksia tai seurantaa vaativat kohteet olivat useimmiten maaperäkäsittelyyn liittyvät järjestelmät ja vanhemmat umpisäiliöt. Nykyisellään kunnossa

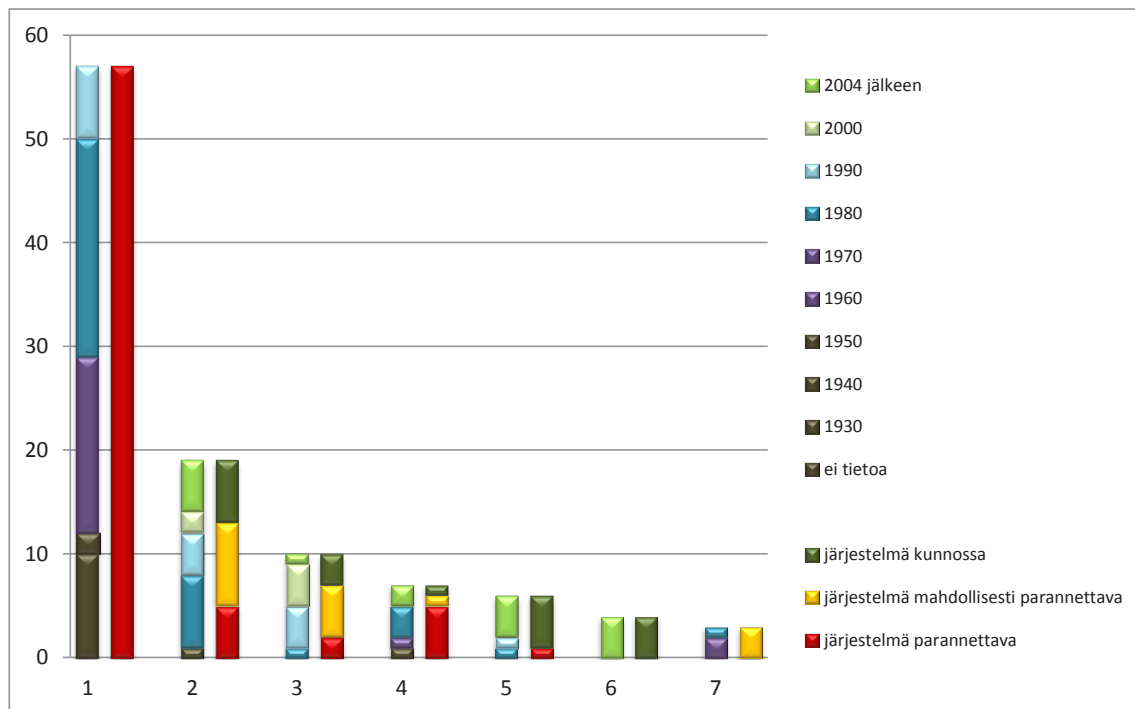
Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012

oleviksi järjestelmiksi luokiteltiin useimmiten maasuodattamot ja joitakin maameyttämöitä, jotka on rakennettu 2000-luvulla sekä pienpuhdistamot. (Kuva 4 ja 5)

Kuva 4. Jätevesijärjestelmien uusimistarve vakituisella asutuksella, jossa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä.

Jätevesijärjestelmistä 2 % (2 kpl) oli rakennettu ennen vuotta 1970; 19 % (20 kpl) 1970-luvulla, 47 % (50 kpl) vuosina 1980-2000 ja 2000-luvulla 21 % (22 kpl). 15 % (16 kpl) järjestelmistä oli rakennettu tai uudistettu vuoden 2004 jälkeen, joten niiden voidaan olettaa vastaavaan asetuksen vaatimuksiin. (Kuva 5)

Kuva 5. Vakituisesti asuttujen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien rakennusvuosi (uusimman osan) ja parantamistarve. 1) Saostussäiliö kaikille jätevesille, 2) Maameyttämö kaikille jätevesille, 3) Umpisäiliö + rakennettu maaperäkäsittely, 4) Muut, sekalaiset järjestelmät, 5) Maasuodattamo kaikille jätevesille, 6) Laitepuhdistamo kaikille jätevesille ja 7) Umpisäiliö kaikille jätevesille.

Lähtötilannekatsaus

Haja-asutuksen jätevedet neuvonta-alueella – Lähtötilanne 2012

3.2 Vapaa-ajan asunnot

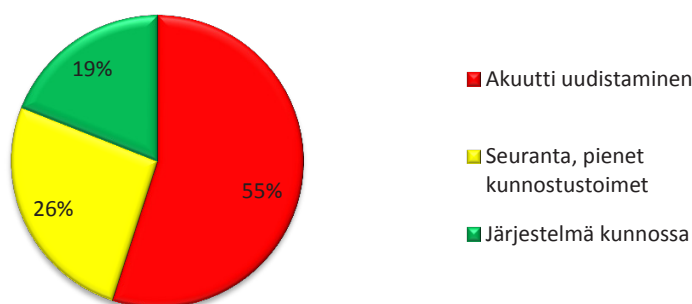
Neuvonnan saaneista vapaa-ajanasutuskohteista 219:ssä (84 %) syntyi vain vähäisiä jätevesimääriä ja 42 (16 %) kohteessa muodostui vähäistä suurempia jätevesimääriä. Tässä luvussa kuvaillaan niiden vapaa-ajanasuntojen jätevesien käsittelyä, joissa muodostui vähäistä suurempia jätevesimääriä.

Vapaa-ajanasunnoista 11 (26 %) kohteessa muodostui pelkästään harmaita vesiä, joten käymälänä oli kuivakäymälä. Perinteiset huussit olivat yleisin käymälävaihtoehto, mutta myös kompostoivia ulkokäymälöitä oli runsaasti. Pelkkiä harmaita vesiä käsiteltiin yleisimmin saostussäiliökäsittelyssä (5 kpl, 45 %). Harmaita vesiä käsiteltiin myös yksinkertaisessa maaperäkäsittelyssä (3 kpl, n. 27 %) sekä maahanimeyttämöissä (3 kpl, n. 27 %).

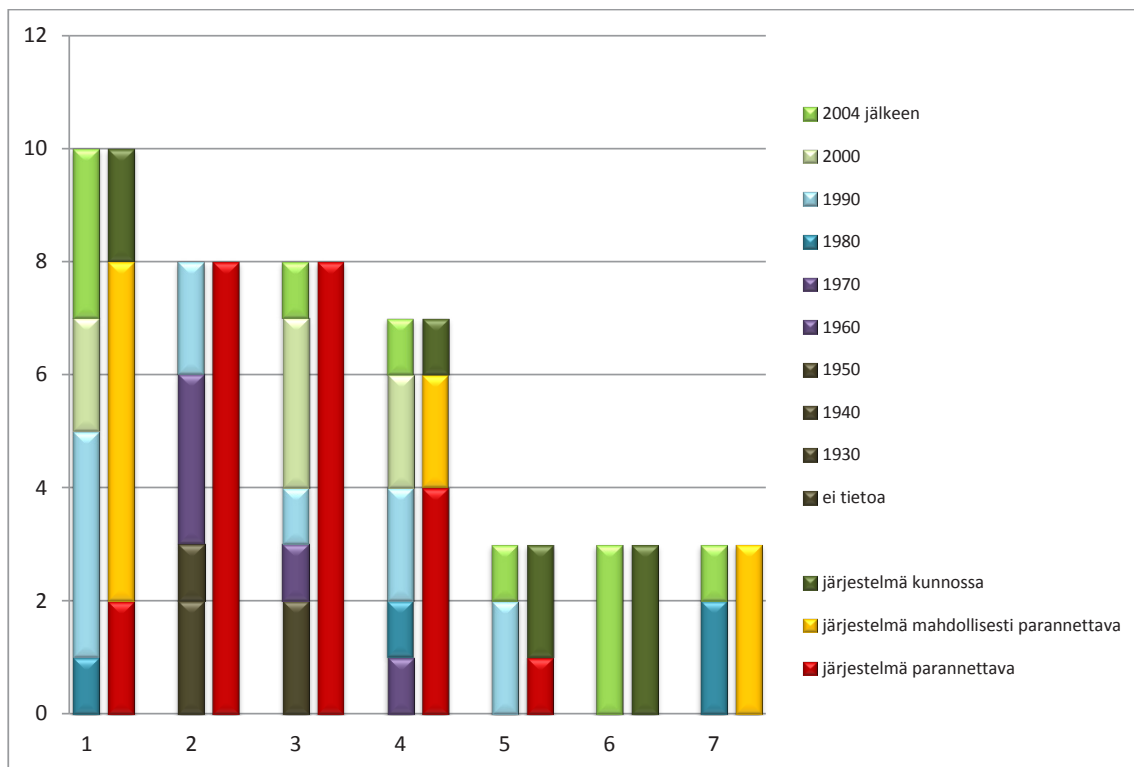
Samaan järjestelmään johdettiin käymälävesiä ja harmaita vesiä 14 (33 %) kohteesta. Yleisin jätevesien käsittelyjärjestelmä näillä kohteilla oli pelkät saostuskaivot (8 kpl, 19 % kaikista vapaa-ajanasunnoista joissa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä). Toiseksi yleisimmin käytössä oli maahanimeyttämö (3 kpl, 7 % kaikista vapaa-ajanasunnoista joissa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä). Kolmessa kohteessa kaikki vedet johdettiin umpisäiliöön (7 % kaikista vapaa-ajanasunnoista joissa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä). (Taulukko 3)

17 (40 %) vapaa-ajan asunnolla oli käytössä 2-putkiviemäröintiin perustuva käsittelyjärjestelmä. Näissä kohteissa käymälävedet johdettiin umpisäiliöön ja harmaat vedet käsiteltiin yleisimmin maahanimeyttämössä (9 kpl, 21 % kaikista vapaa-ajanasunnoista joissa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä). Toiseksi yleisin käsittelyjärjestelmä 2-putkiviemäröidyillä vapaa-ajan asunnoilla oli umpisäiliö wc-vesille ja yksinkertainen maaperäkäsittely harmaille vesille (5 kpl, 12 % kaikista vapaa-ajanasunnoista joissa syntyy vähäistä suurempia jätevesimääriä). Kahdessa kohteessa oli harmaiden vesien käsittelyyn saostuskaivot ja yhdessä kohteessa maasuodattamo. (Taulukko 3)

55 % neuvonnan kohteina olleista vapaa-ajan kiinteistöistä oli jätevesijärjestelmän uusimisen tarpeessa. Uusimistarvetta oli erityisesti pelkissä saostuskaivokäsittelyissä. Umpisäiliöt ja maaperäkäsittelyt vaativat pienempiä muutoksia tai järjestelmän toimivuuden tarkkailua. Asetuksen vaatimukset täyttäviä järjestelmiä olivat useimmiten maahanimeyttämöt. (Kuva 6 ja 7)

Kuva 6. Jätevesijärjestelmien uusimistarve läpikäytyillä vapaa-ajan kiinteistöillä, joilla muodostuu vähäistä suurempia jätevesimääriä.

Kuva 7. Vapaa-ajan asutuksen vähäistä suurempien jätevesimäärien jätevesijärjestelmien rakennusvuosi (uusimman osan) ja parantamistarve. 1) Umpisäiliö + rakennettu maaperäkäsittely, 2) Saostussäiliö kaikille jätevesille, 3) saostussäiliö tai yksinkertainen maaperäkäsittely harmaille vesille 4) Umpisäiliö + saostussäiliö/yksinkertainen maaperäkäsittely, 5) Maimeyttämö kaikille jätevesille, 6) Maimeyttämö harmaille jätevesille ja 7) Umpisäiliö kaikille jätevesille.

3.3 Vähäiset jätevesimäärät

Vähäisiä jätevesimääriä muodostui 222 kohteessa eli 60 % kaikista neuvontakohteista, joista kolme oli vakituisesti asuttuja ja loput vapaa-ajan asuntoja. Yhdessä kohteessa saunan vähäiset pesuvedet johdettiin suoraan vesistöön, eli lainvastainenkin tapaus kohdattiin. 48 (22 %, kohteista, joilla syntyi vähäisiä jätevesimääriä) kohteessa ei vähäisille jätevesimäärille ollut mitään käsittelyjärjestelmää, jolloin sisään kannetut vedet johdettiin putkella seinän ulkopuolelle maahan tai kaadettiin käytettynä maastoon. Niissä kohteissa, joissa oli käsittelyjärjestelmä johdettiin pesuvedet 87 (39 %) tapauksessa imeytyskaivoon, 73 (33 %) tapauksessa kivipesään ja 5 (2 %) kohteessa kasvillisuusaarekkeeseen sekä 6 (3 %) kohteessa vedet johdettiin imeytysputkella maaperään. 22 (10 %) kohteessa yksinkertaisen maaperäkäsittelyn edessä oli saostuskaivo esikäsittelyä.

Vähäisten jätevesimäärien kiinteistöillä parannusehdotukset koskivat lähinnä imeytyspaikan siirtämistä kauemmas vesirajasta tai saostussäiliön lisäämistä ennen tiskivesien käsittelyjärjestelmää, mikäli vedet johdettiin putkella ulos rakennuksesta. Kohteissa, joissa pesuvedet johdettiin käsittelemättä maahan, suositeltiin johtamaan vedet asetuksen vaatimuksen mukaisesti hallitusti maaperään imeytymään joko imeytyskaivon tai kivipesän kautta.

4. Johtopäätökset

4.1 Vaatimusten piirissä olevat kohteet ja uudistamistarve

Vähäisen jätevesimäärän kohteita oli neuvonta-alueella 60 % kaikista kohteista. Vuonna 2011 neuvonta-alueet olivat kohdistuneet alueilla, joissa tiedettiin olevan runsaasti vapaa-ajan asutusta. Ja kuten tuloksista käy ilmi, vain kolme vakituisesti asutuista kiinteistöistä luokiteltiin vähäisen jätevesimäärän piiriin. Tämä suhde vähäisen jätevesimäärän kohteista tuskin pitää paikkansa koko Etelä-Karjalan alueella. Vaikka vapaa-ajan asunnot usein sijaitsevat erityisalueilla, erityisesti ranta-alueilla, tulisi tulevana vuosina neuvontaa kohdistaa enemmän puhdistusvaatimuksen piiriin kuuluville kiinteistöille mikäli halutaan tavoittaa ne kohteet joiden järjestelmät ovat akuutin uudistamisen tarpeessa. Sillä puhdistusvaatimuksen piirissä olevia kohteita voidaan arvioida olevan hieman enemmän erityisalueiden ulkopuolella kuin erityisalueilla, johtuen siitä, että suurimman osan vapaa-ajan asunnoista ja sitä kautta vähäisen jätevesimäärän kiinteistöistä voidaan olettaa sijaitsevan ranta-alueilla. Toisaalta jos halutaan priorisoida erityisalueita ja ehkäistä mm. ranta-alueiden virheinvestoinnit on perusteltua kohdentaa neuvonta erityisalueille.

Keväällä 2011 voimaan astuneet lainsäädännön muutokset ovat aiheuttaneet asukkaille epätietoisuutta oman järjestelmänsä riittävydestä. Haasteita neuvonnalle aiheuttivat myös hankealueen kuntien vasta päivitys vaiheessa olleet ympäristönsuojelumääräykset. Neuvonta-alueen vakituisesti asutuista kohteista 66 % oli akuutin uudistamisen tarpeessa, kun huomioidaan ne kiinteistöt, joilla muodostui vähäistä suurempia jätevesimääriä. Näistä kohteista 16 lukeutui ikävapautuksen piiriin, eli n. 15 % vakituisesti asutuista kohteista. Ikävapautukseen ovat automaattisesti oikeutettuja 9.3.2011 68 -vuotta täyttäneet kiinteistönomistajat, jotka asuvat vakituisesti omistamallaan kiinteistöllään.

Osa Etelä-Karjalan alueella olevista uudistamistarpeessa olevista kohteista olisi mahdollista liittää viemäriverkostoon. Etelä-Karjalan alueella on käynnissä Potkua vesihuoltoon hanke, jonka tavoitteena on edistää vesiosuuskuntien perustamista potentiaalisille alueille. Päällekkäinen työ vältettiin näiden kahden hankkeen välillä ja JÄSSI kohdisti neuvontansa alueille, jotka eivät kuuluneet potentiaalisen yhteisviemäroinnin tai osuuskunnan piiriin.

4.2 Selvitysvaatus ja erot vapaa-ajan ja vakituisen asutuksen välillä

Jätevesiasetuksessa (209/2011) on määritelty vaatimukset jätevesijärjestelmän dokumentoinnille. Vaatimus nykyisen jätevesijärjestelmän selvityksestä koskee kaikkia kiinteistöjä. Kaikilla kiinteistöillä, joissa on olemassa jonkinlainen jätevesienkäsittelyjärjestelmä, tulee löytyä myös järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet. Huoltotoimenpiteiden dokumentointi puolestaan koskee vain vähäistä suuremman jätevesimäärän kohteita.

Selvitys nykyisestä jätevesijärjestelmästä oli tehtynä 26 % neuvontakohteista. Suurin syy selvityksen tekemättä jättämiseen on luultavasti ollut asukkaiden tietämättömyys kyseistä vaatimuksesta. Toisen syyn voidaan olettaa olevan selvityksen täyttämisen vaikeus, mm. termit koetaan vaikeana.

Selvitys oli tehtynä hieman yleisemmin vakituisesti asutuilla kohteilla (36 %) kuin vapaa-ajan asutuksen kohteilla (21 %). Niissä vapaa-ajankohteissa joissa muodostui vähäistä suurempia jätevesimääriä, oli selvitys tehtynä lähes yhtä useasti kuin vakituisesti asutuilla kiinteistöillä (31 %). Tähän voidaan olettaa olevan syynä se, että edellä mainitut kohteet ovat suhteellisen uusia rakennuksia tai niiden varustelutasoa on paranneltu, jolloin myös jätevesiasia on usein paremmin huomioitu. Tämä saattaa myös osaltaan tukea havaintoa, että vapaa-ajan asutuksen kohteilla havaittiin n. 10 % vähemmän akuutissa uudistamistarpeessa olevia jätevesienkäsittelyjärjestelmiä.

4.3 Tulevaisuus ja aktivointitarpeet

JÄSSI -jätevesihankkeen toiminta-alueella (Lappeenranta, Lemi, Savitaipale ja Taipalsaari) on yhteensä n. 15 600 haja-asutusalueen kiinteistöä, jotka ovat kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn varassa. Siirtymäajan jatkuessa vuoteen 2016 asti, tulisi hanke-alueella mahdollisesti uusia joka vuosi vajaat 2000 jätevesijärjestelmää. Nykyisin uusitaan kymmeniä, ei edes satoja järjestelmiä vuosittain. Ennen kaikkea erityisalueilla sijaitsevat akuutin uusimistarpeen jätevesijärjestelmien uusimista tulisi kiirehtiä. Tehokkaat aktivointitoimenpiteet, neuvonta ja yleinen tiedotus, ovat siis todella tarpeen.

5. Lähteet

YSL 196/2011 *Laki ympäristönsuojelulain muutoksesta*

Valtioneuvoston asetus 209/2011 *talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla*

Peuraniemi, M. & Örnmark, K. 2010: *Haja-asutuksen jätevedet, lähtötilanne 2011*. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry.

Suomen Kylätoiminta ry
Suomen Omakotiliitto ry

Etelä-Karjalan jätevesineuvontapilotti JÄSSI 2011

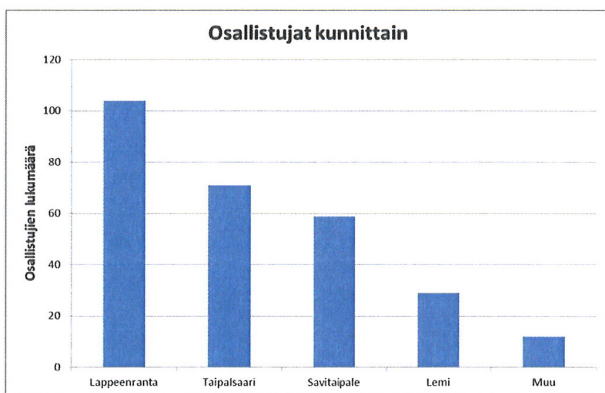
KYLÄILTOJEN PALAUTE

JÄSSI-jätevesihanke: Kyläiltojen palaute

1. Jätevesi-iltojen ja osallistujien jakautuminen kunnittain

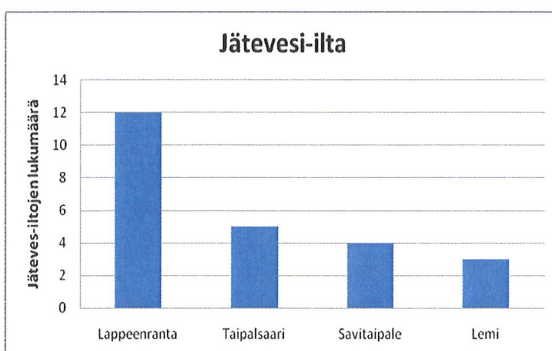
Jässi-jätevesihankkeen aikana on toteutettu 24 kyläkohtaista jätevesi-iltaa, joista 22 on kerätty taustatietoa ja palautetta asukkailta. Kyläiltoihin osallistui 479 henkilöä ja kyselylomake jaettiin 434 henkilölle. Kyselyyn vastasi 255 henkilöä. Palautekyselyihin vastattiin kiitettävästi, vastausprosentti oli 59 %. Kyselylomake on liitteenä 1. Lomakkeen ensimmäisen puolen kysymyksissä kartoitettiin nykyisen jätevesijärjestelmän ominaisuuksia ja lomakkeen toisella puolella kerättiin palautetta illan onnistumisesta.

Kuva 1 Jätevesi-iltojen osallistujien jakautuminen kunnittain.

Kuvassa 1 näkyy miten jätevesi-iltoihin osallistujien lukumäärät jakautuvat eri kuntien kesken. Jätevesi-iltoja järjestettiin tasaisesti kaikkien kuntien alueilla. Tavoitteena oli että tilaisuuksista noin puolet järjestettäisiin Lappeenrannassa ja puolet Taipalsaaren, Savitaipaleen ja Lemmin kunnissa.

Kuvassa 2 on järjestettyjen jätevesi-iltojen jakauma eri kuntien kesken.

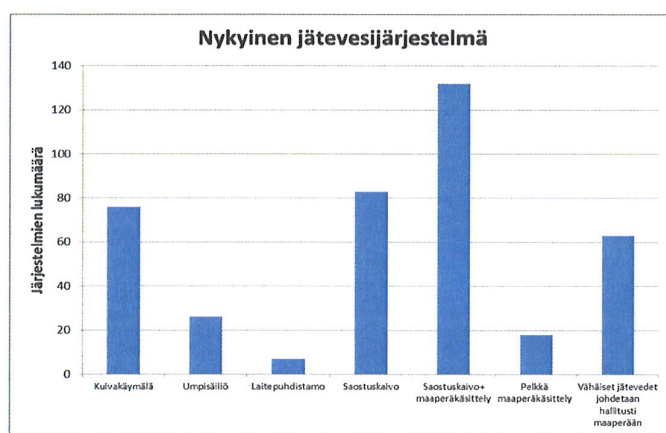
Kuva 2. Jätevesi-illat eri kuntien alueella.

2. Taustatietoa iltoihin osallistuneista

Palaute yleisneuvonnasta

JÄSSI-jätevesihanke: Kyläiltojen palaute

Kyselylomakkeella saatiin tiedot 302 kiinteistön osalta. Noin 65 % kyselyyn vastanneista oli omakotitalo ja 35 % vapaa-ajan asunto. 80 % vastanneista nykyinen viemäröintijärjestelmä on yksiputki-viemäröinti eli kaikki jätevedet johdetaan samaan järjestelmään. Vastanneista 25 % oli kuivakäymälä. Kuivakäymälä on usein suosittu vaihtoehto vapaa-ajan asunnoilla. Kuvasta 3 nähdään, että yleisimpiä jätevedenkäsittelyjärjestelmiä ovat saostuskaivojen ja maaperäkäsittelyn yhdistelmä sekä pelkkä saostuskaivokäsittely. Saostuskaivoja kiinteistöillä oli yleensä 2 tai 3.

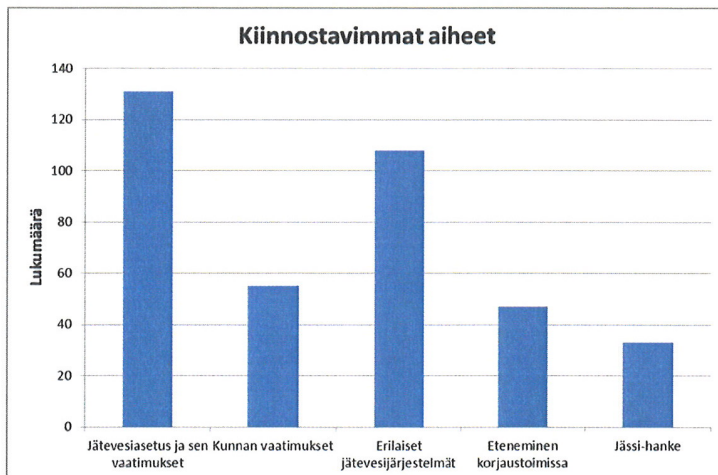
Kuva 3. Erilaisten jätevesijärjestelmien määrät

Kyselyyn vastanneista 44 % suunnitteli jätevesijärjestelmänsä muutoksia. Todennäköisesti uudistamistarve koskee vielä suurempaa osaa kiinteistönomistajista. Positiivista on huomata, että kuitenkin lähes puolet vastaajista on jo suunnittelemassa uudistuksia.

3. Jätevesi-iltojen anti ja markkinointi

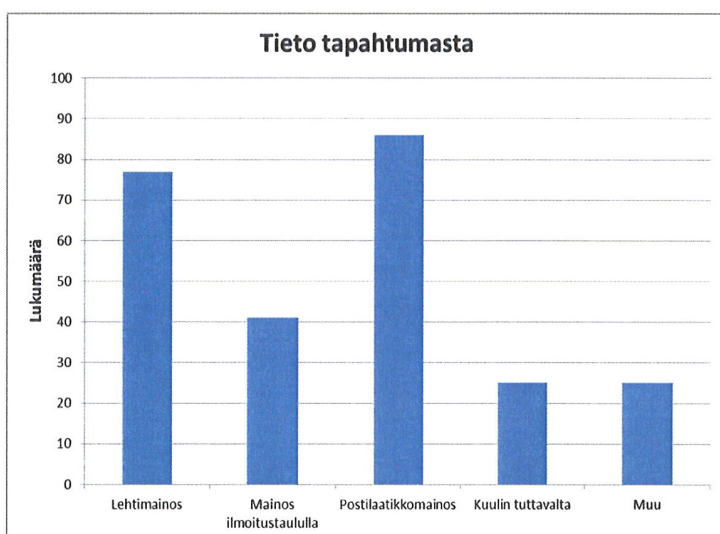
Jätevesi-iltoihin osallistuneista kiinteistönomistajista 95 % koki saaneensa uutta tietoa jätevesiasioista. Kuvasta 4 nähdään, että aiheista eniten iltaan osallistuneita kiinnostivat uuden asetuksen vaatimukset ja lähes yhtä paljon erilaiset jätevesijärjestelmät.

JÄSSI-jätevesihanke: Kyläiltojen palaute

Kuva 4. Mielenkiintoisimmat aiheet jätevesi-illoissa

Iltojen tehokkaimpina markkinointikanavina toimivat postilaatikkomainokset ja sanomalehtimainokset. Maksettuja lehtimainoksia jätevesi-illoista oli Etelä-Saimaassa, Kaakonkulmassa, Joutseno-lehdessä ja Länsi-Saimaan sanomissa. Paikalliset lehdet ilmoittelivat illoista usein myös omissa tapahtumakalentereissaan. Postilaatikkojakelua suorittivat kyläyhdistysten yhteyshenkilöt sekä hankkeessa työelämään valmennuksessa ollut harjoittelija. Ilmoitustauluille mainoksia jakoivat pääsääntöisesti paikalliset kyläyhdistykset. Pääasialliset muut tiedotuskanavat olivat Etelä-Karjalan radio ja hankkeen omat nettisivut sekä Etelä-Karjalan maakuntaportaalin tapahtumakalenteri.

Kuva 5. Jätevesi-iltojen markkinoinnin tavoitavuus

Palaute yleisneuvonnasta

JÄSSI-jätevesihanke: Kyläiltojen palaute

4. Palaute jätevesi-illoista

Jätevesi-iltoihin osallistuneilta kerättiin myös sanallista palautetta illasta. Positiivisia sanallisia palautteita tuli huomattavan paljon enemmän kuin negatiivisia palautteita.

Muutamia poimintoja illan ruusuista:

- Hyvä neuvonta ja opastus.
- Lisätieto on aina hyväksi.
- Hyvät esitelmät ja hyvä neuvonta.
- Esitys oli selkeä ja asian esittäjät esiintyivät luontevasti (= osasivat asiansa, ei hapuilleet). Esitystapa oli konkreettinen ja ymmärrettävä, monipuolinen esitys.
- Hanke on hyvä.
- Hyvä ilta kokonaisuudessaan.
- Hyvä esitys, eri vaihtoehtoja tuli hyvin esille (kuvat erinomainen lisä).
- Hyvä, kun käyvät antamassa neuvoja eri kylillä ettei tarvitse lähteä montaa kertaa pitkältä matkasta hoitamaan asioita.
- Puolueeton tilaisuus, riittävän ajoissa ilmoitettu, hyvä tilaisuus!
- Hyvä kun tarjottiin mahdollisuutta järjestää neuvontatilaisuus.
- Kiitos, että järjestitte tämän tilaisuuden.
- Erittäin selkeä ja ymmärrettävä esittely eli selvällä suomenkielellä.
- Asiantuntemusta oli kiitettävästi.
- Selkeä johdonmukainen.
- Selkeästi kerrottu ja monipuolinen info, auttaa pitkälle tilanteen tullessa.
- Asiallisesti ja paljon asiaa tiiviissä paketissa esitelty.
- Asiallinen, osallistujat huomioonottava.

Muutamia poimintoja illan risuista:

- Eri laitteiden toimintaa selvitettävä, osa tarpeen!
- Ei ruusuja.
- Olisiko paikalle kenties saanut kunnan edustajia kertomaan aikomuksista alueella?
- Esitellä eri vaihtoehtoja, hintoja, konkreettista, hintatietoja mistä hankitaan, mitä maksaa.
- Testitulokset voi esittää puolueettomasti.
- Edetkää konkretiaan.
- Ei juurikaan uutta tietoa.
- Moni ei ehkä tiennyt tästä tilaisuudesta jos ei tilaa paikallislehteä (itse kuulin sattumalta).
- Maaperäkäsittelyratkaisuiden huollosta olisin tarvinnut tietoa enemmän ja samaten jonkinlaisista kustannusarvioista eri ratkaisuille.
- Hinnat laitteilla liian kalliita eläkeläisten hankittaviksi.
- Enemmän kaipaisin esimerkkejä ja havainnekuvia erilaisista järjestelmistä.

KOOSTE TÄSMÄNEUVONNAN PALAUTEKYSELYISTÄ

Ensimmäinen palautekysely / tyytyväisyys

Täsmäneuvonnasta kerättiin palautetta heinäkuun aikana Virmajärven alueelta. Neuvontakäyntien yhteydessä 100 kiinteistölle jaettiin palautekyselylomake (koosteen liitteenä). Palautetta antoi yhteensä 48 neuvonnan saanutta asukasta. Palautetta annettiin siis kiitettävästi. Vastausten perusteella saatiin tietoa mm. siitä, miten asukkaat ovat kokeneet neuvontakäynnin ja mihin toimenpiteisiin on neuvontakäynnin jälkeen ryhdytty.

Kaikki palautekyselyyn vastanneista kertoivat neuvontakäynnin sujuneen hyvin, vastausvaihtoehtojen ollessa: hyvin, ok tai huonosti. Kiinteistökäynnissä parhaiksi puoliksi nostettiin mm. tiedon saanti asiantuntijalta, oman jätevesitilanteen selkeytyminen, kysymyksiin vastausten saaminen sekä järjestelmän tarkasteleminen paikan päällä. Vapamuotoisen palautteen mukaan asukkaat pitivät neuvontaa tärkeänä ja vesiensuojelua kaikkien etuna. Vastausten perusteella voidaan asukkaiden sanoa olleen tyytyväisiä kiinteistökäyntiin ja he toivoivat hankkeen jatkumista.

Kysyttäessä mitkä tekijät auttaisivat jätevesiasiansa etenemistä, tärkeimmäksi asiaksi nousi lakimuutosten selviäminen (9 kpl). Toiseksi tärkeimmäksi asiaksi ihmiset nostivat ilmaisen suunnittelun (7 kpl), mikä helpottaisi jätevesijärjestelmän uusimista. Myös oman kyläyhdistyksen tiedottamista pidettiin tärkeänä uusimisen helpottamisessa (6 kpl). Vastaajista vain 5 toivoi kertausta kiinteistökäynnin tuloksista ja ajatteli tämän helpottavan jätevesiasiansa etenemistä. Näihin kysymyksiin, jotka koskivat asiassa etenemisen helpottamista, valitettavan harvalta vastaus kuitenkin saatiin.

Palautekyselyyn oli merkitty viimeinen vastausten jättöpäivämäärä, joten kiinteistönomistajat joutuivat antamaan palautteen hyvin pian neuvontakäynnin jälkeen. Etuna tässä oli se, että asukkailla oli vielä tuoreessa muistissa neuvontakäynnistä jääneet tuntemukset ja näin ollen vastausten voidaan olettaa olevan todenmukaisia. Sitä, mihin toimiin kiinteistönomistajat neuvontakäynnin jälkeen ryhtyivät, ei kuitenkaan näin lyhyellä ajalla saatu selville.

Suomen
KYLÄTOIMINTA RY
BYAVERKSAMHET I FINLAND R.F.

Suomen
VESIENSUOJELU
YHDISTYSTEN LIITTO RY

JÄSSI-jätevesihanke: Kooste täsmäneuvonnan palautteesta

Toinen palautekysely / annettujen neuvojen ymmärtäminen

Täsmäneuvonnassa pyydettiin neuvonnan saaneilta asukkailta palautetta vuoden vaihteessa 2011-2012. Palautekyselyt lähetettiin Merenlahden alueelle kaikille vakituisesti asutuille kiinteistöille ja Kärkjärvelle kaikille neuvonnansaaneille kiinteistönomistajille. Kyselyiden perusteella oli tavoitteenä saada käsitys siitä, ovatko kiinteistönomistajat ymmärtäneet neuvojen antamat neuvot oikein sekä onko käynnin jälkeen ryhdytty toimenpiteisiin. Palautekyselyitä lähetettiin 66 kpl ja niistä 20 palautui. Lähetetyt kyselyt myös yksilöitiin niin, että vastausten perusteella voitiin seurata kuinka hyvin asukkaat olivat ymmärtäneet annetut neuvot.

Vastanneista 15 kertoi neuvontakäynnin sujuneen hyvin. Neljä vastaajista luokitteli neuvontakäynnin sujuneen ”ok” ja 2 vastaajista arvioi käynnin sujuneen huonosti. Eroa aikaisempaan palautekyselyyn oli hiukan, sillä aiemmin kaikki vastaajat kertoneet käynnin sujuneen hyvin. Kiinteistö-käynnin parhaiksi puoliksi nostettiin mm. neuvojan asiallisuus ja neuvot paikanpäällä. Negatiivinen palaute ei niinkään koskenut neuvontaa ja sen laatua, vaan yleisesti jätevesiasetusta ja rahallisia investointeja joita uusi asetus haja-asutusalueen asukkaille aiheuttaa. Yhden vastauksen perusteella, josta ilmeni asukkaan tyytymättömyys neuvontakäyntiin, sai käsityksen että asukas oli odottanut paikalle saapuvan suunnittelijan.

Vapaamuotoiseen palauteosioon muutama vastaaja oli antanut hyvinkin negatiivista palautetta. Eniten kritiikki koski valtakunnallisia päättäjiä, jotka ovat ajaneet jätevesiasetuksen muutosta. Vääryyttä kokeneet ihmiset saivat mahdollisuuden purkaa ajatuksiaan palautekyselyn kautta, vaikkei kritiikki koskenutkaan ko. hanketta ja annettua neuvontaa.

Kysyttäessä asukkailta mitkä asiat auttaisivat jätevesijärjestelmän uudistamisessa, vastauksia saatiin harmillisen vähän. Mutta silti yleisimmät vastaukset koskivat taloudellisia avustuksia, ilmainen suunnittelu (6 kpl) ja taloudellisen avustuksen saaminen (6 kpl) olivat yleisimmät vastaukset. Neuvontakäyntien aikana ei näillä alueilla ollut vielä selvyyttä uusista ympäristönsuojelumääräyksistä, joten myös kunnallisten ympäristönsuojelumääräysten selviämistä (6 kpl) pidettiin sellaisena asiana, joka helpottaisi jätevesijärjestelmän uusimisessa. Vähiten tärkeänä pidettiin uutta neuvontakäyntiä (0 kpl), valvontaa/viranomaistarkastuksia (1 kpl), vesiosuuskunta apua (1 kpl) sekä edullista pankkilainaa (1 kpl).

Palautuneista kyselyistä 12 olivat saaneet neuvontakäynnillä arvion, että järjestelmä on akuutin uusimisen tarpeessa. Näistä suurin osa oli vastannut järjestelmän olevan uusimisen tarpeessa tai vähintään kunnostettava. Kolme vastasi kuitenkin järjestelmänsä olevan kunnossa. Vastanneista kuusi oli neuvonnasta saanut arvion vähäinen jätevesimäärä. Kaikki he olivat ymmärtäneet saamansa neuvot oikein. Palautekyselyn avulla saatiin kiitettävästi vastauksia nimenomaan uusimistarpeessa olevilta kiinteistöiltä. Kaksi vastaajista kertoi aikovansa tehdä parannustoimet vuoden 2012 aikana, kaksi vastaajista puolestaan kahden vuoden sisällä sekä kaksi jättäisi parannustoimet vuosien 2014 ja 2015 ajalle.

PALAUTEKYSELY
Kartoitus- ja
neuvontakäynnit
jätevesiasioissa 2011

Hyvä vastaaja,

Täytä lomake rastimalla/ympyröimällä sopivin kohta ja/tai kirjoittamalla vapaan tekstin ruutuihin. Kaikissa kohdissa voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Tarvittaessa voit jatkaa tekstiä myös viimeisen sivun ruudun alapuolelle. Laita lopuksi täytetty lomake vastauskuoressa postilaatikkoon viimeistään 15.8.2011. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, ja kaikista vastauslomakkeista tehdään yhteenveto seuranta varten. Olemme kiitollisia palautteestasi kehittäessämme toimintaamme entistäkin parempaan suuntaan!

JÄSSI-JÄTEVESIHANKE, oletko kuullut hankkeesta?

- Kuulin hankkeesta ensimmäisen kerran kartoitus- ja neuvontakäynnin yhteydessä
 Olen etsinyt/saanut tietoa jäteveden käsittelystä seuraavista lähteistä:

YHTEYDENOTTO KARTOITUS- JA NEUVONTAKÄYNNISTÄ

Kiinteistönomistajia tiedotettiin kartoitus- ja neuvontakäynneistä kirjeitse, kirjeessä annettiin mm. ehdotus kiinteistökäynnin ajankohdasta.

- Kirje oli mielestäni sopiva yhteydenottotapa
 Olisin toivonut muunlaista yhteydenottotapaa, kuten:

KARTOITUS- JA NEUVONTAKÄYNTI

Kartoitus- ja neuvontakäynnillä (eli kiinteistökäynnillä) käytiin läpi nykyinen jätevesijärjestelmä ja kiinteistön tarpeisiin räätälöity neuvontapaketti.

Miten kiinteistökäynti sujui mielestäsi?

Ympyröi sopivin vaihtoehto: hyvin, ok, huonosti

Jos kiinteistökäynti ei mielestäsi sujunut odotetusti, mikä yllätti tai meni vikaan? Ehdotuksia kiinteistökäynnin sisällön parantamiseksi:

Mikä oli kiinteistökäynnissä parasta?

Suositteletko kiinteistökäyntiä tuttavillesi?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Minkälaista palautetta antaisit kiinteistökäynnillä jaetusta neuvontamateriaalista ja neuvojan laatimasta arviosta?

2/3

PALAUTEKYSELY

Kartoitus- ja neuvontakäynnit jätevesiasioissa 2011

Vastaa seuraaviin kysymyksiin rastittamalla tilanteeseesi parhaiten sopiva vaihtoehto tai useampi

Kiinteistökäynnillä selvisi, että jätevesijärjestelmäni....

☐ on kunnossa, koska kiinteistöllä syntyy vain vähäisiä jätevesimääriä eikä niitä tarvitse käsitellä	☐ vaikuttaa olevan kunnossa, mutta sen kuntoa on tarkkailtava, koska sitä ei ole rakennettu nykyvaatimusten mukaisesti
☐ on kunnossa	☐ on osittaisen parantamisen tarpeessa
☐ ...ja sen paperit ovat kunnossa	☐ tulee uusia kokonaisuudessaan
☐ Muuta, mitä?	

Kiinteistökäynnillä selvisi myös, että...

☐ minun tulee tehdä selvitys jätevesijärjestelmästäni	☐ järjestelmäni kaipa tehostettuja huoltotoimia , kuten useammin tapahtuvan lietetyhjennyksen
☐ järjestelmäni ei tarvitse parantaa/uusia	☐ voisin ratkaista jätevesipulmani naapurin kanssa yhteisellä järjestelmällä
☐ järjestelmäni tulee parantaa , ja siihen tarvitaan toimenpidelupa sekä ammattilaissuunnittelijan tekemä jätevesisuunnitelma	☐ voisin liittyä olemassa olevaan viemäriverkostoon joko omin avuin tai perustamalla vesiosuuskunnan
☐ Muuta, mitä?	

KIINTEISTÖKÄYNNIN JÄLKEEN....

Olen ryhtynyt seuraaviin toimenpiteisiin:

☐ Olen tutustunut jaettuun materiaaliin	☐ Olen tehnyt ehdotetut huoltotoimenpiteet
☐ Olen laatinut/teettänyt jätevesiselvityksen	☐ Olen uusintanut jätevesijärjestelmäni kokonaan
☐ Olen teettänyt jätevesisuunnitelman järjestelmäni parantamiseksi	☐ Olen hakenut toimenpidelupaa kunnasta jätevesijärjestelmän uusimiseksi
☐ Olen pohtinut järjestelmäni uusimista	☐ Olen seurannut asiasta uutisointia
☐ Muuta, mitä?	

Jos et ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, miksi et?

PALAUTEKYSELY
Kartoitus- ja
neuvontakäynnit
jätevesiasioissa 2011

Jätevesiasianssa etenemistä auttaisi omalla kohdallani...

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Kertaus kiinteistökäynnin tuloksista			
Uusi kiinteistökäynti			
Valvonta, viranomaistarkastus			
Kunnan järjestämä tiedotustilaisuus			
Tieto viemäriverkoston laajenemisesta			
Kontaktit luotettavaan suunnittelijaan			
Ilmainen suunnittelu			
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Selkeämpi eteneminen, esim. lupaprosessi			
Tiedotus omalta kyläyhdistykseltä tms.			
Vesiosuuskunta-apu			
Taloudellisen avustuksen saaminen			
Edullinen pankkilaina			
Lakimuutosten selviäminen			
Muu, mikä?			

Mitä muita terveisiä haluaisit lähettää hankkeen vetäjille?

KIITOS PALJON PALAUTTEESTA!

Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry
Västra Nylands vatten och miljö r.f.

PL 51, 08101 Lohja
Puh. (019) 323 623
vesi.ymparisto@vesiensuojelu.fi
www.luvy.fi

ISBN 978-952-250-074-8 (nid.)

ISBN 978-952-250-075-5 (PDF)

ISSN-L 0789-9084

ISSN 0789-9084 (painettu)

ISSN 1798-2677 (verkkójulkaisu)